

รายงานผลการวิจัย

เรื่อง

การสำรวจศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดสระบุรี

A Survey of Natural Tourist Attractions Potential in Saraburi Province

โดย

กัลยา สว่างคง

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2559

ชื่อเรื่อง: การสำรวจศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดสระบุรี

ผู้วิจัย: นางสาว กัลยา สว่างคง

สถาบัน: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ปีที่พิมพ์: 2558

สถานที่พิมพ์: กรุงเทพฯ

แหล่งที่เก็บรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

จำนวนหน้างานวิจัย : 121 หน้า

ลิขสิทธิ์: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

คำสำคัญ: การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว การจัดการแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกในจังหวัดสระบุรี โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ การเก็บแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยว และการให้ผู้เชี่ยวชาญลงสำรวจพื้นที่และประเมินศักยภาพของน้ำตก 4 แห่ง ได้แก่ น้ำตกเจ็ดสาวน้อย น้ำตกมวกเหล็ก ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า (น้ำตกเจ็ดคด) และน้ำตกคงพญาเย็น สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามนักท่องเที่ยวและแบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมน้ำตกเจ็ดสาวน้อยมีคะแนนเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวจากทั้ง 2 ส่วนสูงที่สุด รองลงมาคือ น้ำตกเจ็ดคด น้ำตกมวกเหล็ก และน้ำตกคงพญาเย็น ตามลำดับ โดยเมื่อพิจารณาผลการวิจัยในส่วนของนักท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวยกให้น้ำตกเจ็ดสาวน้อยและน้ำตกเจ็ดคด มีศักยภาพเด่นในด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ในขณะที่น้ำตกมวกเหล็กและน้ำตกคงพญาเย็นมีศักยภาพเด่นในด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ตามลำดับ

สำหรับผลการวิจัยในส่วนของผู้เชี่ยวชาญนั้น น้ำตกเจ็ดสาวน้อยมีศักยภาพเด่นในด้านการบริหารจัดการ น้ำตกเจ็ดคดมีศักยภาพเด่นในด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ในขณะที่น้ำตกมวกเหล็กและน้ำตกคงพญาเย็นมีศักยภาพเด่นในด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกในจังหวัดสระบุรีนั้น ในภาพรวมควรเน้นในด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว โดยทุกภาคส่วนควรร่วมมือกันในการดูแลแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ให้ยังคงความสวยงามตามธรรมชาติ มีความหลากหลายทางชีวภาพและเพิ่มกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษาธรรมชาติให้มากยิ่งขึ้น

Title : A Survey of Natural Tourist Attractions Potential in Saraburi Province

Researcher: Miss Kanlaya Swangkong

Institution: Dhurakij Pundit University

Year of Publication: 2015

Publisher: Dhurakij Pundit University

Sources: Dhurakij Pundit University

No. of page: 121 Pages

Copy right: Dhurakij Pundit University

Keyword: Potential Assessment, Tourist Attraction, Tourist Attraction Management, Tourism Destination Development

Abstract

The purpose of this research was to survey and assess the tourist attraction potential of 4 waterfalls in Saraburi province: Jed Sao Noi Waterfall, Muak Lek Waterfall, Jedkod – Pongkonsao Natural and Ecotourism Study Center (Jed Kod Waterfall) and Dong Phayayen Waterfall. Assessment questionnaires are used to obtain information of 6 key attraction characteristics while tourism industry experts were invited to visit these sites to conduct their evaluations. Subsequent focus group discussions with the experts were also conducted to extract supplementary qualitative information.

The overall result was found that Jed Sao Noi Waterfall has the highest potential followed by Jed Kod Waterfall, Muak Lek Waterfall, and Dong Phayayen Waterfall respectively. In view of tourist, major strengths of Jed Sao Noi Waterfall and Jed Kod Waterfall are its values and attractiveness. While Muak Lek Waterfall and Dong Phayayen Waterfall exhibit potential in accessibility and collaboration from local people.

In view of experts, major strengths of Jed Sao Noi Waterfall and Jed Kod Waterfall are its service operation and potential in natural environment respectively. While Muak Lek and Dong Phayayen Waterfalls enjoy the highest potential in accessibility only.

The results from this study can be used for further collaboration of relevant local stakeholders in order to successfully enhance the sites tourism potential as well as to promote them to a wider tourism markets.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตที่กรุณาให้ทุนอุดหนุนการวิจัย และขอขอบคุณ ดร. เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว ผู้ช่วยรองอธิการบดีฝ่ายวิจัย ที่ได้กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษาและคำแนะนำต่างๆ ในการทำวิจัยครั้งนี้ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณ รศ.ดร. อัสวิน แสงพิบูล และ ผศ.ดร.ธิฎฐิตน์ ทิพรส ผู้ให้คำแนะนำ คำอธิบาย และข้อเสนอแนะในการออกแบบสอบถามและอภิปรายผล รวมทั้งยังได้ช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในงานวิจัยจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี ขอขอบคุณโครงการ Boot Camp อาจารย์และเจ้าหน้าที่ของศูนย์วิจัยทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือเป็นอย่างดีมาโดยตลอด ขอขอบคุณคณาจารย์คณะกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรมที่ให้คำแนะนำ ความช่วยเหลือ ตลอดจนข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยนี้

ขอขอบคุณบุคคลและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องที่ไม่ได้เอ่ยนาม ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ และความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยในการทำวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จตามความมุ่งหมายด้วยดี และขอขอบคุณเจ้าของผลงานทุกท่านที่ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาใช้อ้างอิงในการทำวิจัยครั้งนี้

กัลยา สว่างคง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญรูปภาพ	(7)
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.3 นิยามศัพท์	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อยู่ในงานวิจัย	7
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว	21
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว	27
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	29
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	33
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	
3.1 ขั้นตอนการทำวิจัย	37
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย	39
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล	40

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
4.1 ผลรวมข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวของน้ำตกทั้ง 4 แห่ง	42
4.2 ผลการศึกษาจากแบบประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญในทั้ง 4 แหล่งท่องเที่ยว	58
4.3 ความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญ	74
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย	82
5.2 การอภิปรายผล	86
5.3 ข้อเสนอแนะ	93
บรรณานุกรม	96
ภาคผนวก	
แบบสอบถามนักท่องเที่ยว	100
แบบประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญใน จังหวัดสระบุรี	105
ตัวอย่าง จดหมายขอความอนุเคราะห์ประเมินแบบสอบถาม	116
ตัวอย่าง จดหมายขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแบบประเมิน	117
ตัวอย่าง จดหมายขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลวิจัย	118
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย (แบบ ประเมิน) และร่วมประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว	119
ประวัติผู้วิจัย	121

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศและอายุ	43
2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจังหวัดที่ผู้ตอบแบบสอบถามอาศัยอยู่	43
3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา	44
4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ	45
5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้	45
6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเหตุผลในการเดินทางมาท่องเที่ยว	46
7 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการรับรู้แหล่งท่องเที่ยว	46
8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประเภทของพาหนะที่ใช้ในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว	47
9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะในการเดินทางมาเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยว	48
10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเดินทางไปที่เที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง	48
11 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการพักค้างคืน	49
12 ประเภทของค่าใช้จ่ายและจำนวนเงิน	49
13 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเวลาที่ใช้ท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยว	50
14 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจำนวนครั้งในการมาเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยว	50
15 ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่างๆ	51
16 ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่างๆ	51

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
17	ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ	53
18	ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่างๆ	53
19	ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่างๆ	54
20	ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในด้านต่างๆ	55
21	สรุปความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกทั้ง 4 แห่งในจังหวัดสระบุรี	57
22	ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	58
23	ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว	59
24	ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว	60
25	ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว	60
26	ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านการบริหารจัดการ	61
27	ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น	61
28	ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านการมีชื่อเสียงในปัจจุบัน	62
29	ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	62
30	ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว	63

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
31	ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว	64
32	ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว	64
33	ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านการบริหารจัดการ	65
34	ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น	65
35	ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านการมีชื่อเสียงในปัจจุบัน	66
36	ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	66
37	ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว	67
38	ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว	68
39	ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว	68
40	ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านการบริหารจัดการ	69
41	ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น	69
42	ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านการมีชื่อเสียงในปัจจุบัน	70
43	ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	70
44	ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว	71
45	ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว	72

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
46	ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านสภาพแวดล้อมของ แหล่งท่องเที่ยว	72
47	ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านการบริหารจัดการ	73
48	ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ในท้องถิ่น	73
49	ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านการมีชื่อเสียงในปัจจุบัน	74
50	สรุปศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกทั้ง 4 แห่งในจังหวัดสระบุรี	79

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่		หน้า
1	น้ำตกเจ็ดสาวน้อย	7
2	ลักษณะทางธรรมชาติของน้ำตกเจ็ดสาวน้อย	10
3	ลักษณะทางธรรมชาติของน้ำตกเจ็ดสาวน้อย	10
4	ลักษณะทางธรรมชาติของน้ำตกมวกเหล็ก	12
5	ลักษณะทางธรรมชาติของน้ำตกมวกเหล็ก	14
6	สะพานแขวนเชื่อมอำเภอมวกเหล็กและอำเภอปากช่อง	14
7	ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า	16
8	น้ำตกเจ็ดคด	17
9	น้ำตกคงพญาเย็น	19
10	โซนที่ 1 ของน้ำตกคงพญาเย็น	20
11	โซนที่ 2 ของน้ำตกคงพญาเย็น	20
12	โซนที่ 3 ของน้ำตกคงพญาเย็น	21

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

ปัจจุบันประเทศต่างๆ ทั่วโลกต่างก็ยอมรับกันว่าการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งในแง่ของการพักผ่อนหย่อนใจส่วนบุคคลและในแง่ของธุรกิจที่ทำรายได้ให้กับประเทศ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในส่วนของประเทศไทยถือว่าการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่นำเงินตราเข้าประเทศและก่อให้เกิดประโยชน์ในหลายด้านในส่วนของรัฐบาลก็มีการส่งเสริมและสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวโดยกำหนดให้การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2515 - 2519) ต่อเนื่องถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559)

ในส่วนของ การสร้างรายได้ให้กับประเทศนั้นมีข้อมูลจากรายงานสถานการณ์อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยแสดงให้เห็นว่าเมื่อปี พ.ศ. 2555 ประเทศไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติมากถึง 22.30 ล้านคน เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 16 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2554 จากบทสัมภาษณ์นายสุรพล เสวตเสรณี อดีตผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ที่แสดงในมติดิจนออนไลน์ (2556) ได้แสดงให้เห็นถึงภาพรวมในส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวในปี 2555 ซึ่งมีรายได้รวมทั้งสิ้น 965,000 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2554 ถึงร้อยละ 24 รวมถึงตัวเลขจากสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่ได้มีการคาดการณ์อัตราการขยายตัวของนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวเมื่อสิ้นสุดปี พ.ศ. 2556 ไว้ที่ร้อยละ 17 และ 1.18 ล้านล้านบาท ตามลำดับ ข้อมูลต่างๆ เหล่านี้นับเป็นการยืนยันข้อเท็จจริงที่ว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถสร้างรายได้อย่างมหาศาลและต่อเนื่องให้กับประเทศไทย

นอกจากนี้องค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO) ได้มีการคาดการณ์ว่าเมื่อถึงปี พ.ศ. 2563 จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้นถึง 1,600 ล้านคน โดยภูมิภาคที่นักท่องเที่ยวจะนิยมเดินทางท่องเที่ยวมากที่สุดใน 3 ลำดับแรกของโลกคือ ยุโรป เอเชียแปซิฟิก และ อเมริกา ในจำนวน 717 ล้านคน 397 ล้านคน และ 282 ล้านคนตามลำดับ จะเห็นได้ว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่คาดว่าจะเดินทางท่องเที่ยวในเอเชียแปซิฟิกมีสัดส่วนมากถึงร้อยละ 25 ของนักท่องเที่ยวทั่วโลกซึ่งถือว่าเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง นอกจากนี้องค์การการท่องเที่ยวโลกยังมีการคาดการณ์อีกว่าประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะกลายมาเป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยมแห่งใหม่สำหรับ 1 ใน 3 ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกหรือคิดเป็นตัวเลข

นักท่องเที่ยวประมาณ 130 ถึง 140 ล้านคน¹ เมื่อนำข้อมูลขององค์การการท่องเที่ยวโลกและผลสำรวจจากศูนย์วิจัยกสิกรไทยมาพิจารณา จะพบว่าสอดคล้องกับผลการจัดอันดับเมืองที่น่าท่องเที่ยวที่สุดในโลกจากหลายๆแหล่ง ซึ่งระบุตรงกันว่า “ประเทศไทย” เป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวทั่วโลกใฝ่ฝันจะมาเยือนมากที่สุด

ข้อมูลนี้นับเป็นการยืนยันข้อเท็จจริงที่ว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถสร้างรายได้อย่างมหาศาลและต่อเนื่องให้กับประเทศไทยและจังหวัดต่างๆ ที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ดังนั้นจังหวัดใดที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักก็จะสามารถใช้แหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ ในการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆรวมทั้งยังเป็นการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่นของตัวเองอีกด้วยอย่างไรก็ดี ศักยภาพของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่างๆก็เป็นเรื่องสำคัญในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในการเข้าเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ หากแหล่งท่องเที่ยวใดสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมได้มาก ก็จะทำให้เกิดรายได้หมุนเวียนและมีการสร้างงานเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งยังช่วยยกระดับมาตรฐานชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ อีกด้วย ดังนั้นทางจังหวัดหรือผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อที่จะสามารถปรับปรุงพัฒนาองค์ประกอบต่างๆของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวได้

โว ไทย เชื่อง, พัทธภรณ์ ก้อนสิน, วัฒนาชัย มาลัยและนันนทพร สุทธิประภา (2555) ได้ทำการวิจัยการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเครือข่ายสามพันโบก พบว่าในพื้นที่ศึกษาซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยว 52 แห่งนั้น มีแหล่งท่องเที่ยว 26 แห่งได้รับคะแนนมากกว่า 100 คะแนน หมายความว่าแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับประเทศที่มีนักท่องเที่ยวรู้จักและนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นประจำ อย่างไรก็ตามแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ก็ยังมีสิ่งที่ควรปรับปรุงโดยเร่งด่วนในด้าน โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว

จริญญา ณ พิกุล และวรัชต์ มัชฌมบุรุษ (2555) ได้ทำการศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ทำให้ทราบถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ รวมทั้งยังทราบถึงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละประเภทของจังหวัด

สมาพร คล้ายวิเชียร, เกษสุดา บุรณพันศักดิ์ และกัญธิมา นาคินชาติ (2550) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างในอีสานใต้ ทำให้ทราบถึงจำนวนและปัญหา

¹ข้อมูลจากศูนย์วิจัยกสิกรไทย ปีพ.ศ. 2555

ของช้างในหมู่บ้านต่างๆ และยังทราบถึงแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านช้างให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวในหมู่บ้านช้างอย่างยั่งยืนอีกด้วย

สอริฐ มากบุญ, กานดา คำชู, ธวัชชัย ทองธรรมชาติ และรัตนา เกียรติตันสกุล (2551) ได้ทำการศึกษาการเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวในพื้นที่การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำบริเวณอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทำให้สามารถแยกแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในพื้นที่ออกได้เป็น แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในระดับดีถึงดีมาก แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในระดับปานกลางและแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในระดับต่ำ และยังมีการเสนอแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทุกแห่งในพื้นที่ รวมทั้งได้มีการพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวยังมีปัญหาในเรื่องของศักยภาพการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ ที่แตกต่างกันออกไป เช่น เรื่องการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกที่มีในแหล่งท่องเที่ยว และการขาดรายการนำเที่ยวที่เหมาะสมกับพื้นที่

ในช่วงปีที่ผ่านมารัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวสำคัญของแต่ละจังหวัดเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวภายในประเทศมากขึ้น ส่งผลให้หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวอันจะนำไปสู่การสร้างความมั่นคงและเร่งการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ จังหวัดสระบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีโอกาสจะได้ประโยชน์จากกระแสความนิยมนี้ เนื่องจากสระบุรีเป็นหนึ่งในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่างที่มีระยะทางจากกรุงเทพฯ เพียง 107 กิโลเมตร มีการคมนาคม ที่สะดวกและหลากหลาย อีกทั้งยังเป็นจังหวัดที่เป็นเสมือนด่านผ่านระหว่างภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือและมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่น่าสนใจและมีความหลากหลายทั้งในด้าน โบราณสถานทางพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์ งานเทศกาล งานประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชนซึ่งยังคงคุณค่าไว้ได้อย่างครบถ้วน ตัวอย่างเช่น วัดพระพุทธรบาท วัดพระพุทธราย ประเพณีตักบาตรดอกไม้ คาวบอยเฟสติวัล ตลาดค่าน้ำโบราณบ้านต้นตาล และอื่นๆ รวมทั้งยังเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ยังคงสมบูรณ์อยู่เป็นจำนวนมากตัวอย่างเช่น สวนรุกขชาติและน้ำตกมวกเหล็ก อุทยานแห่งชาติน้ำตกเจ็ดสาวน้อย อุทยานแห่งชาติน้ำตกสามหลั่น ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า อุโมงค์ต้นไม้ เป็นต้น จึงได้มีการรองรับการขยายตัวทางการท่องเที่ยวโดยจัดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งในด้านสถานที่และบุคลากรมาตั้งแต่ปี 2551 อย่างไรก็ดี การท่องเที่ยวในจังหวัดสระบุรีกลับยังไม่มีการขยายตัวมากนัก จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยของจังหวัดสระบุรีระหว่างปี 2552 - 2554 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเพียง ร้อยละ 1.26 และ 0.84 ตามลำดับ ในขณะที่จำนวนนักท่องเที่ยว

ชาวต่างชาติของจังหวัดสระบุรีระหว่างปี 2552 - 2554 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงร้อยละ 10.19 ในปี 2552-2553 และมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเพียง ร้อยละ 0.71 ในปี 2553 - 2554

จากตัวเลขอัตราการเปลี่ยนแปลงจำนวนนักท่องเที่ยวทำให้พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังมองจังหวัดสระบุรีเป็นเพียงจังหวัดทางผ่านไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอื่นๆเท่านั้น รวมทั้งการท่องเที่ยวในจังหวัดสระบุรีเองก็ยังคงเป็นการท่องเที่ยวแบบกระจุกตัวอยู่ในบางอำเภอเท่านั้น นั่นจึงเป็นสาเหตุให้ทางจังหวัดสระบุรีได้รับผลประโยชน์จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวค่อนข้างน้อยและไม่เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น ทำให้การพัฒนาด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องเนื่องเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวน้อยตามไปด้วย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวหลักๆในจังหวัดสระบุรี เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสระบุรี รวมทั้งยังสามารถนำข้อมูลที่ได้มาในการพัฒนาเส้นทางนำเที่ยวที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพื่อเป็นการเชื่อมโยงเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ สร้างความหลากหลายทางการท่องเที่ยวและสามารถรองรับการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวได้ดียิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจและประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทน้ำตกที่สำคัญในจังหวัดสระบุรี
2. เพื่อจัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดสระบุรี

1.3 นิยามศัพท์

1. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หมายถึงสถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้อาจจะเป็นความงดงามตามสภาพธรรมชาติ ความแปลกตาของสภาพธรรมชาติ สัตว์ชนิดที่สำคัญทางธรณีวิทยาและภูมิศาสตร์อันเป็นเอกลักษณ์หรือสัญลักษณ์ของท้องถิ่นนั้นๆ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ หรือสภาพแวดล้อมที่มีคุณค่าทางวิชาการก็ได้ (ณัฐกฤษณ์ เอกวรรณัง, 2553)

2. การประเมินศักยภาพ หมายถึง ระดับการประเมินของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อความพร้อมและสภาพลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง โดยพิจารณาจากปัจจัยต่างๆ เช่น ความสะดวกในการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว คุณค่าเชิงการท่องเที่ยวของพื้นที่ ความสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยว การรักษา

สภาพแวดล้อม ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและการให้ความรู้ และสร้างจิตสำนึกในการท่องเที่ยว

3. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ มีประสบการณ์ในการท่องเที่ยว มีความเชี่ยวชาญ และความน่าเชื่อถือในสาขาอาชีพที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

4. นักท่องเที่ยว หมายถึง ผู้เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวโดยมีวัตถุประสงค์ต่างๆ เช่น การพักผ่อนหย่อนใจ เยี่ยมญาติหรือเพื่อน ประชุม สัมมนา รักษาสุขภาพ ศึกษาเรียนรู้ ออกกำลังกาย/ เล่นกีฬา ทำธุรกิจ/ค้าขาย ปฏิบัติศาสนกิจ หรือพักผ่อน เป็นต้น

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญในจังหวัดสระบุรี โดยผู้วิจัยจะทำการเลือกแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทน้ำตกที่ได้รับความนิยมซึ่งมีฐานข้อมูลทางระบบอินเทอร์เน็ต และอยู่ในเอกสารสิ่งพิมพ์ของทั้งทางจังหวัดสระบุรีและของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย รวมทั้งยังนำตัวเลขจำนวนนักท่องเที่ยวที่เยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ มาประกอบการพิจารณาโดยวิธีเลือกแบบเจาะจงจำนวน 4 แห่ง ได้แก่ อุทยานแห่งชาติน้ำตกเจ็ดสาวน้อย สวนรุกขชาติมวกเหล็กและน้ำตกมวกเหล็ก ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า (น้ำตกเจ็ดคด) และน้ำตกคงพญาเย็น

2. ขอบเขตเชิงประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 กลุ่มคือ ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งหมายถึง ผู้ที่มีความรู้ มีประสบการณ์ในการท่องเที่ยว มีความเชี่ยวชาญและความน่าเชื่อถือในสาขาอาชีพที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพื่อทำการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่ผู้วิจัยได้เลือกไว้ และนักท่องเที่ยว ซึ่งหมายถึง นักท่องเที่ยวที่ในแหล่งท่องเที่ยวที่ผู้วิจัยได้เลือกไว้

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

สืบเนื่องจากวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง 2 ข้อดังกล่าวข้างต้น ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้มีดังนี้

1. ได้ทราบถึงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทน้ำตกที่สำคัญในจังหวัดสระบุรี

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยและข้อเสนอแนะต่างๆ ที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญมาใช้เพื่อเป็นข้อมูลหรือแนวทางประกอบการวางแผน การพัฒนาองค์ประกอบต่างๆ ของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทน้ำตกที่สำคัญในจังหวัดสระบุรีได้

3. ผลของการวิจัยยังสามารถนำไปใช้เพื่อเป็นข้อมูลหรือแนวทางประกอบการวางแผนในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวของหัวัดสระบุรีเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและยังนำพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้

DPU

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “การสำรวจศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดสระบุรี” ผู้วิจัยได้มีการรวบรวมข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบ และสนับสนุนให้งานวิจัยมีความชัดเจนมากขึ้น โดยได้มีการนำเสนอในประเด็นต่างๆที่สำคัญ ดังนี้

- 1) ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อยู่ในงานวิจัย
- 2) แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว
- 3) แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว
- 4) แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 5) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

2.1 ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อยู่ในงานวิจัย

1.อุทยานแห่งชาติน้ำตกเจ็ดสาวน้อย

อุทยานแห่งชาติน้ำตกเจ็ดสาวน้อยมีพื้นที่ครอบคลุมในท้องที่ อำเภออมกเหล็ก อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี และอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีทางเข้าทางเดียวกันกับน้ำตกมวกเหล็ก เป็นทางลาดยางต่อไปอีก 9 กิโลเมตรมีเนื้อที่ประมาณ 29,755 ไร่ โดยอยู่ในเขตจังหวัดสระบุรี 27,210 ไร่ และจังหวัดนครราชสีมา 2,245 ไร่ น้ำตกเจ็ดสาวน้อยเป็นน้ำตกชั้นเดี่ยว มี 7 ชั้น แต่ละชั้นมีความสูงประมาณ 2-5 เมตร ไหลลดหลั่นกันมาตามแนวลำธารเป็นแอ่งน้ำกว้าง บรรยากาศร่มรื่นมีบริเวณสำหรับเล่นน้ำ

รูปภาพที่ 1 น้ำตกเจ็ดสาวน้อย

ที่มา: <http://www.khaoyaizone.com/สระบุรี-อุทยาน-แห่งชาติ-น้ำตก-เจ็ดสาวน้อย>

ประวัติความเป็นมา

ข้อมูลจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยทำให้ทราบว่าน้ำตกเจ็ดสาวน้อยนั้นเดิมคือวนอุทยานน้ำตกเจ็ดสาวน้อยสำหรับชื่อน้ำตกเจ็ดสาวน้อยได้มาจากชื่อหมู่บ้านที่อยู่ด้านทิศเหนือของน้ำตกที่มีชื่อว่า"บ้านสาวน้อย"เมื่อเจ้าหน้าที่ป่าไม้ได้เข้ามาสำรวจพื้นที่เพื่อจัดตั้งวนอุทยานได้พบน้ำตกมีจำนวน 7 ชั้น ในบริเวณพื้นที่ดังกล่าว ดังนั้นจึงได้ตั้งชื่อน้ำตกว่า "น้ำตกเจ็ดสาวน้อย" ตามชื่อหมู่บ้านและจำนวนชั้นของน้ำตกที่ค้นพบ(บ้างก็ว่าชื่อของ "น้ำตกเจ็ดสาวน้อย"มีที่มาของชื่อตามคำบอกเล่าของชาวบ้านว่ามีนักท่องเที่ยวยุคหนึ่งเป็นหญิงสาวทั้งหมดจำนวน 7 คนมาเล่นน้ำที่น้ำตกแห่งนี้แล้วจมน้ำเสียชีวิตพร้อมกันทั้งหมด แต่บางคนก็ว่าเดิมทางทิศเหนือของน้ำตกมีหมู่บ้านชื่อว่า "บ้านสาวน้อย"ซึ่งต่อมาได้เรียกเพี้ยนเป็นสาวน้อย)

เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2521 สำนักงานป่าไม้เขตนครราชสีมาได้สำรวจพื้นที่บริเวณน้ำตกเจ็ดสาวน้อยเพื่อจัดตั้งเป็นวนอุทยาน เนื้อที่ที่สำรวจไว้เดิมมี 500 ไร่ แต่ต่อมาเอกชนออกเอกสารสิทธิ์ที่ดินจำนวน 50 ไร่ จึงเหลือเนื้อที่อยู่เพียง 450 ไร่ และทำการสำรวจเพิ่มเติมป่าสงวนแห่งชาติดงพญาเย็นอีกประมาณ 487.50 ไร่ รวมเป็นเนื้อที่ที่จะผนวกประมาณ 937.50 ไร่กรมป่าไม้ได้ทำการสำรวจลำห้วยมวกเหล็ก ซึ่งเป็นลำห้วยที่เกิดจากป่าเขาใหญ่อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ไหลรวมกับแม่น้ำป่าสักที่ตำบลวังม่วงอำเภอมวกเหล็ก (ปัจจุบันคืออำเภอวังม่วง) จังหวัดสระบุรี เนื่องจากเป็นลำน้ำที่ไหลผ่านที่ราบสูงตอนบนของจังหวัดสระบุรีผ่านทิวเขาสลับซับซ้อนของหุบเขาซึ่งไม่สูงมากนักจึงเป็นเหตุที่ทำให้เกิดน้ำตกชั้นเดี่ยวๆ เป็นจำนวนมากแต่เป็นน้ำตกที่มีความงดงามตามธรรมชาติที่แปลกออกไปจาก น้ำตกแหล่งอื่นๆ มองดูคล้ายกับสายน้ำที่ไหลผ่านสันเขื่อนที่มนุษย์สรรค์สร้างขึ้นไหลเป็นแนวกว้าง ประกอบกับเป็นน้ำตกที่มีสายน้ำไหลตลอดปีกรมป่าไม้จึงได้ประกาศจัดตั้งเป็น "วนอุทยานน้ำตกเจ็ดสาวน้อย" เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2523 อยู่ในท้องที่อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรีและอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมาอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าทับกวาง-มวกเหล็ก แปลง 1 และป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงพญาเย็น มีเนื้อที่ประมาณ 540 ไร่

ต่อมา นายปลอดประสพ สุรัสวดีอธิบดีกรมป่าไม้ (ในขณะนั้น) ได้มาตรวจเยี่ยมวนอุทยานน้ำตกเจ็ดสาวน้อยเมื่อเดือนมิถุนายน 2545 ได้เห็นการพัฒนาของวนอุทยานประกอบกับมีนักท่องเที่ยวยุคหนึ่งเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก จึงได้มอบนโยบายว่า "ควรขยายพื้นที่ตามลำธารเพิ่มเติมเพื่อให้เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยวและให้ทำการสำรวจพื้นที่เพิ่มเติม โดยให้ศึกษาข้อมูลด้านนิเวศวิทยาและข้อมูลพื้นฐานในการจัดการในด้านต่างๆ ทั้งนี้เพื่อหาความเป็นไปได้ในการกำหนดพื้นที่และวางแผนการจัดตั้งเป็น"อุทยานแห่งชาติ" สำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พิจารณาแล้ว เห็นสมควรกำหนดพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าทับกวาง

และป่ามวกเหล็ก แปลงที่ 1 อำเภอมวกเหล็ก และอำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรีรวมพื้นที่วนอุทยาน น้ำตกเจ็ดสาวน้อย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมาและอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี เนื้อที่ ประมาณ 17,540 ไร่เป็นอุทยานแห่งชาติน้ำตกเจ็ดสาวน้อย

ลักษณะภูมิประเทศ

อุทยานแห่งชาติน้ำตกเจ็ดสาวน้อยมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสลับซับซ้อนสลับกับที่ราบ ลักษณะพื้นที่ค่อนข้างแห้งแล้งมีหน้าดินตื้น มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางในช่วง 180-402 เมตร จุดสูงสุดของพื้นที่อยู่บริเวณ โขกชัยพัฒนา มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 402 เมตร รองลงมาคือเทือกเขาที่อยู่ตอนกลางของพื้นที่ และเทือกเขาบริเวณบ้านดงน้ำคำ มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 386 และ 359 เมตร ตามลำดับ บริเวณเชิงเขาด้านทิศตะวันออกและทิศเหนือของพื้นที่ติดคลองมวกเหล็กซึ่งมี น้ำไหลผ่านตลอดปี และไหลลงสู่แม่น้ำป่าสักที่อำเภอวังม่วง ส่วนบริเวณตอนกลางของพื้นที่มีลำห้วยเล็กๆ ไหลผ่าน ได้แก่ ห้วยแล้ง ซึ่งเป็นลำห้วยที่มีน้ำไหลเฉพาะในช่วงฤดูฝนเท่านั้น

ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของอุทยานแห่งชาติได้รวบรวมข้อมูลจากการเก็บข้อมูลปริมาณน้ำฝนของ สถานี-ตรวจวัดอากาศมวกเหล็ก ซึ่งอยู่ห่างจากพื้นที่ประมาณ 10 กิโลเมตร และจากสถานีตรวจอากาศเกษตรปากช่อง ซึ่งอยู่ห่างจากพื้นที่ประมาณ 26 กิโลเมตร ปรากฏว่า พื้นที่อุทยานแห่งชาติซึ่งอยู่บริเวณภาคกลางของประเทศไทย อยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมซึ่งมีระบบการพัดเวียนประจำเป็นฤดูกาล ในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคมได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ พัดพาเอาความชื้นจากทะเลและมหาสมุทรเข้ามา ทำให้เกิดฤดูฝน ในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ ได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ พัดพาเอาความหนาวเย็นมาจากตอนเหนือของทวีปเอเชีย ทำให้เกิดฤดูหนาว ส่วนฤดูร้อนจะอยู่ในช่วงเดือนกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตลอดปีได้ 1,191 มิลลิเมตร อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีเท่ากับ 26 องศาเซลเซียส

รูปภาพที่ 2 และ รูปที่ 3 ลักษณะทางธรรมชาติของน้ำตกเจ็ดสาวน้อย

ที่มา: <http://www.khaoyaizone.com/สระบุรี-อุทยานแห่งชาติ-น้ำตกเจ็ดสาวน้อย>

พืชพันธุ์และสัตว์ป่า

สภาพ ป่าโดยทั่วไปเป็นป่าปลูก เนื่องจากแต่เดิมเป็นพื้นที่ที่ถูกบุกรุกทำลายมาก่อน ต่อมาจึงได้รับการปลูกป่าเพื่อฟื้นฟู บางพื้นที่เป็นป่าที่กำลังฟื้นตัวตามธรรมชาติ พื้นที่โดยรอบทั้งหมดเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและที่อยู่อาศัย มีถนนล้อมรอบ และไม่มีผืนป่าธรรมชาติแห่งอื่นต่อเนื่องหรืออยู่ใกล้เคียง ความหลากหลายของพันธุ์พืชและสัตว์ป่าจึงมีจำกัด

สังคมพืชในอุทยานแห่งชาติสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทหลักได้แก่ ป่าดิบริมห้วย ป่าเบญจพรรณและป่าปลูก

ป่าดงดิบ - พบได้เฉพาะบริเวณที่อยู่ติดลำห้วยมวกเหล็ก และขึ้นกระจายเป็นหย่อม ๆ ตามแนวลำน้ำ พันธุ์ไม้ที่พบได้แก่ โสนน้ำ ไคร้ข่อย มะแฟน ยางนา ตะเคียนทอง ยมหอม กระทิง สัตตบรรณ อบเชย มะเดื่อ สารภี เจริญพริ้นางแอ มะหาด เป็นต้น, พันธุ์พืชที่ขึ้นในน้ำและที่ขึ้นได้แก่ ไคร้ น้ำ สันตะวา ดิปลิน้ำ บัวสาย เฟินก้านดำ กูดเขากวาง กกรังกา ตีนตุ๊กแก เป็นต้น, ไม้เถาได้แก่ นมตำเลีย สะบ้า กระเช้าฝีมด แสลงพัน เครือออน บัน ไคลิง และหวายชนิดต่าง ๆ นอกจากนี้ยังพบพืชอิงอาศัย เช่น ข้าหลวงหลังลาย กระแตไต่ไม้ เอื้องกระเรกระร่อน เป็นต้น

ป่าเบญจพรรณ - พบอยู่ในบริเวณตอนกลางของพื้นที่ สภาพป่าส่วนใหญ่เป็นป่าที่กำลังฟื้นตัวตามธรรมชาติ เรือนยอดแบ่งได้ 2 ชั้น ไม้ชั้นบนที่สำคัญ คือ ประดู่ป่า สำโรง กะพี้ ไม้ป่า ตะคร้ำ หว่า แสมสาร มะเดื่อ ไม้ชั้นรองได้แก่ โมกหลวง ตีนนก แคนหางค่าง ปีบ หนามคนทา หนามมะเค็ด ฯลฯ นอกจากนี้ยังพบไม้ป่า ไม้ค้าย ขึ้นทั่วไปในพื้นที่ ส่วนพืชพื้นล่างและพืชคลุมดิน

ประกอบด้วยกล้าไม้ของไม้ชั้นรองและไม้พุ่มเป็น ส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังพบหญ้าคาขึ้นเป็นกลุ่มในบางพื้นที่

ป่าปลูก - จัดเป็นสังคมพืชหลักของอุทยานฯ เนื่องจากพื้นที่ดั้งเดิมได้ถูกทำลายดั่งที่กล่าวมาแล้ว สังคมชนิดนี้มีกระถินยักษ์เป็นไม้เด่น แต่บางพื้นที่อุทยานฯ ได้มีการปลูกพันธุ์ไม้ดั้งเดิมเพื่อเสริมสภาพป่า พันธุ์ไม้บริเวณนั้นจะมีความหลากหลายคล้ายสังคมป่าเบญจพรรณ

อุทยานแห่งชาติน้ำตกเจ็ดสาวน้อยมีความหลากหลายของชนิดพันธุ์สัตว์ป่าใน เขตป่ากลาง โดยสำรวจพบสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 21 ชนิด (อยู่ระหว่างการสำรวจเพิ่มเติม) จัดเป็นสัตว์ป่าสงวน 1 ชนิดคือ เสียงผา จัดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง 11 ชนิดเช่น ลิ่นชวา, หมาจิ้งจอก, พญากระรอกบินหูแดง และเม่นใหญ่ เป็นต้น

ในการสำรวจเบื้องต้นพบนก 78 ชนิด จัดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง 74 ชนิด เช่น เหยี่ยวกิ้งก่าลีด้า, นกเค้าหัวขาวเล็ก, นกพญาไฟสีกุหลาบ และนกแซงแซวหางบ่วงใหญ่ เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบสัตว์เลื้อยคลานและสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกรวม 40 ชนิด ผีเสื้อกลางวัน 48 ชนิด และแมลงปอ 13 ชนิด(อยู่ระหว่างการสำรวจเพิ่มเติม)

นอกจากอุทยานแห่งชาติน้ำตกเจ็ดสาวน้อยจะมีน้ำตกสวยๆ ให้ได้ชม เล่นน้ำ และพักผ่อนแล้ว ทางอุทยานฯ ก็ยังมีสิ่งอำนวยความสะดวก ที่พัก และสถานที่กางเต็นท์ไว้บริการนักท่องเที่ยว พร้อมห้องอาบน้ำ-สุขา, ร้านอาหาร, ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว, ห้องประชุมสัมมนา, โทรศัพท์สาธารณะ และสวนหย่อมให้นั่งพักผ่อนชมธรรมชาติอย่างมีความสุข

การเดินทางรถยนต์

จังหวัดสระบุรี อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ตามถนนพหลโยธิน ระยะทาง 107 กิโลเมตรและตามทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือระยะทาง 113 กิโลเมตรจากตัวเมืองสระบุรีโดยใช้เส้นทางสายหลัก คือ ถนนมิตรภาพผ่านอำเภอแก่งคอยไปมวกเหล็ก ระยะทางจากตัวเมืองสระบุรีถึงทางแยกเข้าสู่ทางหลวงสายมวกเหล็ก-หนองย่างเสือ ระยะทาง 41 กิโลเมตรจากทางแยกเข้าสู่อุทยานแห่งชาติน้ำตกเจ็ดสาวน้อยระยะทาง 12 กิโลเมตรซึ่งอยู่ด้านขวาตรงข้ามวัดน้ำตกเจ็ดสาวน้อย

การเดินทาง

รถไฟ

โดยรถไฟ ต้องนั่งรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือรถจะจอดรับ-ส่งผู้โดยสารที่สถานีสระบุรี สถานีแก่งคอย และสถานีมวกเหล็กจากนั้นต่อรถโดยสารประจำทางสายสระบุรี - แก่งคอย - มวกเหล็ก ไปลงหน้าอุทยานแห่งชาติ

รถโดยสารประจำทาง

การเดินทางโดยรถโดยสารประจำทางเส้นทางกรุงเทพ-สระบุรี หรือกรุงเทพฯ – ลพบุรี ใช้เวลาเดินทางประมาณ 2 ชั่วโมงรถจะไปจอดส่งผู้โดยสารที่สถานีขนส่งสระบุรีจากนั้นนั่งรถโดยสารสระบุรี-แก่งคอย – มวกเหล็ก ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง 30 นาที รถจะไปจอดส่งผู้โดยสารที่หน้าอุทยานแห่งชาติหรือโดยสารรถโดยสารเส้นทางกรุงเทพ-นครราชสีมา ใช้เวลาเดินทางประมาณ 3 ชั่วโมง ลงที่ตลาด อ.ส.ค.จากนั้นต่อรถโดยสารประจำทางสายสระบุรี-แก่งคอย-มวกเหล็กไปลงหน้าอุทยานแห่งชาติ

รายละเอียดการติดต่ออุทยานแห่งชาติน้ำตกเจ็ดสาวน้อยหมู่ 9 บ้านแก่งหลุ ต.มวกเหล็ก อ.มวกเหล็ก จ.สระบุรี 18180 โทรศัพท์ / โทรสาร : 0 3622 6431

2. สวนรุกขชาติมวกเหล็กและน้ำตกมวกเหล็ก

สวนรุกขชาติมวกเหล็กและน้ำตกมวกเหล็ก อยู่ห่างจากสระบุรีประมาณ 37 กิโลเมตร ไปตามถนนมิตรภาพ ทางเข้าซ้ายมือตรงข้ามกับร้านขายผลิตภัณฑ์ขององค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย (อ.ส.ค.) สวนรุกขชาตินี้มีเนื้อที่ 375 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ระหว่างอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี กับอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีลำธารซึ่งมาจากต้นน้ำในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ไหลผ่านลงสู่แม่น้ำป่าสัก ซึ่งเป็นเส้นกั้นเขตระหว่างสองจังหวัดดังกล่าว ในลำธารมีแก่งหินลดหลั่นเป็นน้ำตกชั้นเล็ก ๆ บริเวณสองฟากของลำธารมีสะพานแขวน และพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับต่าง

รูปภาพที่ 4 ลักษณะทางธรรมชาติของน้ำตกมวกเหล็ก

ที่มา: <http://travel.thaiza.com/สวนรุกขชาติมวกเหล็กและน้ำตกมวกเหล็ก-แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ-สระบุรี/204888/>

ประวัติความเป็นมา

เดิมเป็นสถานีทดลองปลูกพรรณไม้ของกรมป่าไม้ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2497 ได้จัดตั้งเป็นวนอุทยานมวกเหล็ก เพื่ออนุรักษ์พรรณไม้ในพื้นที่ป่าดงพญาเย็น ซึ่งเป็นผืนป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ในอดีต จะสังเกตเห็นได้จากสภาพป่าในบริเวณสวนรุกขชาติมวกเหล็กที่ยังคงมีพรรณไม้ขนาดใหญ่หลงเหลืออยู่เป็นจำนวนมาก ต่อมามีการปรับปรุงส่วนราชการเพื่อความเหมาะสมจึงเปลี่ยนชื่อเป็นสวนรุกขชาติมวกเหล็ก เพื่อทำหน้าที่ในด้านการอนุรักษ์และปลูกรวบรวมพรรณไม้เพื่อการศึกษาวิจัย และใช้เป็นสถานที่สำหรับพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน

สวนรุกขชาติมวกเหล็ก มีพื้นที่ประมาณ 115 ไร่ ตั้งอยู่ในเขตตำบลมิตรภาพ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี และ ตำบลพญาเย็น อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยมีลำธารน้ำตกมวกเหล็กซึ่งมีต้นกำเนิดมาจากอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เป็นแนวแบ่งเขตตามธรรมชาติและไหลผ่านตอนกลางของพื้นที่ ปัจจุบันสวนรุกขชาติมวกเหล็ก เป็นหน่วยงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักหอพรรณไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สวนรุกขชาติมวกเหล็กเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและเป็นที่ยูจกกันดี จนได้รับการประกาศให้เป็นแหล่งธรรมชาติ อันควรอนุรักษ์ให้เป็นมรดกท้องถิ่น ลำดับที่ 63 จากจำนวน 236 แห่ง ในพื้นที่ 62 จังหวัดทั่วประเทศ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2532 จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการมีปีละกว่า 3 แสนคน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 240 เมตร โดยเฉพาะในเขตอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี สำหรับในเขตอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีลักษณะเป็นเนินเขาเตี้ยๆ ทิศทางด้านลาดอยู่ทางทิศตะวันตก ในตอนกลางของพื้นที่มีลำธารมวกเหล็กไหลผ่านเข้ามาทางทิศใต้ และไหลออกไปทางทิศเหนือ มีลำห้วยเล็กๆทางทิศตะวันตกและไหลมาบรรจบกับลำธารมวกเหล็กทางทิศตะวันออก สภาพป่าเป็นป่าดิบแล้ง ลักษณะดินเป็นดินร่วนผสมลูกรังและมีหินโผล่

จุดเด่นที่น่าสนใจ

น้ำตกมวกเหล็กตั้งอยู่บริเวณตอนกลางของพื้นที่เป็นน้ำตกที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั่วไป มีต้นกำเนิดมาจากป่าในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มีน้ำไหลตลอดปีและเป็นแนวแบ่งเขตตามธรรมชาติระหว่างจังหวัดสระบุรีกับ จังหวัดนครราชสีมา บริเวณสองฝั่งลำธารมีพรรณไม้นานาชนิดขึ้นอยู่เป็นจำนวนมากเช่น โสภณน้ำ ไคร้ย้อย พะวา บางชนิดมีขนาดใหญ่อายุ

กว่า 100 ปี เช่น ยางนา ตะเคียนทอง กระจับปี่ มะหาด สามารถนั่งพักผ่อนชมน้ำตกหรือลงเล่นน้ำได้ตลอดทั้งวัน

รูปภาพที่ 5 ลักษณะทางธรรมชาติของน้ำตกมวกเหล็ก

ที่มา: <http://travel.thaiza.com/สวนรุกขชาติมวกเหล็กและน้ำตกมวกเหล็ก-แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ-สระบุรี/204888/>

สะพานมวกเหล็ก-ปากช่องมีลักษณะเป็นสะพานแขวนข้ามลำธารมวกเหล็กเชื่อมอำเภอ มวกเหล็ก จังหวัดสระบุรีกับ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีอยู่ 2 แห่งทางด้านเหนือและใต้ของน้ำตกมวกเหล็กนักท่องเที่ยวสามารถชมธรรมชาติและถ่ายภาพของน้ำตกมวกเหล็กจาก สะพานได้อย่างสวยงาม

รูปภาพที่ 6 สะพานแขวนเชื่อมอำเภอมวกเหล็กและอำเภอปากช่อง

ที่มา: <http://travel.thaiza.com/สวนรุกขชาติมวกเหล็กและน้ำตกมวกเหล็ก-แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ-สระบุรี/204888/>

การคมนาคม

การเดินทางไปเที่ยวชมสวนรุกขชาติมวกเหล็ก สามารถเดินทางได้ทั้งทางรถยนต์และรถไฟ ซึ่งอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ เพียง 135 กม.

รถยนต์

เดินทางตามถนนพหลโยธิน (ทางหลวงหมายเลข 1) ถึงตัวเมืองสระบุรีแล้วเลี้ยวขวาไปตามถนนมิตรภาพ (ทางหลวงหมายเลข 2) ถึงแยกอำเภอมวกเหล็กเลี้ยวซ้ายประมาณ 500 เมตรจะเห็นป้ายสวนรุกขชาติมวกเหล็กอยู่ทางขวามือหากจะใช้บริการรถยนต์โดยสารประจำทาง ก็มีทั้งรถยนต์บขส.สายภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจุดรับส่งอยู่ไม่ไกลจากทางเข้าสวนรุกขชาติหรือโดยสารรถตู้จากอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ

รถไฟ

ใช้รถไฟสายภาคตะวันออกเฉียงเหนือลงที่สถานีรถไฟมวกเหล็กและนั่งรถรับจ้างมาที่สวนรุกขชาติมวกเหล็กระยะทางประมาณ 3 กม.

สิ่งอำนวยความสะดวก

บริเวณหน้าสวนรุกขชาติมีลานจอดรถ สามารถจอดได้ประมาณ 100 คัน มีศาลาพักผ่อน ร้านค้าจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มประมาณ 15 ร้านและมีห้องสุขาไว้บริการอย่างเพียงพอ

สถานที่ติดต่อสวนรุกขชาติมวกเหล็ก

ต. มิตรภาพ อ. มวกเหล็ก จ. สระบุรี 18180

3. ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด - โป่งก้อนเส้า

ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 5 ตำบลท่ามะปราง อำเภอแก่งคอยจังหวัดสระบุรี เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรับผิดชอบดำเนินการพัฒนาพื้นที่สวนป่าเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้าให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแบ่งเบาภาระของนักท่องเที่ยวจากอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ซึ่งมีจำนวนมากตามนโยบายของ ฯพณฯ ปองพล อติเรกสาร ซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในขณะนั้น มีพื้นที่รับผิดชอบรวม 13,750 ไร่ ครอบคลุมแปลงปลูกป่าและป่าสงวนแห่งชาติป่ามวกเหล็ก-ทับทิมแปลง 2 (แปลงใหญ่) ให้เปิดบริการแก่นักท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2543 การดำเนินงานเน้นการปฏิบัติงานด้านป่าไม้ 3 ประการ คือ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติการ

ศึกษาวิจัย ค้นคว้าด้านวิชาการ และการบริการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด – โป่งก้อนเส้าสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 1 (สาขาสระบุรี)

ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด – โป่งก้อนเส้ามีความอุดมสมบูรณ์ และหลากหลายทางชีวภาพทั้งพันธุ์พืชและสัตว์ป่านานาชนิด มีพื้นที่ติดต่อกับด้านตะวันตกของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ประกอบด้วยป่าหลายชนิด ได้แก่ ป่าดิบแล้ง ป่าดงดิบชื้น ป่าเบญจพรรณ และทุ่งหญ้า ก่อให้เกิดความหลากหลายของพันธุ์พืช เป็นต้นกำเนิดของน้ำตกต่าง ๆ ในพื้นที่ พันธุ์ไม้ที่พบมีจำพวกพืชสมุนไพร เช่น พญามิฤทธิ์ ม้ากระทืบโรง กราวเครือ วาน รวมทั้งเห็ดชนิดต่าง ๆ เช่น เห็ดแชมเปญ เห็ดปากหมูฯ สัตว์ป่าที่อาศัยอยู่ในบริเวณ ได้แก่ ช้างป่า กระทิง หมู กวาง เก้ง นางอาย อีเห็น กระงู หมูป่า และ นกอีกประมาณ 158 ชนิด เช่น ไก่ฟ้าหางดก ห้วขวาน กระแตแต้แวด โปรด ขุนแผน ฯลฯ บินข้ามไปมาระหว่างศูนย์ฯ กับเขาใหญ่

รูปภาพที่ 7 ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า

ที่มา: <http://saraburi.dnp.go.th/เจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า.html>

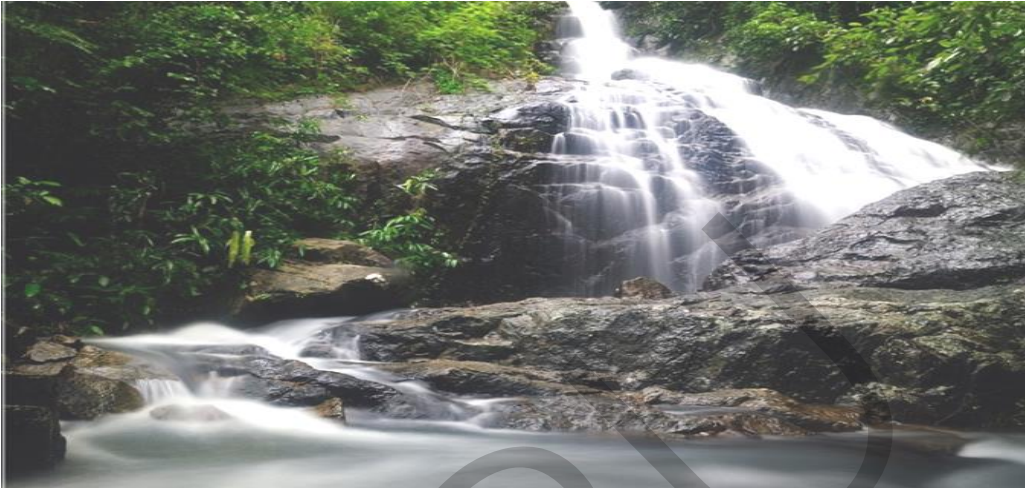
เส้นทางเดินป่าไปยังน้ำตกต่าง ๆ แบ่งเป็นวงรอบ ได้แก่

รอบเล็ก (น้ำตกเจ็ดคดเหนือ) ระยะทาง 1.2 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินประมาณ 1 ชั่วโมง ค่าบริการ 150 บาท / เจ้าหน้าที่นำทาง 1 คน / นักท่องเที่ยว 10 คน

รอบกลาง (น้ำตกเจ็ดคดเหนือ กลาง ใต้) น้ำตกเจ็ดคดเหนือ เป็นน้ำตกสูง 4 ชั้นรายล้อมด้วยป่าไผ่ในช่วงเดือนธันวาคมตามลำห้วยจากน้ำตกจะมีดอกไม้ขึ้นตลอดเส้นทางเดินลงมาทางทิศใต้ตามลำห้วยเจ็ดคดประมาณ 150 เมตร จะพบ น้ำตกเจ็ดคดกลางซึ่งเป็นน้ำตกชั้นเดียว มีแอ่งน้ำขนาดใหญ่ให้ลงเล่นน้ำได้หากเดินต่อไปอีกประมาณ 150 เมตร ก็จะถึง น้ำตกเจ็ดคดใต้เป็นน้ำตกชั้นเดียวที่มีความสวยงาม สูงประมาณ 40 เมตรเป็นน้ำตกที่ตกลงมาตั้งฉากกับลำห้วยเจ็ดคดสองข้างทางของลำห้วยเจ็ดคดเต็มไปด้วยต้นไม้ขนาดใหญ่ เช่น เอื้องหมายนาดอกพนมสวรรค์ ต้นไคร้ น้ำ

เฟิร์นก้านดำ กระแตไต่ไม้ ฯลฯ และสัตว์นานาชนิดเช่น ปูหิน แมลงปอ น้ําค และผีเสื้อหลากสีสัน
ระยะทาง 3 กิโลเมตรใช้เวลาเดินประมาณ 2 ชั่วโมง 30 นาที ค่าบริการ 200 บาท

รอบใหญ่ (น้ําคเจ็ดคคเหนือ กลาง ใต้ และน้ําคเจ็ดคคใหญ่) เป็นเส้นทางที่สวยงามที่สุด
น้ําคเจ็ดคคใหญ่ จะมีน้ําคตลอดทั้งปี ซึ่งน้ําคอื่นๆ จะมีน้ําเฉพาะในช่วงฤดูฝน เส้นทางนี้มีระยะ
ทางเดิน 4 กิโลเมตรใช้เวลาเดินประมาณ 4 ชั่วโมง ค่าบริการ 300 บาท

รูปภาพที่ 8 น้ําคเจ็ดคค

ที่มา: <http://saraburi.dnp.go.th/เจ็ดคค-ไป.html>

“น้ําคเจ็ดคค” นั้นกำลังขึ้นชื่อในเรื่องของการถ่ายภาพเห็ดเพราะที่นี่มีเห็ดหลากหลาย
สายพันธุ์รอเวลาเติบโตเมื่อสภาพอุณหภูมิและความชื้นเหมาะสม โดยเฉพาะเห็ดแชมเปญ, เห็ดถ้วย
ชนก็มีอยู่มากเช่นกัน (ช่วงเวลาที่เหมาะคือ ส.ค.-ก.ย.)

ยังมีเส้นทางไปยังน้ําคอื่น ๆ ได้แก่น้ําคเขาแรดเป็นเส้นทางที่ค้างคืนได้ ระยะทาง 6
กิโลเมตร ค่าบริการ 400 บาทน้ําคโกรกอืดเป็นน้ําคที่สวยงามมากและมีความสูงถึง 7 ชั้น หรือ
ประมาณ 350 กว่าเมตรเหมาะสำหรับผู้รักการผจญภัยต้องเดินเท้าเข้าไปเนื่องจากเส้นทางเข้าถึง
น้ําคค่อนข้างยากลำบากใช้ระยะเวลาประมาณ 7-8 ชั่วโมงนักท่องเที่ยวต้องมีอุปกรณ์พร้อมและมี
ร่างกายที่แข็งแรงแต่ก็คุ้มค่าเพราะน้ําคโกรกอืด โดยเฉพาะชั้นที่ 6 และ 7 เป็นชั้นที่มีความ
สวยงามเป็นพิเศษเส้นทางนี้จุดเริ่มเดินอยู่ที่บ้านตะโกดำน อยู่ห่างจากศูนย์ประมาณ 20 กิโลเมตร
ผู้สนใจเดินเส้นทางนี้ต้องมาถึงศูนย์ก่อน 7 โมงเช้าสามารถค้างคืนได้ ค่าบริการ 400 บาท

เส้นทางศึกษาธรรมชาติ

มีอยู่ด้วยกัน 3 เส้นทางได้แก่ เส้นทางที่ 1 จากจุดชมวิวซึ่งตั้งอยู่ห่างจากที่ทำการฯ 12 กิโลเมตรและสามารถชมทิวทัศน์พระอาทิตย์ตกยามเย็นได้ ไปอ่างเก็บน้ำซับป่าว่านระยะทาง 1.5 กิโลเมตร ใช้เวลา 1 ชั่วโมงครึ่ง เส้นทางที่ 2 จากอ่างเก็บน้ำซับป่าว่านไปน้ำตกหินลาดเป็นน้ำตกชั้นเดียวแต่กว้างบริเวณโดยรอบแวดล้อมไปด้วยพรรณไม้ที่สวยงามมากมาย เช่น กล้วยไม้ ลั่นมังกรดอกเทียน เป็นต้นและไปยังน้ำตกคลองผักหนาม กลับมายังอ่างเก็บน้ำซับป่าว่าน ระยะทาง 4 กิโลเมตร ใช้เวลา 4 ชั่วโมง เส้นทางที่ 3 จากอ่างเก็บน้ำซับป่าว่านไปน้ำตกเจ็ดคดเหนือ เจ็ดคดกลาง เจ็ดคดใต้กลับมายังอ่างเก็บน้ำซับป่าว่าน ระยะทาง 4 กิโลเมตร ใช้เวลา 4 ชั่วโมง

น้ำตกอื่นๆ ที่พบในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียงมีความงามแตกต่างกันไป น้ำตกที่สำคัญได้แก่ น้ำตกเขาแคบ เป็นน้ำตก 7 ชั้น สูง 30 เมตร สวยงามมากช่องที่น้ำตกลงมาเป็นช่องแคบ น้ำจึงทิ้งตัวลงมาเป็นสายและกระแทกก้อนหินเบื้องล่าง แดกกระจายเป็นฝอยอย่างน้ำตกใหญ่และลึกเห็นน้ำเป็นสีเขียวมรกต น้ำตกโกรกฝานั่ง อยู่ใกล้ๆ กับน้ำตกโกรกอีดก มีความสูงประมาณ 20 เมตรมีลักษณะเป็นหน้าผาชันเหมาะสำหรับผู้ที่ชอบความโลดโผน น้ำตกซับป่าว่านเป็นน้ำตกที่ไม่สูงนักต้นน้ำเกิดจากอ่างเก็บน้ำของโครงการฯเหมาะที่จะเดินท่องเที่ยวในช่วงฝนตก หรือช่วงที่มีน้ำมาก เพราะบริเวณเส้นทางของน้ำตกปลอดภัยจากน้ำป่าและเป็นทางราบเดินสบายแต่ละชั้นของน้ำตกมีลานกว้างให้นั่งพักผ่อนหย่อนใจนอกจากกิจกรรมเดินป่าแล้วทางศูนย์ยังจัดกิจกรรมส่องสัตว์เป็นระยะทาง 1 กิโลเมตร

ที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวก

ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด – โป่งก้อนเส้า มีบ้านพักจำนวน 21 หลัง มีเต็นท์ให้เช่า ราคา 200-300 บาท/คน/คืน และ ถูนอนราคา 50 บาท/คน/คืน นักท่องเที่ยวต้องเตรียมเสบียงมาเองแต่ห้ามก่อไฟในบริเวณอนุญาตให้ใช้เตาปิกนิกหรือเตาถ่านได้ อีกทั้งยังมีศาลาเอนกประสงค์ ห้องน้ำจำนวน 26 ห้อง และห้องประชุมสัมมนาเตรียมไว้อำนวยความสะดวกอีกด้วย

การเดินทาง

รถยนต์

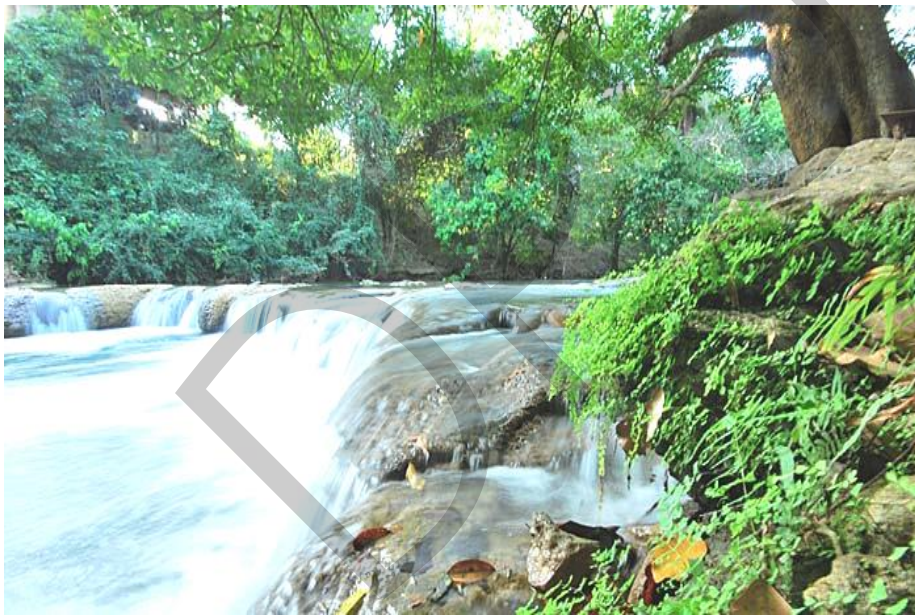
เดินทางจากกรุงเทพฯ ระยะทางรวมประมาณ 130 กม. โดยใช้ทางหลวงหมายเลข 1 (พหลโยธิน) แยกขวาไปทางจังหวัดนครราชสีมา (ถนนมิตรภาพ) ประมาณ 20 กม. กลับรถหน้าเทศบาลทับทิม อีก 1 กม. แล้วเลี้ยวซ้ายเข้าไปอีกประมาณ 20 กม.

รายละเอียดการติดต่อ

ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้าหมู่ 5 ตำบลท่ามะปราง
อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี โทร. 0-892-378-659, 0-859-683-520 และ 0-800-192-762

4. น้ำตกดงพญาเย็น

น้ำตกดงพญาเย็น เป็นน้ำตกเล็กๆอยู่ในการดูแลของศูนย์ควบคุมไฟฟ้าฯ จังหวัดสระบุรี อยู่เลยน้ำตกเจ็ดสาวน้อยไปประมาณ 400 เมตรลักษณะต่างๆ ไปคล้ายกับน้ำตกมวกเหล็ก และน้ำตกเจ็ดสาวน้อย ภายในน้ำตกมีแพริมน้ำไว้บริการ เหมาะสำหรับการพักผ่อน มีความเป็นส่วนตัวมากกว่าน้ำตกเจ็ดสาวน้อย ภายในน้ำตก มีบ้านพักของเจ้าหน้าที่อยู่ 2 หลัง และมีแพริมน้ำหลายหลังเหมาะแก่การพักผ่อน และนั่งรับประทานอาหารซึ่งสามารถเตรียมมาเองหรือจะสั่งภายในบริเวณซึ่งจะมีร้านค้าคอยให้บริการอยู่ 2 ร้าน

รูปภาพที่ 10 น้ำตกดงพญาเย็น

ที่มา: <http://www.khaoyaizone.com/เขาใหญ่-น้ำตก-ดงพญาเย็น-สระบุรี>

สำหรับตัวน้ำตกแล้วเป็นน้ำตกเล็กๆ แบ่งออกเป็น 3 โชน

โชนที่ 1 อยู่บริเวณตอนเหนือสะพานไม้ขึ้นไป ถ้าธารจะมีลักษณะเป็นบ่อเล็กๆ 2-3 บ่อ ไม่ลึกมาก เด็กๆสามารถเล่นน้ำได้

รูปภาพที่ 11 โซนที่ 1 ของน้ำตกดงพญาเย็น

ที่มา: <http://www.khaoyaizone.com/เขาใหญ่-น้ำตก-ดงพญาเย็น-สระบุรี>

โซนที่ 2 โซนเหนือสะพานซึ่งอยู่อีกฝั่งของสะพานไม้ น้ำไม่ลึกเช่นเดียวกัน เด็กๆ สามารถเล่นน้ำได้ แต่อาจจะลึกบ้างเป็นบางจุด มีหินค่อนข้างเยอะต้องระมัดระวังเวลาเดิน

รูปภาพที่ 12 โซนที่ 2 ของน้ำตกดงพญาเย็น

ที่มา: <http://www.khaoyaizone.com/เขาใหญ่-น้ำตก-ดงพญาเย็น-สระบุรี>

โซนที่ 3 จะอยู่ใต้น้ำตกตรงนี้ลึกมาก เหมาะแก่่วัยรุ่น หรือผู้ใหญ่ที่ว่ายน้ำเป็น เด็กๆ ไม่ควรเล่นเด็ดขาดบริเวณด้านล่างน้ำตกลึกมากจึงต้องมีเชือกสำหรับให้เกาะป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้น

รูปภาพที่ 19 โซนที่ 3 ของน้ำตกคงพญาเย็น

ที่มา: <http://www.khaoyaizone.com/เขาใหญ่-น้ำตก-คงพญาเย็น-สระบุรี>

ในช่วงฤดูร้อนน้ำจะไม่ค่อยแรงแต่ไม่ควรปล่อยให้เด็กเล่นน้ำตามลำพัง เพราะส่วนที่ตื้นอยู่น้ำตื้นโดยเฉพะการเล่นห่วงยาง เพราะห่วงยางจะไหลตามกระแสน้ำถ้าเด็กนั่งอยู่บนห่วงยางเด็กอาจจะถูกกระแสน้ำพัดตกน้ำตกได้แม้ว่าจะไม่สูงก็ตาม แต่ด้วยความเป็นส่วนตัวและเงียบสงบ น้ำตกคงพญาเย็น จึงเป็นทางเลือกอีกแห่งหนึ่งสำหรับผู้ที่ต้องการพักผ่อน นั่งมองต้นไม้ ฟังเสียงสายน้ำ เล่นน้ำ และรับประทานอาหาร

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource) หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น และหลักฐานทางโบราณคดีหรือร่องรอยของสิ่งมีชีวิตในยุคต่างๆซึ่งมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและประกอบกิจกรรมนันทนาการ อันนำมาซึ่งความพึงพอใจและความสุขในรูปแบบต่างๆ ได้ (สุวรรณ จุฑากรณ์, 2553)

ทรัพยากรการท่องเที่ยวสามารถจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะคือ จำแนกตามลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยว และจำแนกตามพื้นที่และลักษณะของทรัพยากร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การจำแนกประเภทตามลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยว สามารถจำแนกได้ 3 ประเภทดังนี้

1.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวตามธรรมชาติ (Natural Tourism Resource) หมายถึง ทรัพยากรทั้งทางด้านชีวภาพ เช่น พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และด้านกายภาพ เช่น น้ำตก ถ้ำ ชายหาด เกาะ

ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเหล่านี้มีความงามโดดเด่นและเอื้อประโยชน์ต่อการพักผ่อนหย่อนใจและการศึกษาธรรมชาติ

1.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ (Archeological and Historical Resource) หมายถึง พื้นที่หรือหลักฐานทางกายภาพที่หลงเหลืออยู่ซึ่งอาจบ่งบอกถึงสภาพความเป็นมาและพัฒนาการของสิ่งมีชีวิตในยุคต่างๆ ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทนี้ยังรวมถึงวัตถุต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นด้วย ตัวอย่างเช่น พระพุทธรูป เครื่องปั้นดินเผา วัด อุทยานประวัติศาสตร์ เป็นต้น

1.3 ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม (Art, Culture, Tradition and Activities) ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทนี้ยังรวมถึงสิ่งที่ตกทอดมาตามประเพณีจากคนรุ่นก่อนสู่คนรุ่นหลัง เช่น ศิลปะการแสดง ภาษาพื้นบ้าน การแต่งกายโบราณ ความเชื่อต่างๆ กิจกรรมของชนเผ่าและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน นอกจากนี้ยังรวมถึงสิ่งดึงดูดใจที่มนุษย์สร้างขึ้นซึ่งจุดมุ่งหมายเดิมอาจไม่ใช่เพื่อการท่องเที่ยวก็ได้ เช่น เขื่อน ไร่่องุ่น ฟาร์มต่างๆ เป็นต้น

ศิริจรรยา ประพุดกิจ (2553) ได้แบ่งประเภทของแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 4 ประเภทดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Natural attractions) หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ภูเขา น้ำตก ถ้ำ ลำธาร ทะเล หาดทราย หาดหิน ทะเลสาบ เกาะแก่ง น้ำพุร้อนบ่อน้ำร้อน บ่อน้ำแร่ เขตสงวนพันธุ์สัตว์ อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนรุกขชาติ พื้นที่ชุ่มน้ำ ปะการัง ธรรมชาติใต้ทะเล และซากสัตว์ดึกดำบรรพ์ ฯลฯ ที่เปิดให้สาธารณชนเข้าใช้สถานที่เพื่อการท่องเที่ยว

2. แหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานและศิลปวัฒนธรรม (Archeological and Cultural Attractions) หมายถึง สถานที่โบราณหรือสถานที่สำคัญต่างๆ เช่น วัด โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ พิพิธภัณฑ์ ศาสนสถาน กำแพงเมือง คูเมือง อนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถาน แหล่งโบราณคดี รวมถึงสถานที่จัดตกแต่งหรือรวบรวมเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม เช่น ศูนย์วัฒนธรรม แหล่งผลิตสินค้าพื้นเมือง หัตถกรรมพื้นบ้าน สถานที่แสดงการดำเนินชีวิตและวิถีชีวิตของคนพื้นบ้าน เป็นต้น

3. แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการนันทนาการ (Recreational Attractions) หมายถึง สถานที่สร้างขึ้นเพื่อการนันทนาการต่างๆ เพื่อให้ความเพลิดเพลิน ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว เช่น สวนสนุก Theme park พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น

4. แหล่งท่องเที่ยวเมืองและชุมชน (Towns and Communities Attractions) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวในเมืองหรือชุมชนที่สะท้อนให้เห็นเอกลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนในท้องถิ่นนั้น

นอกจากนี้ สุวัฒน์ จูชากรณ์ (2553) ยังได้แบ่งลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติออกเป็นอีก 2 ประเภทคือ

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เน้นธรรมชาติ (Resource-Based Areas) ทรัพยากรการท่องเที่ยวในกลุ่มนี้จะมีลักษณะเด่นในความเป็นธรรมชาติดั้งเดิมและนักท่องเที่ยวมีโอกาสที่จะประกอบกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายในแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ ได้ เช่น การเดินป่า (Trekking) การดูนก (Bird Watching) โดยความหลากหลายของกิจกรรมจะขึ้นอยู่กับทรัพยากรพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยวนั้นว่าเป็นอย่างไร เช่น หากทรัพยากรพื้นฐานเป็นชายหาด กิจกรรมที่เหมาะสมก็คือกิจกรรมทางน้ำเช่น ดำน้ำ ว่ายน้ำ อาบแดด หากเป็นพื้นที่ป่า กิจกรรมที่เหมาะสมก็คือกิจกรรมเดินป่า ศึกษาธรรมชาติ เป็นต้น

2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ (Intermediate Areas) ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทนี้มักจะตั้งอยู่ห่างไกลชุมชนแต่มีการพัฒนาเส้นทางคมนาคมเพื่อเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าถึงได้สะดวก ตัวอย่างของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่อยู่ในประเภทนี้ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน เป็นต้น

ฉัตรภูษณณ์ เอกวรรณัง (2553) ยังได้กล่าวถึงความหมายของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ไว้ว่าสถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้อาจจะเป็นความงดงามตามสภาพธรรมชาติ ความแปลกตาของสภาพธรรมชาติ สัตว์ที่สำคัญทางธรณีวิทยาและภูมิศาสตร์อันเป็นเอกลักษณ์ หรือสัญลักษณ์ของท้องถิ่นนั้นๆ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ หรือสภาพแวดล้อมที่มีคุณค่าทางวิชาการก็ได้

ความสำคัญของทรัพยากรการท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยวนั้นมีทั้งประเภทที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่มีคุณค่าของประเทศ นับได้ว่าทรัพยากรการท่องเที่ยวมีความสำคัญมากต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยมีความสำคัญดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2545: 5-7)

ก. ความสำคัญด้านจิตวิทยา คือ เป็นสิ่งดึงดูดใจให้มีการท่องเที่ยว และเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดความสุขลดความตึงเครียด

ข. ความสำคัญด้านเศรษฐกิจ คือ เป็นแหล่งที่มาของรายได้ของท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาครัฐ

ค. ความสำคัญด้านสังคม คือ ช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชน และช่วยเปิดโลกทัศน์ให้กับประชาชน รวมถึงการสร้างควมภาคภูมิใจให้แก่ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่

ง. ความสำคัญด้านวัฒนธรรม คือ แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ สะท้อนให้เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาบรรพชน

จ. ความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อม คือ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่เน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ซึ่งแตกต่างจากอุตสาหกรรมอื่นที่เน้นการเอาทรัพยากรมาใช้ประโยชน์

ความสำคัญของทรัพยากรการท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยวมีความสำคัญมากต่อการท่องเที่ยวดังนี้

1. ความสำคัญด้านจิตวิทยา

1.1 เป็นสิ่งดึงดูดใจให้มีการเดินทางท่องเที่ยวทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญที่นักท่องเที่ยวมาพิจารณาในการตัดสินใจเลือกที่จะเดินทางท่องเที่ยวยังสถานที่นั้นๆ

1.2 เป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดความสุขทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทโบราณสถาน หรือประเภทศิลปวัฒนธรรมเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปพักผ่อนหย่อนใจทำให้เกิดความสุขใจ ลดความตึงเครียด

2. ความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ

2.1 เป็นแหล่งที่มาของรายได้ท้องถิ่นเมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆย่อมก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพให้กับท้องถิ่น เช่น การผลิตสินค้าที่ระลึกการจัดบริการทางด้านที่พัก

2.2 เป็นแหล่งที่มาของรายได้ของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวเดินทางไปยังสถานที่ใดย่อมเกิดการพัฒนาล้างอำนวยความสะดวกและบริการในรูปแบบต่างๆเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวจึงเกิดการกระจายรายได้สู่ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจที่พักแรม ธุรกิจขายสินค้าที่ระลึกธุรกิจขนส่ง

2.3 เป็นแหล่งที่มาของรายได้ภาครัฐ รัฐเรียกเก็บภาษีอากรจากร้านค้าต่างๆและภาษีเงินได้จากผู้ประกอบการซึ่งภาษีดังกล่าวรัฐสามารถนำมาพัฒนาประเทศ และชดเชยภาวะการขาดดุลการค้ากับต่างประเทศ

3. ความสำคัญด้านสังคม

3.1 ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวจะทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นเพราะใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจทำให้มีสุขภาพจิตและกายดีแข็งแรงสมบูรณ์และช่วยให้มาตรฐานการครองชีพของประชาชนดีขึ้นจากการมีรายได้ทั้งยังช่วยลดปัญหาอาชญากรรมด้วย

3.2 ช่วยเปิดโลกทัศน์ให้กับประชาชนการเดินทางไปท่องเที่ยวยังสถานที่ต่างๆทำให้มีโอกาสเรียนรู้ ได้สัมผัส ได้รับประสบการณ์ตรงเกิดความประทับใจและเกิดการหวงแหนทรัพยากรทางการท่องเที่ยวด้วย

3.3 ช่วยสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ทรัพยากรที่มีชื่อเสียงไปทั่วโลกยอมนำมาซึ่งความภาคภูมิใจของคนในพื้นที่

4. ความสำคัญด้านวัฒนธรรม

4.1 แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี เช่น ภาษา การแต่งกาย วิถีชีวิต การละเล่น งานเทศกาล ประเพณีต่างๆ เป็นต้น นับเป็นสื่อซึ่งแสดงออกถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและของประเทศชาติ

4.2 สะท้อนให้เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาบรรพชน ทรัพยากรการท่องเที่ยวจำนวนมากได้สะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาของบรรพชนที่ล้ำลึก เป็นความรู้ที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตของคนในรุ่นปัจจุบัน เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณีที่แสดงถึงการมีวัฒนธรรม เช่น การไหว้ ความมีน้ำใจไมตรี ลักษณะของสถาปัตยกรรมอันประณีตงดงาม เป็นต้น

5. ความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อม

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่เน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ซึ่งแตกต่างจากอุตสาหกรรมอื่นที่เน้นการนำเอาทรัพยากรขึ้นมาใช้ประโยชน์ ทำให้เกิดกระแสการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมไม่เสื่อมสลาย การนำทรัพยากรไปใช้อย่างระมัดระวัง มีจิตสำนึกและมีระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้ใช้ประโยชน์ต่อไป

ทรัพยากรการท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยวนับเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญอย่างมาก หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเลยทีเดียว หากไม่มีสินค้าทางการท่องเที่ยว หรือสินค้าทางการท่องเที่ยวไม่ดี ไม่มีคุณภาพ หรือไม่งดงามสมบูรณ์ ธุรกิจการเดินทางท่องเที่ยวก็คงจะไม่เกิดขึ้น หรือไม่มีการเติบโตเช่นในทุกวันนี้

ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource) เป็นองค์ประกอบหนึ่งของระบบการท่องเที่ยว นอกเหนือไปจากบริการการท่องเที่ยว (Tourism Service) และตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Market) องค์ประกอบเหล่านี้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน และแต่ละองค์ประกอบก็มีองค์ประกอบย่อยๆ อีกมากมาย ความแตกต่างในองค์ประกอบย่อยและความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันระหว่างองค์ประกอบเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดความแตกต่างในรูปแบบของการท่องเที่ยว

การที่ทรัพยากรการท่องเที่ยวสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางยังสถานที่ ตำบล เมือง ภาค รัฐ หรือประเทศต่างๆ ทำให้ท้องถิ่นที่มีผู้เดินทางไปท่องเที่ยวได้รับผลกระทบทางบวกหลายประการนั้น นับได้ว่าทรัพยากรการท่องเที่ยวมีความสำคัญมากต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยอาจสรุปได้ดังนี้

1. เป็นสิ่งดึงดูดใจให้มีการเดินทางท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยวนับเป็นสิ่งดึงดูดใจที่สำคัญมาก เพราะเป็นปัจจัยหลักที่นักท่องเที่ยวนำมาพิจารณาในการตัดสินใจเลือกหรือไม่เลือกที่จะเดินทางไปท่องเที่ยวยังสถานที่ ตำบล เมือง ภาค รัฐ หรือประเทศ

2. เป็นที่มาของรายได้เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวยังสถานที่ ตำบล เมือง ภาค รัฐ หรือประเทศนั้น คนในพื้นที่นั้นๆ ก็จะมีอาชีพและมีรายได้จากการจัดธุรกิจและบริการให้แก่ นักท่องเที่ยว รัฐบาลเองก็สามารถเก็บภาษีอากรจากการค้าและภาษีเงินได้ ทำยอดเงินจำนวนนี้ นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยรวม เพราะรัฐบาลนำไปใช้ในการพัฒนาประเทศแล้ว ยังเป็นเงินส่วนที่นำไปช่วยชดเชยภาวะการขาดดุลการค้ากับต่างประเทศอีกด้วย

3. ช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตและทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวอุดมสมบูรณ์จะมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น เพราะสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในท้องถิ่นของตน ช่วยให้ประชาชนสามารถผ่อนคลายจากภาวะจำเจ ดึงเครียดจากการประกอบกิจการ ทำให้สามารถประกอบกิจกรรมนันทนาการได้ ส่งผลให้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่สมบูรณ์ เป็นประชากรที่มีคุณภาพ ที่สำคัญคือคนที่ผู้คนมีอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ย่อมมีรายได้ และสามารถซื้อหาสินค้าอุปโภคบริโภคและบริการต่างๆ ให้กับตนเองได้ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและทำให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้นไปด้วย นอกจากนี้ทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นยังมีส่วนช่วยเปิดโลกทัศน์ให้กับประชาชนด้วย เพราะสถานที่ท่องเที่ยวเปรียบ

ได้กับห้องปฏิบัติการที่ผู้คน โดยเฉพาะเยาวชน สามารถเรียนรู้ได้จากของจริง เช่น เด็กนักเรียนที่เรียนรู้เกี่ยวกับพืชและสัตว์ในห้องเรียน หากได้มีโอกาสไปสัมผัสต้นป่า ได้เรียนรู้จากของจริง ได้เห็นต้นไม้และสัตว์ชนิดต่างๆ ในป่าจริงๆ นอกจากจะทำให้เข้าใจในเรื่องพืชและสัตว์ได้ดียิ่งขึ้นแล้ว ยังอาจจะเสริมสร้างให้เยาวชนเกิดความรักและความหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยวเหล่านั้นด้วย

4. สร้างความภาคภูมิใจให้แก่ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและยอมรับของคนทั่วโลก ย่อมจะนำมาซึ่งความภาคภูมิใจของคนในพื้นที่ เช่น ประเทศไทยมักได้รับคำชมจากชาวต่างประเทศเสมอว่าเป็นประเทศที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวสวยงาม น่าสนใจ หลากหลาย ซึ่งนำความภาคภูมิใจมาสู่คนไทยทุกคน

5. สะท้อนให้เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาบรรพชน ทรัพยากรการท่องเที่ยวจำนวนมากได้สะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาของบรรพชนที่ล้ำลึก เป็นความรู้ที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตของคนในรุ่นปัจจุบัน เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณีที่แสดงถึงการมีวัฒนธรรมสถาปัตยกรรมอันประณีตงดงาม เป็นต้น

6. ก่อให้เกิดการอนุรักษ์และพัฒนา ประโยชน์มากมายที่ผู้คนได้รับจากทรัพยากรการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม ไม่สูญหายไป หากมีการนำไปใช้ ก็จะมีการจัดการและใช้อย่างระมัดระวัง มีการบริโภคทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างมีจิตสำนึก โดยคำนึงถึงอนุชนคนรุ่นต่อไปด้วย

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

ศิริจรรยา ประพุดติกิจ (2553) ได้ให้ความหมายของคำว่า แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติว่าหมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ภูเขา น้ำตก ถ้ำ ลำธาร ทะเล หาดทราย หาดหิน ทะเลสาบ เกาะแก่ง น้ำพุร้อน บ่อน้ำร้อน บ่อน้ำแร่ เขตสงวนพันธุ์สัตว์ อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนรุกขชาติ พื้นที่ชุ่มน้ำ ปะการัง ธรรมชาติใต้ทะเล และซากสัตว์ดึกดำบรรพ์ ฯลฯ ที่เปิดให้สาธารณชนเข้าใช้สถานที่เพื่อการท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, น. 60-69) ได้ให้ความหมายของคำว่า ศักยภาพของการท่องเที่ยวว่า หมายถึงความพร้อมในด้านคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวในการให้บริการด้านการท่องเที่ยวแก่ผู้มาเยี่ยมชมเยือน ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งควรมีคุณลักษณะที่สำคัญ 4 ประการคือ 1) ความน่าดึงดูดใจของสถานที่ 2) ความสะดวกในการเข้าถึง 3) ความประทับใจ และ 4) องค์ประกอบของการบริการ ทั้งนี้วิวัฒน์ชัย บุญยภักดิ์ (2529, น. 40-42) ได้เสนอหลักการพิจารณาและการกำหนดศักยภาพ หรือความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวไว้ดังนี้

1. คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความสวยงาม ลักษณะเด่นในตัวเอง ความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ ความสำคัญของลัทธิและศาสนา บรรยากาศ สภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติ และวิถีชีวิต
2. ความสะดวกในการเข้าถึง ได้แก่ สภาพของเส้นทางท่องเที่ยว ลักษณะการเดินทาง ระยะเวลาจากตัวเมืองไปยังแหล่งท่องเที่ยว
3. สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พักแรม ร้านอาหาร เครื่องดื่ม สถานบริการต่างๆ ระบบไฟฟ้าประปา โทรศัพท์และการรักษาความปลอดภัย
4. สภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพทางกายภาพ สภาพอากาศ ระบบนิเวศ และสภาพอื่นๆ ของแหล่งท่องเที่ยว
5. ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อจำกัดด้านพื้นที่ ข้อจำกัดทางด้านบริการ สาธารณูปโภค ปัญหาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว
6. ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน ได้แก่ ความเป็นที่รู้จักของแหล่งท่องเที่ยว และจำนวนนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว

ซึ่งสอดคล้องกับหลักเกณฑ์การพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวของ จารุจน์ กลิ่นดีป्ली (อ้างใน วิภา ศรีระทุ, 2551) โดยต้องครอบคลุมองค์ประกอบการท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

1. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านพื้นที่ คือ การดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีลักษณะเฉพาะ หรือมีความเป็นเอกลักษณ์ ประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถานที่มีความเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น รวมทั้งมีปัจจัยอื่นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ ได้แก่ ลักษณะภูมิทัศน์ ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น สภาพของเส้นทาง ฤดูกาล ระยะทางจากจุดศูนย์กลางการท่องเที่ยวในพื้นที่ เป็นต้น
2. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านการจัดการ คือ ความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ และบริเวณใกล้เคียง การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึง เช่น ถนน ไฟฟ้า แหล่งน้ำ การจัดการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยวไม่ให้เกินขีดความสามารถในการรองรับ การจัดการควบคุมกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่
3. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ คือ การพิจารณาเรื่องความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ โอกาสในการสร้างจิตสำนึก และการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม

4. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม คือ การพิจารณาว่า องค์กรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบใดบ้าง และประชาชนในท้องถิ่นมีความพอใจ หรือสนใจที่จะให้แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่

ทั้งนี้ในการพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนา เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการศึกษาทรัพยากรที่มีอยู่ ก่อนที่จะวางแผนพัฒนาหรือส่งเสริมใดๆ เพื่อให้การดำเนินงานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายและได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างมีประสิทธิภาพ ธรรมศักดิ์ โรจนสุนทร (2542, น. 43-44) แบ่งองค์ประกอบที่นำมาเป็นเครื่องบ่งชี้ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

1. ปัจจัยหัวใจหลักของการท่องเที่ยว พิจารณาจากสถานที่ตั้งและลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวขึ้นต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวหลายๆ ด้าน เช่น ความต้องการในด้านความสะดวกในการพักผ่อน ความสนุกสนาน การหาประสบการณ์ ซึ่งปัจจัยหัวใจหลักแบ่งได้ 3 ชนิด ได้แก่ ปัจจัยหัวใจด้านธรรมชาติ ปัจจัยหัวใจในด้านประวัติศาสตร์และศาสนา และปัจจัยหัวใจทางด้านกิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น

2. ปัจจัยประกอบ ได้แก่ คุณค่าดึงดูดใจในสภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และลักษณะ ภูมิทัศน์ที่เป็นเอกลักษณ์ ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน สภาพเศรษฐกิจและสังคม ภัยธรรมชาติและการเมือง

3. ปัจจัยสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้มาตรฐานด้านที่พักและอาหาร การสื่อความหมาย ข้อมูลข่าวสาร การให้ข่าวสารประชาสัมพันธ์ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ร้านจำหน่ายของที่ระลึก เป็นต้น

4. ปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม ต้องพิจารณาถึงโครงข่ายการคมนาคมทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ บริการสาธารณะ เช่น ไฟฟ้า น้ำ การระบายน้ำ การกำจัดขยะ ตลอดจนระบบการสื่อสาร โทรคมนาคม

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

วรรณ วลัยวานิช (2546) ได้ให้ความหมายของคำว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า หมายถึง การพัฒนาและการจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยวอย่างฉลาดและระมัดระวัง เพื่อให้เกิดผลดีทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม โดยที่ยังสามารถรักษาเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ ไว้ได้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุด และใช้ประโยชน์ได้นานที่สุด

World Tourism Organization (UNWTO, 2001) ได้ให้ความหมายของคำว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่า “การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และชุมชนของเจ้าบ้านที่นักท่องเที่ยวเข้าไปเยือนในขณะเดียวกันก็มีการปกป้องและเสริมสร้างโอกาสในคนรุ่นต่อไป การท่องเที่ยวแบบนี้จะนำไปสู่การจัดการทรัพยากรในลักษณะที่ตอบสนองต่อความต้องการทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสุนทรียภาพ และยังทำให้เกิดการดำรงรักษาวัฒนธรรม กระบวนการทางนิเวศวิทยาและความหลากหลายทางชีวภาพต่างๆ”

ในขณะที่องค์การแห่งรัฐในแคริบเบียนตะวันออกหรือ Organization of East Caribbean States” ได้นำคำจำกัดความขององค์การการท่องเที่ยวโลกไปปรับและดัดแปลงตามความเหมาะสมกับภูมิภาค โดยได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนไว้ว่า “การใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมอย่างเหมาะสมเพื่อการพัฒนาประเทศบนหลักการของการพึ่งพาตนเองและความเสมอภาค เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะและเพื่อให้เกิดการปรับปรุงคุณภาพชีวิตจากความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชน

Chris Cooper et.al.(2005, หน้า 264) อ้างถึงใน เลิศพร ภาระสกุล (2553) ได้กล่าวว่า “คำจำกัดความของคำว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่มีอยู่เป็นจำนวนมากมีความเกี่ยวพันกันทั้งสิ้น” โดยประเด็นหลักที่มีการอภิปรายถกเถียงกันมากที่สุดจะเป็นประเด็นของความเจริญทางด้านเศรษฐกิจในระยะยาว ความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม ความยั่งยืนทางด้านสังคม วัฒนธรรมและการเมืองของกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคนและการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายดังกล่าวในระยะยาว จำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกกลุ่มทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการของการท่องเที่ยว

ซึ่งสอดคล้องกับที่ Swarbrooke (1999, p. 99) ได้กล่าวไว้ว่าการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องมีลักษณะของความยุติธรรมทางสังคมสำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคน

การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้นต้องประกอบไปด้วยหลัก 10 ประการ ดังนี้ (มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช 2545: 19-22)

ก. อนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอคิ (Using Resource Sustainable) หมายถึง ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวและผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยว ต้องมีวิธีการจัดการใช้ทรัพยากรการที่มีอยู่เดิม ทั้งมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ดั้งเดิมอย่างเพียงพอหรือใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และใช้อย่างประหยัดให้คุ้มค่า โดยคำนึงถึงต้นทุนอันเป็นคุณค่า คุณภาพของ ธรรมชาติ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ข. ลดการบริโภคและการใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็นและลดการก่อของเสีย (Reducing Over-consumption and Waste) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องร่วมกันวางแผน

กับผู้เกี่ยวข้องจัดการการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพหรือจัดหาทรัพยากรอื่นที่มีคุณสมบัติมีคุณภาพเหมือนกัน ใช้ทดแทนกันได้เพื่อลดการใช้ทรัพยากรที่หายาก เช่น สิ่งก่อสร้างที่ใช้ไม้จากธรรมชาติหากลดการใช้ไม้ลงโดยใช้วัสดุที่มีคุณสมบัติคล้ายไม้สร้างเสริมประกอบจะเป็นการช่วยลดการตัดไม้ลงได้ เป็นต้น

ค. รักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม (Maintain Diversity) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องวางแผนขยายฐานการท่องเที่ยว โดยการรักษาส่งเสริมให้มีความหลากหลายเพิ่มขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม โดยการเพิ่มคุณค่าและมาตรฐานการบริการเพื่อให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาท่องเที่ยวในสถานที่นั้นนานขึ้น หรือกลับไปเที่ยวซ้ำอีก เช่น แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นน้ำตก อาจเพิ่มกิจกรรมการดูนก การปีนหน้าผา หรือหมู่บ้านวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวโบราณคดีอาจเพิ่มกิจกรรมนั่งเกวียนเทียมวัวหรือควาย เป็นต้น

ง. ประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (Integrating Tourism into Planning) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่เพียงแต่ทำงานตามแผนที่วางไว้ จะต้องประสานแผนพัฒนาการท่องเที่ยวกับแผนกลยุทธ์การพัฒนาชาติ แผนพัฒนาของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การปกครองท้องถิ่น แผนพัฒนาของสำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาของกระทรวง ทบวง กรมที่เกี่ยวข้องในพื้นที่จะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว

จ. ต้องนำการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น (Supporting Local Economy) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องประสานงานกับองค์กรปกครองท้องถิ่น และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น โดยสรรหาความโดดเด่นของทรัพยากรในท้องถิ่นนำไปประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการขายการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปเที่ยวให้มากขึ้น เป็นการสร้างรายได้กระจายสู่ประชากรที่ประกอบการในท้องถิ่นนั้น

ฉ. การมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น (Involving Local Communities) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมทำงานท้องถิ่นแบบเป็นองค์กรร่วม โดยเข้าร่วมในลักษณะหน่วยงานร่วมจัด เช่น เป็นหน่วยงานร่วมทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ เป็นหน่วยงานร่วมวิเคราะห์หรือร่วมแก้ปัญหา เป็นหน่วยงานร่วมส่งเสริมการขายการท่องเที่ยวด้วยกัน เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องประสานเครือข่ายระหว่างองค์กรและท้องถิ่นเพื่อยกระดับคุณภาพของการจัดการการท่องเที่ยวในท้องถิ่น

ช. ประชุมปรึกษากับผู้เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน (Consulting Stakeholders and the Public) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องประสานกับประชาชนในพื้นที่ องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา หน่วยงานราชการที่รับผิดชอบในพื้นที่ ประชุมปรึกษาทั้งการเพิ่มศักยภาพให้กับแหล่งท่องเที่ยว การประเมินผลกระทบการท่องเที่ยว การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและด้านการตลาด โดยการจัดการประชุมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อร่วมปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน เป็นการลดการขัดแย้งในผลประโยชน์ที่ต่างกัน เช่น การใช้พื้นที่สาธารณะประโยชน์ การใช้น้ำดื่มเพื่อบริโภคจากแหล่งเดียวกัน การจัดการขยะ การบำบัดน้ำเสีย เป็นต้น

ข. การพัฒนาบุคลากร (Training Staff) การให้ความรู้ การฝึกอบรม การส่งพนักงานปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ให้ความรู้ มีแนวคิด และวิธีปฏิบัติในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นับเป็นการพัฒนาบุคลากรในองค์กร เป็นการช่วยยกระดับมาตรฐานการบริการการท่องเที่ยว

ฅ. จัดเตรียมข้อมูลคู่มือบริการข่าวสารการท่องเที่ยวให้พร้อม (Marketing Tourism Responsibly) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องร่วมกับผู้เกี่ยวข้องจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว ข่าวสารการบริการการขายให้พร้อมเพียงพอต่อการเผยแพร่ อาจจัดทำในรูปแบบสื่อทัศนูปกรณ์รูปแบบต่างๆ เช่น คู่มือการท่องเที่ยว คู่มือการตลาดการท่องเที่ยวที่เป็นเอกสารแผ่นพับ หนังสือคู่มือวีดีโอ แผ่นซีดีรอม เป็นต้น

ฉ. ประเมินผล ตรวจสอบและวิจัย (Undertaking Research) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวและผู้ประกอบการจะต้องมีการประเมินผล การตรวจสอบผลกระทบ และการศึกษาวิจัยอย่างสม่ำเสมอ โดยการสอบถามจากผู้ใช้บริการ โดยตรง จากใบประเมินผล หรือการวิจัยการตลาดการท่องเที่ยวเพื่อให้ทราบผลการบริการนำมาปรับปรุงและแก้ไขการจัดการการบริการอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อความประทับใจ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวได้

มนัส สุวรรณ และคณะ (2543) ได้กล่าวถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่าจะต้องพิจารณาองค์ประกอบหลัก 4 ด้านดังนี้

1. การดำเนินกิจกรรมในขอบเขตความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว
2. การตระหนักในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลต่อชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน
3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่มีต่อการท่องเที่ยว
4. การประสานเข้าด้วยกันของความต้องการทางเศรษฐกิจ การคงอยู่ของสังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ในขณะที่ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้มีการกล่าวถึงแนวคิดของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ใน 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
2. ด้านการสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว
3. ด้านการสร้างมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น

โดยสรุปแล้วการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจึงเป็นการพัฒนาที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมน้อยที่สุด รวมทั้งยังต้องมีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันทั้งทางด้านการพัฒนาและด้านการตลาด ในการที่จะนำนักท่องเที่ยวเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจที่ตอบสนองต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและสังคมอย่างต่อเนื่อง (อารยา อินทศาสตร์, 2554)

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าผลงานวิจัยในเรื่องศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว โดยมีผลงานวิจัยที่คล้ายคลึงหรือที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ปวีณา โทณแก้ว (2542) ได้ศึกษาหลักเกณฑ์การเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีอายุระหว่าง 15-29 ปี พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่มีสภาพแวดล้อม และความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด โดยเลือกประเภท ภูเขา ป่า ถ้ำ เขื่อน น้ำตกเป็นอันดับหนึ่ง โดยจะไปเที่ยวกับครอบครัวและญาติมากที่สุด รองลงมาคือ ไปเที่ยวกับเพื่อน

2. ทักษิณา คุณษารักษ์ (2543) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยในการเลือกแหล่งท่องเที่ยวและที่พักของเยาวชนไทย กรณีศึกษานักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่พบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือ แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ รองลงมาคือ ประเภทผจญภัย เช่น ล่องแพ ปีนเขา โดยนักศึกษาส่วนใหญ่จะเลือกเดินทางไปกับพ่อแม่ พี่น้องและครอบครัวมากที่สุด โดยคำบอกเล่าของเพื่อนและญาติมีอิทธิพลมากที่สุดในการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวและที่พักแรม

3. นิพล เชื้อเมืองพาน (2542) ศึกษาแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา วนอุทยานภูชี้ฟ้า จังหวัดเชียงราย พบว่า ภูชี้ฟ้าเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่โดดเด่นด้านรูปร่างทางธรณีวิทยาและพืชพรรณ และมีชาวเขาเผ่าม้งอาศัยอยู่ใน

พื้นที่ แต่ยังคงขาดกระบวนการบริหารและจัดการ การให้ความรู้และสื่อความหมายแก่นักท่องเที่ยว และคนในท้องถิ่น ไม่มีการจัดอบรมความรู้แก่คนในท้องถิ่น และมักคุกเทศก์ ไม่มีศูนย์บริการ นักท่องเที่ยวที่มีความพร้อม ไม่มีการจัดแสดงสาริต วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ยังขาดป้ายและ สัญลักษณ์บอกทางที่ชัดเจน และประชาชนในท้องถิ่นยังไม่มีส่วนร่วมในระดับการตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติการ หรือการร่วมประเมิณผล คงมีแต่ส่วนร่วมในผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวเท่านั้น อย่างไรก็ตาม นักท่องเที่ยวที่มีความพึงพอใจมากในสภาพแวดล้อมธรรมชาติและภูมิทัศน์

4. โว ไทย เชื่อง และคณะ (2555) ได้ทำการวิจัยการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเครือข่ายสามพันโบก พบว่าในพื้นที่ศึกษาซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยว 52 แห่งนั้น มีแหล่งท่องเที่ยว 26 แห่งได้รับคะแนนมากกว่า 100 คะแนน หมายความว่าแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับประเทศที่มีนักท่องเที่ยวรู้จักและนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นประจำ อย่างไรก็ตาม แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ก็ยังมีสิ่งที่จะต้องปรับปรุงโดยเร่งด่วนในด้าน โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว

5. จริญญา ณ พิภูล และคณะ (2555) ได้ทำการศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ทำให้ทราบถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ รวมทั้งยังทราบถึงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละประเภทของจังหวัด

6. สมภาพร คล้ายวิเชียร และคณะ (2550) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างในอีสานใต้ ทำให้ทราบถึงจำนวนและปัญหาของช้างในหมู่บ้านต่างๆ และยังทราบถึงแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านช้างให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวในหมู่บ้านช้างอย่างยั่งยืนอีกด้วย

7. สอรัฏฐ มากบุญ และคณะ (2551) ได้ทำการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวพื้นที่การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำบริเวณอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทำให้สามารถแยกแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในพื้นที่ออกเป็น แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในระดับดีถึงดีมาก แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในระดับปานกลางและแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในระดับต่ำ และยังมีการเสนอแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทุกแห่งในพื้นที่ รวมทั้งได้มีการพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่

8. อารยา อินทขสาร (2554) ได้ศึกษาศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับตลาด พบว่าตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง โดยด้านที่ต้องปรับปรุงอย่างเร่งด่วนคือ ด้านการบริการท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นและด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว และ

มีข้อเสนอแนะในการพัฒนาตลาดในด้าน การเพิ่มจำนวนร้านค้าและร้านอาหาร การจัดให้มีมัลติเพล็กซ์ท้องถิ่น การเพิ่มระบบรักษาความปลอดภัย และการให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวมากขึ้น

9. ประชุมพร วิสารทวิศิษฐ์ (2549) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติกลุ่มป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ว่าหาแนวทางการกระจายนักท่องเที่ยว โดยให้วิธีในการวิจัย 3 วิธีคือ แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวแบบสอบถามนักท่องเที่ยวและการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับแหล่งท่องเที่ยว จากการประเมินพบว่าแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมดยังมีความสมบูรณ์และสวยงามตามธรรมชาติ แต่มีสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวที่น้อย จึงได้มีการเสนอให้ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวภายใต้กรอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

10. สาดิยา มิ่งวงศ์ (2550) ได้ศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติเขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี โดยพบว่าแหล่งท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่ในอุทยานตั้งกระจายอยู่ไกลกัน ทำให้ยากแก่การเดินทางเชื่อมต่อกันระหว่างแต่ละแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งบางแห่งยังไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้บริการนักท่องเที่ยว สภาพถนนส่วนใหญ่เป็นดินลูกรังทำให้เดินทางลำบาก แต่พื้นที่ส่วนใหญ่มีความสวยงามตามธรรมชาติมาก ควรส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในอุทยานต่อไป

11. Marzukiet.al. (2011) ได้ศึกษาและทำการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติทางตอนใต้ของรัฐกลันตัน ในประเทศมาเลเซียโดยทำการศึกษาของแหล่งท่องเที่ยวใน 3 ด้านหลักๆ คือ

1) ด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว และ 3) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

12. Naidoo, Ramseook-Munhurrin&Seegolam (2011) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในมอริเชียสซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในฐานะจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวประเภทชายหาดที่มีชื่อเสียงและพบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อความเป็นธรรมชาติที่สามารถจับต้องได้ในแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าเรื่องของราคา และการสื่อสารกับคนท้องถิ่น

13. Ashouri&Faryadi (2010) ได้ทำการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในเขตลาวาซาน กรุงเตหะราน ของประเทศอิหร่านโดยใช้เทคนิค MCA ซึ่งเป็นการพิจารณาความเข้ากันได้ระหว่างการพัฒนาการท่องเที่ยวกับศักยภาพทางระบบนิเวศในแหล่ง

ท่องเที่ยว โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะนำเทคนิคนี้ไปปรับใช้ในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในพื้นที่ต่างๆ

14. Priskin (2001) ได้ใช้เทคนิคทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพในการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในภูมิภาค Central Coast ของออสเตรเลียตะวันตก โดยได้ใช้เกณฑ์ในการประเมิน 3 ด้านคือ 1) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว และ 3) ด้านระดับของธรรมชาติที่ถูกทำลายในแหล่งท่องเที่ยว

15. Deng, King & Bauer (2002) ได้ทำการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติโดยการประเมินและจัดอันดับแหล่งท่องเที่ยวจะทำให้นักท่องเที่ยวมีความสะดวกมากขึ้นในการเลือกแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นการยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและเป็นการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวกลับมาเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย รวมทั้งยังทำให้ผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยวมีความเข้าใจในการดูแลจัดการแหล่งเที่ยวนั้นๆ

โดยสรุปแล้วการวิจัยที่ผ่านมาจะแสดงให้เห็นถึงการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งควรประกอบไปด้วยปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว เช่น ความสะดวกในการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก สภาพทางธรรมชาติ การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของชุมชนในแหล่งเที่ยวนั้นๆ ทั้งนี้การประเมินควรต้องมีการประเมินทั้งในส่วนของตัวเองแหล่งท่องเที่ยวและความพึงพอใจที่นักท่องเที่ยวมีต่อแหล่งเที่ยวนั้นๆ อีกด้วย เพื่อที่จะได้นำข้อคิดเห็นที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่อไป

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

เนื้อหาในบทนี้เป็นวิธีการวิจัยโดยแบ่งหัวข้อออกเป็น ขั้นตอนในการทำวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดแต่ละหัวข้อดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาคั้งนี้คือนักท่องเที่ยวที่เข้าเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวที่กำหนดทั้ง 4 แห่ง โดยการกำหนดตัวอย่างของนักท่องเที่ยว จะใช้สูตรการคำนวณตัวอย่างดังต่อไปนี้ (Rea and Parker, 1997)

$$n = \frac{Nx}{((N-1)E^2 + x)}$$

โดยที่

n = จำนวนตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร

X = ค่ากำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% และความผิดพลาดที่ 6.92%

E = ระดับความผิดพลาดที่ยอมรับได้

เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวเป้าหมายไม่มีการเก็บข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าเยี่ยมชม เพราะไม่มีการขายบัตรหรือเก็บค่าเข้าชม จึงต้องประมาณค่าจำนวนประชากรสำหรับนำมาใช้อ้างอิงเพื่อคำนวณกลุ่มตัวอย่างด้วยการสอบถามเจ้าหน้าที่ประจำแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 4 แห่ง ให้ประมาณการจำนวนนักท่องเที่ยวต่อปีของแหล่งท่องเที่ยวเป้าหมาย ซึ่งพบว่ามีประมาณ 100,000 คน จากสูตรข้างต้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องจัดเก็บในการศึกษาคั้งนี้จึงเท่ากับ 200 คน

3.2 ขั้นตอนในการทำวิจัย

ในการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดสระบุรี ผู้วิจัยได้แบ่งการทำงานออกเป็นสองส่วนหลักๆ คือ

ส่วนแรก การเก็บแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวซึ่งมีสามขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนแรกเป็นการคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดสระบุรี หลังจากการทบทวนข้อมูลและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องแล้ว ผู้วิจัยได้เลือกสำรวจและประเมินแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกที่สำคัญในจังหวัดสระบุรี โดยทำการเลือกแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกที่ได้รับความนิยม โดยมีฐานข้อมูลทางระบบอินเทอร์เน็ตและอยู่ในเอกสารสิ่งพิมพ์ของจังหวัดสระบุรี รวมทั้งยังได้นำตัวเลขจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมาประกอบพิจารณาโดยได้เลือกแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด 4 แหล่งประกอบไปด้วยอุทยานแห่งชาติน้ำตกเจ็ดสาวน้อย น้ำตกมวกเหล็ก น้ำตกคงพญาเย็น และศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า (น้ำตกเจ็ดคด)

2. จัดทำแบบสอบถามนักท่องเที่ยว โดยแบบสอบถามจะแบ่งออกเป็น 4 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว มีคำถามทั้งหมด 6 ข้อ โดยผู้วิจัยจะได้นำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประกอบการวิเคราะห์ผลการศึกษา

ตอนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมนักท่องเที่ยว มีคำถามทั้งหมด 9 ข้อ ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับการรับรู้แหล่งท่องเที่ยว การเลือกแหล่งท่องเที่ยว การเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายและเวลาที่ใช้ในแหล่งท่องเที่ยว โดยผู้วิจัยจะได้นำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประกอบการวิเคราะห์ผลการศึกษา

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยว โดยได้แบ่งความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยว ออกเป็นทั้งหมด 6 ด้านคือ ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการในแหล่งท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น โดยกำหนดเกณฑ์ไว้เป็น 5 ระดับคือ 1) ต้องปรับปรุง 2) ไม่ดี 3) ปานกลาง 4) ดี 5) ดีมาก และยังมีคำถามปลายเปิดสำหรับกรอกความคิดเห็นเพิ่มเติมในแต่ละข้อคำถามอีกด้วย

ตอนที่ 4 แนวโน้มในการกลับมาท่องเที่ยวและข้อเสนอแนะด้านอื่นๆ สำหรับคำถามในตอนนี้เป็นลักษณะของคำถามปลายเปิดเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ โดยรายละเอียดทั้งหมดของแบบสอบถามสามารถดูได้ในส่วนของภาคผนวก

3. การประชุมผู้เก็บแบบสอบถามเพื่ออธิบายรายละเอียดในแบบสอบถามให้ผู้เก็บแบบสอบถามทุกคนเข้าใจตรงกันก่อนนำผู้เก็บแบบสอบถามลงพื้นที่เพื่อเก็บแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยว โดยกำหนดให้เก็บแบบสอบถามนักท่องเที่ยว 50 ชุดต่อแหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด 4 แห่งจะได้แบบสอบถามรวมทั้งสิ้น 200 ชุด และนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่สอง การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวซึ่งมีสี่ขั้นตอน ดังนี้

1. คัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดสระบุรี โดยใช้กระบวนการเดียวกับที่อธิบายไว้ในขั้นตอนการทำวิจัยส่วนแรกข้อที่ 1 คือหลังจากการทบทวนข้อมูลและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องแล้ว ผู้วิจัยได้เลือกสำรวจและประเมินแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกที่สำคัญในจังหวัดสระบุรี โดยทำการเลือกแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกที่ได้รับความนิยมโดยมีฐานข้อมูลทางระบบอินเทอร์เน็ตและอยู่ในเอกสารสิ่งพิมพ์ของจังหวัดสระบุรี รวมทั้งยังได้นำตัวเลขจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมาประกอบการพิจารณาโดยได้เลือกแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด 4 แหล่งประกอบไปด้วย อุทยานแห่งชาติน้ำตกเจ็ดสาวน้อย น้ำตกมวกเหล็ก น้ำตกคงพญาเย็น และศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า (น้ำตกเจ็ดคด)

2. ทำการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ มีประสบการณ์ในการท่องเที่ยว มีความเชี่ยวชาญและความน่าเชื่อถือในสาขาอาชีพที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพื่อลงพื้นที่ทำการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกในจังหวัดสระบุรี โดยผู้เชี่ยวชาญที่ได้คัดเลือกมีจำนวนทั้งหมด 10 ท่าน จาก 3 ส่วนที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว คือ

2.1 สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวภายในประเทศ (สทท.) ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศส่งเสริมการศึกษาและวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและหน้าที่หลักอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ จำนวน 3 ท่าน

2.2 บริษัทนำเที่ยวชั้นนำในกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ต้องมีการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอเพื่อนำไปสู่การพัฒนารายการนำเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว จำนวน 3 ท่าน

2.3 มัคคุเทศก์อาชีพ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีหน้าที่หลักในการนำนักท่องเที่ยวเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวและยังมีหน้าที่อื่นๆ ในการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ อีกด้วย จำนวน 4 ท่าน โดยรายชื่อของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดสามารถดูได้ในส่วนของภาคผนวก

3. จัดทำแบบประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกในจังหวัดสระบุรี โดยประยุกต์แนวคิดต่างๆ กับแบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่จัดทำโดยกรมการท่องเที่ยวเพื่อสร้างเป็นกรอบการประเมิน โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินมีทั้งหมด 7 ด้าน ประกอบไปด้วย ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหาร

จัดการ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นและด้านการมีชื่อเสียงในปัจจุบัน ซึ่งสามารถดูรายละเอียดของแบบประเมินฯ ได้ในส่วนของภาคผนวก

4. สุดท้ายคือการประชุมกลุ่มย่อยก่อนนำผู้เชี่ยวชาญทั้ง 10 ท่านลงพื้นที่เพื่อทำการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกในจังหวัดสระบุรีก่อนจะนำผลที่ได้มาวิเคราะห์และจัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกในจังหวัดสระบุรีต่อไป

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีการประยุกต์แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างแบบสอบถามนักท่องเที่ยวและแบบประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามนักท่องเที่ยวเพื่อเก็บข้อมูลต่างๆ ของนักท่องเที่ยวในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวโดยแบบสอบถามจะแบ่งออกเป็น 4 ตอนคือ ตอนที่หนึ่งข้อมูลทั่วไป ตอนที่สองข้อมูลพฤติกรรมนักท่องเที่ยว โดยคำถามในสองส่วนนี้จะเป็นคำถามแบบเลือกคำตอบที่เตรียมไว้หรือให้เขียนข้อมูลคำตอบสั้นๆ

ส่วนแบบสอบถามนักท่องเที่ยวในตอนที่สาม ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยว จะเป็นคำถามที่ให้นักท่องเที่ยวต้องตอบโดยกำหนดเกณฑ์การตอบไว้เป็น 5 ระดับคือ 1) ต้องปรับปรุง 2) ไม่ดี 3) ปานกลาง 4) ดี 5) ดีมาก นอกจากนี้ยังมีช่องสำหรับกรอกความคิดเห็นเพิ่มเติมในแต่ละข้อคำถามอีกด้วย

สำหรับตอนที่สี่ แนวโน้มในการกลับมาท่องเที่ยวและข้อเสนอแนะอื่นๆ จะเป็นคำถามปลายเปิดเพื่อเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่อาจมีต่อแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ได้อย่างเต็มที่

ในส่วนองแบบประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่ผู้วิจัยได้มีการประยุกต์แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยต่างๆ เข้ากับแบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่จัดทำโดยกรมการท่องเที่ยว เพื่อนำมาสร้างแบบประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 7 ด้าน โดยคำถามในแบบประเมินทั้ง 7 ด้านจะเป็นคำถามแบบเลือกตอบที่มีมาตรวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยกำหนดค่าคะแนนเป็น 1, 2, 3, 4 และ 5 ซึ่งหมายถึงมีศักยภาพต่ำ ค่อนข้างต่ำ ปานกลาง ค่อนข้างสูง และสูง ตามลำดับ นอกจากนี้ในแบบประเมินยังมีส่วนของความคิดเห็นเพิ่มเติมเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้เพิ่มเติมข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่จะ

เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยมีการจัดส่งแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
 ความสมบูรณ์ของแบบประเมินและทำการแก้ไขแบบประเมินตามที่คุณเชี่ยวชาญแนะนำ

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวจะแบ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวละ 50 ชุด รวม
 แบบสอบถามทั้งหมด 200 ชุด โดยผู้วิจัยและนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้สถิติเชิง
 พรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของ
 นักท่องเที่ยวมีเกณฑ์ประเมินผลและความหมายของระดับคะแนนดังนี้

1.00 – 1.50	= ต่ำ
1.51 – 2.50	= ก่อนข้างต่ำ
2.51 – 3.50	= ปานกลาง
3.51 – 4.50	= ก่อนข้างสูง
4.51 – 5.00	= สูง

ส่วนข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว นั้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ศักยภาพ
 ของแหล่งท่องเที่ยวโดยการนำผลที่ได้จากการประเมินมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยโดย
 กำหนดเกณฑ์ประเมินผลและความหมายของระดับคะแนนดังนี้

1.00 – 1.50	= ต่ำ
1.51 – 2.50	= ก่อนข้างต่ำ
2.51 – 3.50	= ปานกลาง
3.51 – 4.50	= ก่อนข้างสูง
4.51 – 5.00	= สูง

สำหรับข้อมูลในการเสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมาจากการวิเคราะห์
 แบบประเมินและข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญรวมทั้งการสังเกตของผู้วิจัย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การสำรวจประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดสระบุรี ผู้วิจัยได้แบ่งการทำงานออกเป็นสองส่วนหลักๆ คือ ส่วนที่หนึ่ง การสำรวจโดยการเก็บแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยว และส่วนที่สอง การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวโดยผู้เชี่ยวชาญในสาขาอาชีพที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 : การสำรวจโดยการเก็บแบบสอบถามนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้ทำการเก็บแบบสอบถามนักท่องเที่ยวใน 4 แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสระบุรี คือ น้ำตกเจ็ดสาวน้อย น้ำตกคงพญาเย็น ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า (น้ำตกเจ็ดคด) และน้ำตกมวกเหล็ก โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 206 คน แบ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถามของน้ำตกเจ็ดสาวน้อย 53 คน น้ำตกคงพญาเย็น 50 คน น้ำตกเจ็ดคด 53 คน และน้ำตกมวกเหล็ก 50 คน เพื่อนำมาสรุปภาพรวมความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกในจังหวัดสระบุรี โดยมีรายละเอียดของแบบสอบถามรวมของน้ำตกทั้ง 4 แห่ง ดังนี้

4.1 ผลรวมข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวของน้ำตกทั้ง 4 แห่ง

ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวของน้ำตกทั้ง 4 แห่ง ในจังหวัดสระบุรี คือ น้ำตกเจ็ดสาวน้อย น้ำตกคงพญาเย็น ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า (น้ำตกเจ็ดคด) และน้ำตกมวกเหล็ก เพื่อนำมาสรุปภาพรวมความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกในจังหวัดสระบุรี โดยมีรายละเอียดของแบบสอบถามรวมของน้ำตกทั้ง 4 แห่ง ดังนี้

4.1.1 ข้อมูลทั่วไป

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 206 คน สามารถสรุปข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศและคนอายุ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศหญิง	107	51.90
เพศชาย	99	48.10
รวม	206	100.00
อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
10-20 ปี	38	18.40
21-25 ปี	77	37.40
26-30 ปี	23	11.20
31-35 ปี	29	14.10
มากกว่า 35 ปี	39	18.90
รวม	206	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวน้ำตกทั้ง 4 ในจังหวัดสระบุรี ตอบแบบสอบถามจำนวน 206 คน แบ่งเป็นผู้หญิง 107 คน (ร้อยละ 51.90) ผู้ชาย 99 คน (ร้อยละ 48.10) แบ่งเป็นช่วงอายุคือ อายุระหว่าง 10-20 ปี จำนวน 38 คน (ร้อยละ 18.40) อายุระหว่าง 21-25 ปี จำนวน 77 คน (ร้อยละ 37.40) อายุระหว่าง 26-30 ปี จำนวน 23 คน (ร้อยละ 11.20) และอายุระหว่าง 31-35 ปี จำนวน 29 คน (ร้อยละ 14.10) และอายุมากกว่า 35 ปี จำนวน 39 คน (ร้อยละ 18.90) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจังหวัดที่ผู้ตอบแบบสอบถามอาศัยอยู่

จังหวัด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มหาสารคาม	40	19.40
กรุงเทพมหานคร	31	15.00
สระบุรี	27	13.10
ชลบุรี	23	11.20
กาฬสินธุ์	18	8.70
อุทัย	14	6.80

สิงห์บุรี	11	5.30
ชัยนาท	9	4.40
นครราชสีมา	9	4.40
ปทุมธานี	8	3.90
ลพบุรี	5	2.40
นนทบุรี	3	1.50
นครสวรรค์	3	1.50
เขียงราย	2	1.00
จันทบุรี	1	0.50
ภูเก็ต	1	0.50
น่าน	1	0.50
รวม	206	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า 3 อันดับแรกของผู้ตอบแบบอาศัยอยู่ในจังหวัดมหาสารคาม กรุงเทพมหานครและสระบุรี โดยมีจำนวน 40 คน (ร้อยละ 19.40) 31 คน (ร้อยละ 15) และ 27 (ร้อยละ 13.10) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปริญญาตรี	118	57.30
มัธยมปลาย/ปวช.	36	17.50
มัธยมต้น	20	9.70
อนุปริญญา/ปวส./ปวท.	14	6.80
ปริญญาโท	10	4.90
ประถมศึกษา	6	2.90
ปริญญาเอก	1	0.50
อื่นๆ	1	0.50
รวม	206	100.00

จากตารางที่ 3 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรีเป็นจำนวนมากที่สุดคือ 118 คน (ร้อยละ 57.30) รองลงมาคือมัธยมปลาย/ปวช. 36 คน (ร้อยละ 17.50) และมัธยมต้น 20 คน (ร้อยละ 9.70) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
นักเรียน/นักศึกษา	99	48.10
พนักงานบริษัท	39	18.90
ราชการ	24	11.70
รับจ้าง	16	7.80
ค้าขาย	11	5.30
อื่นๆ	5	2.40
แม่บ้าน	4	1.90
ลูกจ้างชั่วคราว	4	1.90
เกษตรกรรม	3	1.50
ลูกจ้างประจำ	1	0.50
รวม	206	100.0

จากตารางที่ 4 ผู้ตอบแบบสอบถามประกอบอาชีพนักเรียน/นักศึกษามากที่สุดคือ 99 คน (ร้อยละ 48.10) อาชีพพนักงานบริษัท 39 คน (ร้อยละ 18.90) อาชีพข้าราชการ 24 คน (ร้อยละ 11.70) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้

รายได้ (บาท)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 15,000	120	58.30
15,001-35,000	70	34.00
35,001-60,000	15	7.30

มากกว่า 60,000	1	0.50
รวม	206	100.00

จากตารางที่ 5 ผู้ตอบแบบสอบถามมีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 120 คน (ร้อยละ 58.30) รายได้ระหว่าง 15,001-35,000 บาท จำนวน 70 คน (ร้อยละ 34.00) และรายได้ระหว่าง 35,001-60,000 บาท จำนวน 15 คน (ร้อยละ 7.30) ตามลำดับ

4.1.2 ข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยว

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 206 คน สามารถสรุปข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามได้ดังนี้

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเหตุผลในการเดินทางมาท่องเที่ยว

เหตุผลในการท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มีเหตุผล	151	73.30
มีเหตุผลอื่น	55	26.70
รวม	206	100.00

จากตารางที่ 6 ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 151 คน (ร้อยละ 73.30) เดินทางมาท่องเที่ยวโดยไม่มีเหตุผลอื่น และผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 55 คน (ร้อยละ 26.70) เดินทางมาเพราะมีเหตุผลอื่น โดยได้ระบุเหตุผลของการเดินทางครั้งนี้คือมาทำบุญ มาพักผ่อน อยากเห็นธรรมชาติ มาเล่นน้ำคลายร้อน มาสำรวจสถานที่ฝึกอบรม มางานแต่งงาน และสถานที่เหล่านี้ธรรมชาติสวย

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับรู้แหล่งท่องเที่ยว

รู้จักสถานที่นี้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รู้จักแหล่งท่องเที่ยว	135	65.50
- วิฑู	2	
- บริษัทนำเที่ยว	6	

- อื่นๆ	9	
- สื่อสิ่งพิมพ์	26	
- โทรศัพท์	37	
- อินเทอร์เน็ต/โซเชียลมีเดีย	37	
- คนแนะนำ	94	
ไม่เคยรู้จักแหล่งท่องเที่ยว	71	34.50
รวม	206	100.00

จากตารางที่ 7 ผู้ตอบแบบสอบถามรู้จักแหล่งท่องเที่ยวนี้มาก่อนมีจำนวน 135 คน (ร้อยละ 65.50) โดยเป็นการรู้จักผ่าน คนแนะนำ 94 คน อินเทอร์เน็ต/โซเชียลมีเดียและสื่อโทรศัพท์ 37 คนเท่ากัน สื่อสิ่งพิมพ์ 26 คน สื่ออื่นๆ 9 คน บริษัทนำเที่ยว 6 คนและวิทยุ 2 คน ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยรู้จักแหล่งท่องเที่ยวนี้มาก่อนมีจำนวน 71 คน (ร้อยละ 34.50)

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประเภทของพาหนะที่ใช้ในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว

พาหนะ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
รถส่วนตัว	153	74.30
รถเช่า	46	22.30
รถโดยสาร	7	3.40
รวม	206	100.00

จากตารางที่ 8 ผู้ตอบแบบสอบถามใช้รถยนต์ส่วนตัวในการเดินทางเป็นจำนวน 153 คน (ร้อยละ 74.30) ใช้รถเช่าในการเดินทางเป็นจำนวน 46 คน (ร้อยละ 22.30) และใช้บริการของรถโดยสารประจำทาง 7 คน (ร้อยละ 3.40)

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว

การเดินทาง	จำนวน	ร้อยละ
มาเอง	141	68.40
- กับครอบครัว	77	37.40
- กับเพื่อน	55	26.70
- คนเดียว	10	4.90
มากับหมู่คณะ	56	27.20
- สถาบันศึกษา	42	20.40
- ที่ทำงาน	12	5.80
- กลุ่มชมรม	1	0.50
มากับบริษัทนำเที่ยว	9	4.40
รวม	206	100.00

จากตารางที่ 9 ผู้ตอบแบบสอบถามเดินทางมาท่องเที่ยวแบบมาเองจำนวน 141 คน (ร้อยละ 68.40) โดยแบ่งเป็น เดินทางมากับครอบครัว 77 คน เดินทางมากับเพื่อน 55 คน และเดินทางมาคนเดียว 10 คน ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่เดินทางมากับหมู่คณะมีจำนวน 56 คน (ร้อยละ 27.20) โดยแบ่งเป็น เดินทางมากับสถาบันศึกษา 42 คน เดินทางมากับที่ทำงาน 12 คน และเดินทางมากับกลุ่มชมรม 1 คน นอกจากนี้ยังมีนักท่องเที่ยวที่เดินทางมากับบริษัทนำเที่ยวจำนวน 9 คน (ร้อยละ 4.40)

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเดินทางไปเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง

การท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ไป	97	47.10
ยังไม่ตัดสินใจ	60	29.10
ได้ไปหรือจะไป	49	23.80
รวม	206	100.00

จากตารางที่ 10 ผู้ตอบแบบสอบถามไม่ไปเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวอื่นจำนวน 97 คน (ร้อยละ 47.10) ยังไม่ได้ตัดสินใจว่าจะไปแหล่งท่องเที่ยวอื่นมีจำนวน 60 คน (ร้อยละ 29.10) ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ไปหรือจะไปเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นจำนวน 49 คน (ร้อยละ 23.80) โดยแบ่งเป็นไปน้ำตกมวกเหล็ก เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ เที่ยวที่อำเภอปากช่อง วัดพระพุทธราย และไร่อรุณ

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการพักค้างคืน

พัก	จำนวน	ร้อยละ
ไม่พักค้างคืน	158	76.70
พักค้างคืน	48	23.30
รวม	206	100.00

จากตารางที่ 11 ผู้ตอบแบบสอบถามไม่ได้พักค้างคืนเป็นจำนวน 158 คน (ร้อยละ 76.70) และมีการพักค้างคืนจำนวน 48 คน (ร้อยละ 23.30)

ตารางที่ 12 ประเภทของค่าใช้จ่ายและจำนวนเงิน

ประเภทของค่าใช้จ่าย	จำนวนเงินโดยประมาณ (บาท)
1) การเดินทาง	660
2) ค่าที่พัก	512
3) ค่าอาหารและเครื่องดื่ม	517
4) ค่าซื้อของฝาก/ของที่ระลึก	355
5) ค่าเข้าชม	44
6) อื่นๆ (ระบุ)	231
รวม	2,320

จากตารางที่ 12 ผู้ตอบแบบสอบถามมีการใช้จ่ายในแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 2,320 บาท โดยแบ่งเป็นค่าเดินทาง 660 บาท ค่าที่พัก 512 บาท ค่าอาหารและเครื่องดื่ม 517 บาท ค่าซื้อของฝาก/ของที่ระลึก 355 บาท ค่าเข้าชม 44 บาท และ อื่นๆ 231 บาท

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเวลาที่ใช้ท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยว

จำนวนชั่วโมงที่ใช้เที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
1-3 ชั่วโมง	128	62.10
4-6 ชั่วโมง	48	23.30
มากกว่า 6 ชั่วโมง	30	14.60
รวม	206	100.00

จากตารางที่ 13 ผู้ตอบแบบสอบถามใช้เวลาท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยวนี้ประมาณ 1-3 ชั่วโมง จำนวน 128 คน (ร้อยละ 62.10) ใช้เวลาภายในแหล่งท่องเที่ยวนี้ 4-6 ชั่วโมง จำนวน 48 คน (ร้อยละ 23.30) และใช้เวลาในแหล่งท่องเที่ยวนี้มากกว่า 6 ชั่วโมง จำนวน 30 คน (ร้อยละ 14.60) ตามลำดับ

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจำนวนครั้งในการมาเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยว

จำนวนครั้งในการมาเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ครั้งแรก	127	61.70
ครั้งที่ 2	27	13.10
ครั้งที่ 3	12	5.80
มากกว่า 3 ครั้ง	40	19.40
รวม	206	100.00

จากตารางที่ 14 ผู้ตอบแบบสอบถามมาแหล่งท่องเที่ยวนี้เป็นครั้งแรกจำนวน 127 คน (ร้อยละ 61.70) มาเที่ยวเป็นครั้งที่ 2 จำนวน 27 คน (ร้อยละ 13.10) มาเที่ยวเป็นครั้งที่ 3 จำนวน 12 คน (ร้อยละ 5.80) และมาเที่ยวมากกว่า 3 ครั้ง จำนวน 40 คน (ร้อยละ 19.40)

4.1.3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยว

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 206 คน สามารถสรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามได้ดังนี้

4.1.3.1 ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 15 ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่างๆ

ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว					
	ดีมาก (5)	ดี (4)	ปานกลาง (3)	ไม่ดี (2)	ต้องปรับปรุง (1)	ค่าเฉลี่ย (5)
1.ลักษณะถนนในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	46	102	50	7	1	3.89
2.พาหนะที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	41	87	66	9	3	3.75
3.ป้ายชี้ทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว	35	95	65	10	1	3.74
ค่าเฉลี่ยรวม						3.79

จากตารางที่ 15 พบว่าระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อลักษณะถนนในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ที่ 3.89 โดยพาหนะที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและป้ายชี้ทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยรองลงมาที่ 3.75 และ 3.74 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมของด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวพบว่า มีค่าเท่ากับ 3.79 ซึ่งอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

4.1.3.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 16 ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่างๆ

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว					
	ดีมาก (5)	ดี (4)	ปานกลาง (3)	ไม่ดี (2)	ต้องปรับปรุง (1)	ค่าเฉลี่ย (5)
1.ร้านขายอาหารร้านขายเครื่องดื่ม ร้านค้า หรือร้านขายของที่ระลึกในแหล่งท่องเที่ยว	43	92	58	10	3	3.79
2.ที่พักแรมในแหล่งท่องเที่ยวหรือบริเวณ แหล่งท่องเที่ยว	50	87	43	20	6	3.75

3.สุขาหรือห้องน้ำในแหล่งท่องเที่ยว	32	97	71	5	1	3.75
4.น้ำอุปโภคบริโภคในแหล่งท่องเที่ยว	33	92	72	8	1	3.72
5.โทรศัพท์สาธารณะหรือสัญญาณโทรศัพท์ ในแหล่งท่องเที่ยว	31	90	76	8	1	3.69
6.ที่จอดรถในแหล่งท่องเที่ยว	43	67	87	9	0	3.69
7.ระบบไฟฟ้าในแหล่งท่องเที่ยว	30	90	77	8	1	3.67
8.ที่พักผ่อน (ศาลาที่นั่งพัก) ในแหล่งท่องเที่ยว	34	94	59	14	5	3.67
9.ระบบรักษาความปลอดภัยในแหล่ง ท่องเที่ยว	32	86	55	31	2	3.56
10.ถังขยะและการกำจัดขยะในแหล่งท่องเที่ยว	31	77	55	31	12	3.41
ค่าเฉลี่ยรวม						3.67

จากตารางที่ 16 พบว่าระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อร้านอาหาร ร้านขายเครื่องดื่ม ร้านค้าหรือร้านขายของที่ระลึกในแหล่งท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ที่ 3.79 โดยที่พักแรมในแหล่งท่องเที่ยวหรือบริเวณแหล่งท่องเที่ยว และสุขาหรือห้องน้ำในแหล่งท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยรองลงมาเท่ากับ 3.75

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมของด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวพบว่า มีค่าเท่ากับ 3.67 ซึ่งอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

4.1.3.3 ด้านคุณค่าและความพึงพอใจทางการท่องเที่ยว

ตารางที่ 17 ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อคุณค่าและความพึงพอใจทางการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ

ด้านคุณค่าและความพึงพอใจทางการท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว					
	ดีมาก (5)	ดี (4)	ปานกลาง (3)	ไม่ดี (2)	ต้องปรับปรุง (1)	ค่าเฉลี่ย (5)
1. มีความหลากหลายทางกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	66	107	32	1	0	4.16
2. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ	38	80	62	23	3	3.62
ค่าเฉลี่ยรวม						3.89

จากตารางที่ 17 พบว่าระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อความหลากหลายทางกิจกรรมทางการท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ที่ 4.16 โดยระดับความคิดเห็นที่มีต่อความสวยงามตามธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยรองลงมาที่ 3.62

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมของด้านคุณค่าและความพึงพอใจทางการท่องเที่ยวพบว่า มีค่าเท่ากับ 3.89 ซึ่งอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

4.1.3.4 ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 18 ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่างๆ

ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว					
	ดีมาก (5)	ดี (4)	ปานกลาง (3)	ไม่ดี (2)	ต้องปรับปรุง (1)	ค่าเฉลี่ย (5)
1. ไม่มีมลภาวะภายในแหล่งท่องเที่ยว (ขยะ ทัศนียภาพ เสียง น้ำ อากาศ)	54	104	46	1	1	4.01
2. มีสภาพแวดล้อม/ระบบนิเวศที่สมบูรณ์	47	96	60	3	0	3.91

3. มีลักษณะทางธรรมชาติที่สมบูรณ์ไม่ถูก ตัดแปลงจากมนุษย์	25	91	74	14	2	3.59
ค่าเฉลี่ยรวม						3.84

จากตารางที่ 18 พบว่าระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวในด้าน การไม่มีมลภาวะภายในแหล่งท่องเที่ยว (ขยะ ทัศนียภาพ เสียง น้ำ อากาศ) มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ที่ 4.01 โดยระดับความคิดเห็นที่มีต่อสภาพแวดล้อม/ระบบนิเวศที่สมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยว และการมีลักษณะทางธรรมชาติที่สมบูรณ์ไม่ถูกตัดแปลงจากมนุษย์มีค่าเฉลี่ยรองลงมาที่ 3.91 และ 3.59 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมของด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวพบว่า มีค่าเท่ากับ 3.84 ซึ่งอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

4.1.3.5 ด้านการบริหารจัดการในแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 19 ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการบริหารจัดการในแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่างๆ

ด้านการบริหารจัดการในแหล่งท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว					
	ดีมาก (5)	ดี (4)	ปานกลาง (3)	ไม่ดี (2)	ต้องปรับปรุง (1)	ค่าเฉลี่ย (5)
1. การจัดการศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	43	92	68	3	0	3.85
2. การบำรุงรักษาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม	40	83	65	16	2	3.69
3. มีกฎระเบียบหรือข้อควรปฏิบัติในแหล่ง ท่องเที่ยวที่ชัดเจน	32	85	82	7	0	3.69
4. จำนวนเจ้าหน้าที่หรือวิทยากรที่คอยให้ ความรู้แก่นักท่องเที่ยว	29	101	59	15	2	3.68
5. ความชัดเจน/ความละเอียดของป้ายหรือ สัญลักษณ์สื่อความหมายหรือสื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว	39	76	72	17	2	3.65
6. เส้นทางศึกษาธรรมชาติหรือจุดชมวิว	36	71	77	18	4	3.57

7. การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หรือวิทยากรที่ คอยให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว	30	79	69	23	5	3.51
8. จำนวนป้ายหรือสัญลักษณ์สื่อความหมาย หรือสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว	28	79	76	16	7	3.51
ค่าเฉลี่ยรวม						3.64

จากตารางที่ 19 พบว่าระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการศูนย์บริการ
นักท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ที่ 3.85 โดยระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบำรุงรักษาและฟื้นฟู
สิ่งแวดล้อมและการมีกฎระเบียบหรือข้อควรปฏิบัติในแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจนความชัดเจนมี
ค่าเฉลี่ยรองลงมาเท่ากับ 3.69 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมของด้านการบริหารจัดการในแหล่งท่องเที่ยวพบว่า มีค่าเท่ากับ
3.64 ซึ่งอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

4.1.3.6 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

ตารางที่ 20 ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในด้าน
ต่างๆ

ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น	ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว					ค่าเฉลี่ย
	ดีมาก (5)	ดี (4)	ปานกลาง (3)	ไม่ดี (2)	ต้องปรับปรุง (1)	
1. ประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้จากการขาย สินค้าหรือบริการให้นักท่องเที่ยว	46	107	49	3	1	3.94
2. ประชาชนในท้องถิ่นเต็มใจต้อนรับ นักท่องเที่ยว	31	81	76	16	2	3.60
ค่าเฉลี่ยรวม						3.77

จากตารางที่ 20 พบว่าระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในท้องถิ่นในด้าน ประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้จากการขายสินค้าหรือบริการให้
นักท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ที่ 3.94 โดยมีระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการเต็มใจ
ต้อนรับนักท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยรองลงมาอยู่ที่ 3.60

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมของด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นพบว่า มีค่าเท่ากับ 3.77 ซึ่งอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

4.1.4 แนวโน้มในการกลับมาท่องเที่ยวและข้อเสนอแนะด้านอื่นๆ

ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 196 คน ตอบแบบสอบถามในส่วนของ การกลับมาท่องเที่ยว ณ แหล่งท่องเที่ยวนี้ อีกว่า จะกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้งด้วยเหตุผลที่คล้ายคลึงกันว่า เดินทางสะดวก ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครฯ อากาศดี บรรยากาศดี ธรรมชาติสวยงาม จัดและดูแลพื้นที่ได้สวยงาม และเจ้าหน้าที่ดูแลดี

ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 10 คน ตอบแบบสอบถามในส่วนของ การกลับมาท่องเที่ยว ณ แหล่งท่องเที่ยวนี้ว่า จะไม่กลับมาท่องเที่ยว ณ แหล่งท่องเที่ยวนี้ อีก เนื่องจากเหตุผลดังนี้ ทางเข้าออกแหล่งท่องเที่ยวไม่สะดวก ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ไม่มีการจัดการเรื่องความสะอาดของพื้นที่/ห้องน้ำและความปลอดภัยของที่จอดรถ

นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวยังได้ให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหรือปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้ 1) ควรมีสวนย์บริการนักท่องเที่ยว 2) ควรปรับปรุงการบริหารจัดการในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ควรจัดให้มีที่พักในแหล่งท่องเที่ยว มีบริเวณที่พักผ่อน มีป้ายชี้ทางและแนะนำนักท่องเที่ยว ควรจัดให้มีถังขยะที่เพียงพอ 3) ควรเพิ่มการดูแลรักษาความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยว 4) ควรเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ห้องน้ำ ห้องอาบน้ำ ลานจอดรถ 5) ควรจัดให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายในแหล่งท่องเที่ยว 6) ควรจัดให้มีร้านจำหน่ายของที่ระลึก 7) ควรมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ 8) ควรจัดให้มีเอกลักษณ์หรือจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ นักท่องเที่ยวจดจำได้ง่าย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้สรุปความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภท น้ำตกทั้ง 4 แห่งในจังหวัดสระบุรี ดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 สรุปความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกทั้ง 4 แห่งใน
จังหวัดสระบุรี

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว	น้ำตกเจ็ดสาวน้อย		น้ำตกคงพญาเย็น		น้ำตกเจ็ดคด		น้ำตกมวกเหล็ก	
	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
1.ด้านความสะดวกในการเข้าถึง	4.03	ค่อนข้างสูง	3.59	ค่อนข้างสูง	3.71	ค่อนข้างสูง	3.98	ค่อนข้างสูง
2.ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว	4.00	ค่อนข้างสูง	3.26	ปานกลาง	3.99	ค่อนข้างสูง	3.56	ค่อนข้างสูง
3.ด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว	4.22	ค่อนข้างสูง	3.67	ค่อนข้างสูง	4.22	ค่อนข้างสูง	3.69	ค่อนข้างสูง
4.ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว	4.05	ค่อนข้างสูง	3.94	ค่อนข้างสูง	4.08	ค่อนข้างสูง	3.82	ค่อนข้างสูง
5.ด้านการบริหารจัดการ	4.01	ค่อนข้างสูง	3.08	ปานกลาง	3.52	ค่อนข้างสูง	3.53	ค่อนข้างสูง
6.ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น	4.15	ค่อนข้างสูง	3.98	ค่อนข้างสูง	3.88	ค่อนข้างสูง	3.80	ค่อนข้างสูง
ภาพรวม	4.07	ค่อนข้างสูง	3.58	ค่อนข้างสูง	3.90	ค่อนข้างสูง	3.73	ค่อนข้างสูง

จากตารางที่ 21 พบว่าค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกทั้ง 4 แห่งในจังหวัดสระบุรีอยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยน้ำตกเจ็ดสาวน้อยมีค่าเฉลี่ยรวมในทุกด้านสูงที่สุดอยู่ที่ 4.07 โดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่ได้ระดับค่าเฉลี่ยรองลงมาคือ ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า (น้ำตกเจ็ดคด) น้ำตกมวกเหล็ก และน้ำตกคงพญาเย็น โดยได้ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.90 3.73 และ 3.58 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 4 แห่งพบว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีจุดเด่นเหมือนกันคือ น้ำตกเจ็ดสาวน้อย และศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า (น้ำตกเจ็ดคด) มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวสูงที่สุดในด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.22

สำหรับน้ำตกมวกเหล็กและน้ำตกคงพญาเย็นมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวสูงที่สุดเท่ากันอยู่ที่ 3.98 แต่ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่สูงที่สุดของน้ำตกมวกเหล็กคือด้านความสะดวกในการเข้าถึง ในขณะที่ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่สูงที่สุดของน้ำตกคงพญาเย็นคือด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าแหล่งท่องเที่ยว 3 แห่ง คือ น้ำตกมวกเหล็ก น้ำตกเจ็ดคด และ น้ำตกคงพญาเย็น ที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวน้อยที่สุดในด้านการบริหารจัดการ เหมือนกัน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.53 3.52 และ 3.08 ตามลำดับ

สำหรับน้ำตกเจ็ดสาวน้อยมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวน้อยที่สุดในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.00 ซึ่งยังเป็นค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับค่อนข้างสูง

ส่วนที่ 2: การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวโดยผู้เชี่ยวชาญ

4.2 ผลการศึกษาจากแบบประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญในทั้ง 4 แหล่งท่องเที่ยว

ผู้วิจัยได้นำผู้เชี่ยวชาญในสาขาอาชีพที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจำนวน 10 ท่านลงพื้นที่เพื่อทำการสำรวจและประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกในจังหวัดสระบุรีทั้ง 4 แห่ง คือ น้ำตกเจ็ดสาวน้อย น้ำตกคงพญาเย็น ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและการเล่นน้ำเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า (น้ำตกเจ็ดคด) และน้ำตกมวกเหล็ก โดยมีรายละเอียดของการประเมินแยกเป็นด้านต่างๆ 7 ด้านประกอบไปด้วย ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นและด้านการมีชื่อเสียงในปัจจุบัน โดยมีรายละเอียดของการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวแยกตามแต่ละแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

4.2.1 น้ำตกเจ็ดสาวน้อย

4.2.1.1 ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 22 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย
1. ลักษณะถนนจากสายหลักถึงแหล่งท่องเที่ยว	5.00
2. พาหนะในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจากถนนสายหลัก	5.00
3. พาหนะรับจ้างที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจากถนนสายหลัก	4.80
4. ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการเดินทางจากพื้นที่ต้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว	4.78

5. ป้ายบอกทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว	4.00
6. ระยะทางจากถนนสายหลักถึงแหล่งท่องเที่ยว	1.00
ค่าเฉลี่ย	4.09

จากตารางที่ 22 ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพของน้ำตกเจ็ดสาวน้อยในด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวไว้ในระดับค่อนข้างสูง (4.09) โดยหัวข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด 3 อันดับแรกคือ ลักษณะของถนนจากสายหลักถึงแหล่งท่องเที่ยว พาหนะในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจากถนนสายหลัก และ พาหนะรับจ้างที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจากถนนสายหลัก โดยหัวข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ระยะทางจากถนนสายหลักถึงแหล่งท่องเที่ยว

4.2.1.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 23 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย
1. ภาชนะรองรับขยะ และการกำจัดขยะ	5.00
2. สถานที่จอดรถ	5.00
3. ห้องสุขาและห้องอาบน้ำ	5.00
4. ร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม ร้านค้า และร้านขายของที่ระลึก	4.90
5. การดูแลและการรักษาความปลอดภัย	4.90
6. น้ำ ไฟฟ้า โทรศัพท์สาธารณะ (สัญญาณโทรศัพท์)	4.80
7. มัคคุเทศก์หรือเจ้าหน้าที่ผู้ให้ความรู้ในแหล่งท่องเที่ยว	4.20
8. ที่พักแรม (บ้านพัก เต็นท์) ที่พักผ่อน	2.20
9. ลักษณะของห้องสุขา	1.44
ค่าเฉลี่ย	4.14

จากตารางที่ 23 ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพของน้ำตกเจ็ดสาวน้อยในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวไว้ในระดับค่อนข้างสูง (4.14) โดยหัวข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด 3 อันดับแรกคือ ภาชนะรองรับขยะ และการกำจัดขยะสถานที่จอดรถ และห้องสุขาและห้องอาบน้ำ โดยหัวข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ลักษณะของห้องสุขา

4.2.1.3 ด้านคุณค่าและความพึงพอใจทางการท่องเที่ยว

ตารางที่ 24 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านคุณค่าและความพึงพอใจทางการท่องเที่ยว

คุณค่าและความพึงพอใจทางการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย
1. ความสวยงาม	4.20
2. คุณค่าและความสำคัญของธรรมชาติ	3.78
3. ความหลากหลายของกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	2.12
ค่าเฉลี่ย	3.36

จากตารางที่ 24 ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพของน้ำตกเจ็ดสาวน้อยในด้านคุณค่าและความพึงพอใจทางการท่องเที่ยวไว้ในระดับปานกลาง (3.36) โดยหัวข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ความสวยงาม และหัวข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ความหลากหลายของกิจกรรมทางการท่องเที่ยว

4.2.1.4 ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 25 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย
1. มลภาวะภายในแหล่งท่องเที่ยว (ขยะ ทัศนียภาพ เสียง ดิน น้ำ อากาศ)	4.60
2. ระบบนิเวศ	4.11
3. สภาพทางธรรมชาติ	3.55
ค่าเฉลี่ย	4.10

จากตารางที่ 25 ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพของน้ำตกเจ็ดสาวน้อยในด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวไว้ในระดับค่อนข้างสูง (4.10) โดยหัวข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดคือ มลภาวะภายในแหล่งท่องเที่ยว (ขยะ ทัศนียภาพ เสียง ดิน น้ำ อากาศ) และหัวข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ สภาพทางธรรมชาติ

4.2.1.5 ด้านการบริหารจัดการ

ตารางที่ 26 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการ	ค่าเฉลี่ย
1. หน่วยงาน/องค์กรที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยว	4.80
2. การรักษาสีสิ่งแวดล้อม	4.70
3. การให้การศึกษา	4.60
ค่าเฉลี่ย	4.70

จากตารางที่ 26 ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพของน้ำตกเจ็ดสาวน้อยในด้านการบริหารจัดการไว้ในระดับสูง (4.70) โดยทั้งสามหัวข้อของการประเมินได้คะแนนเฉลี่ยเกิน 4.50 ทั้งหมด

4.2.1.6 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

ตารางที่ 27 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น	ค่าเฉลี่ย
1. การต้อนรับนักท่องเที่ยว	5.00
2. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว	4.10
3. การได้รับประโยชน์ของคนในชุมชนจากแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่างๆ	2.20
ค่าเฉลี่ย	3.76

จากตารางที่ 27 ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพของน้ำตกเจ็ดสาวน้อยในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นไว้ในระดับค่อนข้างสูง (3.76) โดยหัวข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือการต้อนรับนักท่องเที่ยวและหัวข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การได้รับประโยชน์ของคนในชุมชนจากแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่างๆ

4.2.1.7 ด้านการมีชื่อเสียงในปัจจุบัน

ตารางที่ 28 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านการมีชื่อเสียงในปัจจุบัน

การมีชื่อเสียงในปัจจุบัน	ค่าเฉลี่ย
1. ความมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของสื่อต่างๆ ในประเทศ	4.30
2. ความมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในกลุ่มนักท่องเที่ยวในประเทศ	4.00
ค่าเฉลี่ย	4.15

จากตารางที่ 28 ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพของน้ำตกเจ็ดสาวน้อยในด้านการมีชื่อเสียงในปัจจุบันไว้ในระดับค่อนข้างสูง (4.15) โดยหัวข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ความมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของสื่อต่างๆ ในประเทศ (4.30) และหัวข้อความมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในกลุ่มนักท่องเที่ยวในประเทศได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 4.00

4.2.2 น้ำตกคงพญาเย็น

4.2.2.1 ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 29 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย
1. พาหนะในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจากถนนสายหลัก	4.80
2. ลักษณะถนนจากสายหลักถึงแหล่งท่องเที่ยว	4.67
3. พาหนะรับจ้างที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจากถนนสายหลัก	4.00
4. ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการเดินทางจากพื้นที่ต้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว	3.89
5. ป้ายบอกทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว	2.10
6. ระยะทางจากถนนสายหลักถึงแหล่งท่องเที่ยว	1.00
ค่าเฉลี่ย	3.41

จากตารางที่ 29 ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพของน้ำตกคงพญาเย็นในด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวไว้ในระดับปานกลาง (3.41) โดยหัวข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูง

ที่สุด 3 อันดับแรกคือ พาหนะในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจากถนนสายหลัก ลักษณะของถนนจากสายหลักถึงแหล่งท่องเที่ยว และ พาหนะรับจ้างที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจากถนนสายหลัก โดยหัวข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ระยะทางจากถนนสายหลักถึงแหล่งท่องเที่ยว

4.2.2.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 30 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย
1. ร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม ร้านค้า และร้านขายของที่ระลึก	3.70
2. น้ำ ไฟฟ้า โทรศัพท์สาธารณะ (สัญญาณโทรศัพท์)	3.30
3. สถานที่จอดรถ	3.20
4. ห้องสุขาและห้องอาบน้ำ	2.20
5. ภาชนะรองรับขยะ และการกำจัดขยะ	1.70
6. ที่พักแรม (บ้านพัก เต็นท์) ที่พักผ่อน	1.40
7. ลักษณะของห้องสุขา	1.20
8. การดูแลและการรักษาความปลอดภัย	1.11
9. มัคคุเทศก์หรือเจ้าหน้าที่ผู้ให้ความรู้ในแหล่งท่องเที่ยว	1.00
ค่าเฉลี่ย	2.07

จากตารางที่ 30 ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพของน้ำตกคงพลูเย็นในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวไว้ในระดับค่อนข้างต่ำ (2.07) โดยหัวข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด 3 อันดับแรกคือ ร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม ร้านค้า และร้านขายของที่ระลึก น้ำ ไฟฟ้า โทรศัพท์สาธารณะ (สัญญาณโทรศัพท์) และสถานที่จอดรถ โดยหัวข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มัคคุเทศก์หรือเจ้าหน้าที่ผู้ให้ความรู้ในแหล่งท่องเที่ยว

4.2.2.3 ด้านคุณค่าและความพึงพอใจทางการท่องเที่ยว

ตารางที่ 31 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านคุณค่าและความพึงพอใจทางการท่องเที่ยว

คุณค่าและความพึงพอใจทางการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย
1. คุณค่าและความสำคัญของธรรมชาติ	1.55
2. ความสวยงาม	1.30
3. ความหลากหลายของกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	1.11
ค่าเฉลี่ย	1.26

จากตารางที่ 31 ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพของน้ำตกคงพญาเย็นในด้านคุณค่าและความพึงพอใจทางการท่องเที่ยวไว้ในระดับต่ำ (1.26) โดยมีคะแนนเฉลี่ยแต่ละหัวข้อต่ำกว่า 2.00 ทั้งหมด

4.2.2.4 ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 32 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย
1. มลภาวะภายในแหล่งท่องเที่ยว (ขยะ ทัศนียภาพ เสียง ดิน น้ำ อากาศ)	1.90
2. ระบบนิเวศ	1.70
3. สภาพทางธรรมชาติ	1.30
ค่าเฉลี่ย	1.63

จากตารางที่ 32 ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพของน้ำตกคงพญาเย็นในด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวไว้ในระดับค่อนข้างต่ำ (1.63) โดยมีคะแนนเฉลี่ยแต่ละหัวข้อต่ำกว่า 2.00 ทั้งหมด

4.2.2.5 ด้านการบริหารจัดการ

ตารางที่ 33 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการ	ค่าเฉลี่ย
1. การให้การศึกษ	1.00
2. การรักษาสีสิ่งแวดล้อม	1.00
3. หน่วยงาน/องค์กรที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยว	1.00
ค่าเฉลี่ย	1.00

จากตารางที่ 33 ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพของน้ำตกคงพญาเย็นในด้านการบริหารจัดการไว้ในระดับต่ำ (1.00) โดยมีคะแนนเฉลี่ยทุกหัวข้ออยู่ที่ 1.00 ทั้งหมด

4.2.2.6 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

ตารางที่ 34 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น	ค่าเฉลี่ย
1. การต้อนรับนักท่องเที่ยว	4.20
2. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว	1.30
3. การได้รับประโยชน์ของคนในชุมชนจากแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่างๆ	1.30
ค่าเฉลี่ย	2.26

จากตารางที่ 34 ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพของน้ำตกคงพญาเย็นในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นไว้ในระดับค่อนข้างต่ำ (2.26) โดยหัวข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือการต้อนรับนักท่องเที่ยว และหัวข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว และการได้รับประโยชน์ของคนในชุมชนจากแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่างๆ

4.2.2.7 ด้านการมีชื่อเสียงในปัจจุบัน

ตารางที่ 35 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านการมีชื่อเสียงในปัจจุบัน

การมีชื่อเสียงในปัจจุบัน	ค่าเฉลี่ย
1. ความมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในกลุ่มนักท่องเที่ยวในประเทศ	1.38
2. ความมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของสื่อต่างๆในประเทศ	1.20
ค่าเฉลี่ย	1.31

จากตารางที่ 35 ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพของน้ำตกคงพญาเย็นในด้านการมีชื่อเสียงในปัจจุบันไว้ในระดับต่ำ (1.31) โดยมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 1.50 ทั้งสองหัวข้อ

4.2.3 ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า (น้ำตกเจ็ดคด)

4.2.3.1 ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 36 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย
1. พาหนะในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจากถนนสายหลัก	4.90
2. ลักษณะถนนจากสายหลักถึงแหล่งท่องเที่ยว	4.80
3. ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการเดินทางจากพื้นที่ต้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว	4.70
4. ป้ายบอกทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว	3.90
5. พาหนะรับจ้างที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจากถนนสายหลัก	3.60
6. ระยะทางจากถนนสายหลักถึงแหล่งท่องเที่ยว	1.40
ค่าเฉลี่ย	3.88

จากตารางที่ 36 ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพของน้ำตกเจ็ดคดในด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวไว้ในระดับค่อนข้างสูง (3.89) โดยหัวข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกคือ พาหนะในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจากถนนสายหลัก ลักษณะของถนนจากสายหลัก

ถึงแหล่งท่องเที่ยว และค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการเดินทางจากพื้นที่ต้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว โดยหัวข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ระยะทางจากถนนสายหลักถึงแหล่งท่องเที่ยว

4.2.3.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 37 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย
1. ภาชนะรองรับขยะ และการกำจัดขยะ	4.90
2. ที่พักแรม (บ้านพัก เต็นท์) ที่พักผ่อน	4.90
3. สถานที่จอดรถ	4.80
4. ลักษณะของห้องสุขา	4.80
5. น้ำ ไฟฟ้า โทรศัพท์สาธารณะ (สัญญาณโทรศัพท์)	4.70
6. ห้องสุขาและห้องอาบน้ำ	4.70
7. ร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม ร้านค้า และร้านขายของที่ระลึก	4.20
8. การดูแลและการรักษาความปลอดภัย	3.80
9. มัคคุเทศก์หรือเจ้าหน้าที่ผู้ให้ความรู้ในแหล่งท่องเที่ยว	2.80
ค่าเฉลี่ย	4.40

จากตารางที่ 37 ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพของน้ำตกเจ็ดคดในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวไว้ในระดับค่อนข้างสูง (4.40) โดยหัวข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ภาชนะรองรับขยะ และการกำจัดขยะ และที่พักแรม (บ้านพัก เต็นท์) ที่พักผ่อน โดยหัวข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มัคคุเทศก์หรือเจ้าหน้าที่ผู้ให้ความรู้ในแหล่งท่องเที่ยว

4.2.3.3 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

ตารางที่ 38 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

คุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย
1. คุณค่าและความสำคัญของธรรมชาติ	4.10
2. ความสวยงาม	4.00
3. ความหลากหลายของกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	2.60
ค่าเฉลี่ย	3.56

จากตารางที่ 38 ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพของน้ำตกเจ็ดคดในด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวไว้ในระดับค่อนข้างสูง (3.56) โดยหัวข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือคุณค่าและความสำคัญของธรรมชาติ โดยหัวข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ความหลากหลายของกิจกรรมทางการท่องเที่ยว

4.2.3.4 ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 39 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย
1. มลภาวะภายในแหล่งท่องเที่ยว (ขยะ ทัศนียภาพ เสียง ดิน น้ำ อากาศ)	5.00
2. ระบบนิเวศ	4.80
3. สภาพทางธรรมชาติ	4.20
ค่าเฉลี่ย	4.66

จากตารางที่ 39 ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพของน้ำตกเจ็ดคดในด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวไว้ในระดับสูง (4.66) โดยทุกหัวข้อได้คะแนนเฉลี่ยมากกว่า 4.00 ทั้งหมด

4.2.3.5 ด้านการบริหารจัดการ

ตารางที่ 40 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการ	ค่าเฉลี่ย
1. การรักษาสีสิ่งแวดล้อม	4.40
2. หน่วยงาน/องค์กรที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยว	4.40
3. การให้การศึกษา	3.90
ค่าเฉลี่ย	4.23

จากตารางที่ 40 ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพของน้ำตกเจ็ดคดในด้านการบริหารจัดการไว้ในระดับค่อนข้างสูง (4.23) โดยมีหัวข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากันสองหัวข้อคือ การรักษาสีสิ่งแวดล้อม และหน่วยงาน/องค์กรที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยว

4.2.3.6 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

ตารางที่ 41 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น	ค่าเฉลี่ย
1. การต้อนรับนักท่องเที่ยว	4.30
2. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว	2.30
3. การได้รับประโยชน์ของคนในชุมชนจากแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่างๆ	1.11
ค่าเฉลี่ย	2.59

จากตารางที่ 41 ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพของน้ำตกเจ็ดคดในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นไว้ในระดับปานกลาง (2.59) โดยหัวข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การต้อนรับนักท่องเที่ยว โดยหัวข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การได้รับประโยชน์ของคนในชุมชนจากแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่างๆ

4.2.3.7 ด้านการมีชื่อเสียงในปัจจุบัน

ตารางที่ 42 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านการมีชื่อเสียงในปัจจุบัน

การมีชื่อเสียงในปัจจุบัน	ค่าเฉลี่ย
1. ความมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในกลุ่มนักท่องเที่ยวในประเทศ	4.60
2. ความมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของสื่อต่างๆในประเทศ	4.30
ค่าเฉลี่ย	4.45

จากตารางที่ 42 ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพของน้ำตกเจ็ดคดในด้านการมีชื่อเสียงในปัจจุบันไว้ในระดับค่อนข้างสูง (4.45) โดยหัวข้อการประเมินได้คะแนนเฉลี่ยมากกว่า 4.00 ทั้งสองหัวข้อ

4.2.4 น้ำตกมวกเหล็ก

4.2.4.1 ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 43 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย
1. พาหนะในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจากถนนสายหลัก	5.00
2. ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการเดินทางจากพื้นที่ต้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว	4.70
3. พาหนะรับจ้างที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจากถนนสายหลัก	4.20
4. ลักษณะถนนจากสายหลักถึงแหล่งท่องเที่ยว	3.80
5. ป้ายบอกทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว	3.40
6. ระยะทางจากถนนสายหลักถึงแหล่งท่องเที่ยว	2.00
ค่าเฉลี่ย	3.85

จากตารางที่ 43 ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพของน้ำตกมวกเหล็กในด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวไว้ในระดับค่อนข้างสูง (3.89) โดยหัวข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุดที่ 3

อันดับแรกคือ พาหนะในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจากถนนสายหลัก ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการเดินทางจากพื้นที่ต้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว และ พาหนะรับจ้างที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจากถนนสายหลัก โดยหัวข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ระยะทางจากถนนสายหลักถึงแหล่งท่องเที่ยว

4.2.4.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 44 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย
1. น้ำ ไฟฟ้า โทรศัพท์สาธารณะ (สัญญาณโทรศัพท์)	4.80
2. สถานที่จอดรถ	4.30
3. ร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม ร้านค้า และร้านขายของที่ระลึก	3.90
4. ห้องสุขาและห้องอาบน้ำ	3.90
5. ที่พักแรม (บ้านพัก เต็นท์) ที่พักผ่อน	3.80
6. ภาชนะรองรับขยะ และการกำจัดขยะ	3.30
7. การดูแลและการรักษาความปลอดภัย	2.10
8. ลักษณะของห้องสุขา	1.20
9. มัคคุเทศก์หรือเจ้าหน้าที่ผู้ให้ความรู้ในแหล่งท่องเที่ยว	1.10
ค่าเฉลี่ย	3.15

จากตารางที่ 44 ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพของน้ำตกมวกเหล็กในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวไว้ในระดับปานกลาง (3.15) โดยหัวข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด 3 อันดับแรกคือ น้ำ ไฟฟ้า โทรศัพท์สาธารณะ (สัญญาณโทรศัพท์) สถานที่จอดรถร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม ร้านค้า และร้านขายของที่ระลึก และ ห้องสุขาและห้องอาบน้ำ โดยหัวข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มัคคุเทศก์หรือเจ้าหน้าที่ผู้ให้ความรู้ในแหล่งท่องเที่ยว

4.2.4.3 ด้านคุณค่าและความพึงพอใจทางการท่องเที่ยว

ตารางที่ 45 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านคุณค่าและความพึงพอใจทางการท่องเที่ยว

คุณค่าและความพึงพอใจทางการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย
1. ความสวยงาม	2.90
2. คุณค่าและความสำคัญของธรรมชาติ	2.30
3. ความหลากหลายของกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	1.70
ค่าเฉลี่ย	2.30

จากตารางที่ 45 ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพของน้ำตกมวกเหล็กในด้านคุณค่าและความพึงพอใจทางการท่องเที่ยวไว้ในระดับค่อนข้างต่ำ (2.30) โดยหัวข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ ความสวยงาม และหัวข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ความหลากหลายของกิจกรรมทางการท่องเที่ยว

4.2.4.4 ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 46 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย
1. มลภาวะภายในแหล่งท่องเที่ยว (ขยะ ทัศนียภาพ เสียง ดิน น้ำ อากาศ)	3.40
2. ระบบนิเวศ	3.00
3. สภาพทางธรรมชาติ	2.50
ค่าเฉลี่ย	2.96

จากตารางที่ 46 ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพของน้ำตกมวกเหล็กในด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวไว้ในระดับปานกลาง (2.96) โดยหัวข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ มลภาวะภายในแหล่งท่องเที่ยว (ขยะ ทัศนียภาพ เสียง ดิน น้ำ อากาศ) และหัวข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ สภาพทางธรรมชาติ

4.2.4.5 ด้านการบริหารจัดการ

ตารางที่ 47 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการ	ค่าเฉลี่ย
1. หน่วยงาน/องค์กรที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยว	2.50
2. การรักษาสีสิ่งแวดล้อม	1.90
3. การให้การศึกษา	1.00
ค่าเฉลี่ย	1.80

จากตารางที่ 47 ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพของน้ำตกมวกเหล็กในด้านการบริหารจัดการไว้ในระดับค่อนข้างต่ำ (1.80) โดยทุกหัวข้อการประเมินได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.51 ทั้งหมด

4.2.4.6 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

ตารางที่ 48 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น	ค่าเฉลี่ย
1. การต้อนรับนักท่องเที่ยว	3.10
2. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว	2.00
3. การได้รับประโยชน์ของคนในชุมชนจากแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่างๆ	1.50
ค่าเฉลี่ย	2.20

จากตารางที่ 48 ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพของน้ำตกมวกเหล็กในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นไว้ในระดับค่อนข้างต่ำ (2.20) โดยหัวข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือการต้อนรับนักท่องเที่ยว และหัวข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การได้รับประโยชน์ของคนในชุมชนจากแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่างๆ

4.2.4.7 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

ตารางที่ 49 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านการมีชื่อเสียงในปัจจุบัน

การมีชื่อเสียงในปัจจุบัน	ค่าเฉลี่ย
1. ความมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของสื่อต่างๆในประเทศ	3.10
2. ความมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในกลุ่มนักท่องเที่ยวในประเทศ	2.90
ค่าเฉลี่ย	3.00

จากตารางที่ 49 ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพของน้ำตกมวกเหล็กในด้านการมีชื่อเสียงในปัจจุบันไว้ในระดับปานกลาง (3.00) โดยทุกหัวข้อการประเมินได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 3.51 ทั้งหมด

นอกจากการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวโดยใช้แบบประเมินแล้ว ผู้วิจัยยังได้รวบรวมความคิดเห็นเพิ่มเติมที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่มซึ่งสามารถแยกเป็นประเด็นต่างๆ ตามแหล่งท่องเที่ยวได้ดังนี้

4.3 ความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญ

นอกจากข้อมูลที่ได้รับจากแบบประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญในจังหวัดสระบุรีแล้ว ผู้วิจัยยังได้รวบรวมความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญจากการจัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) โดยได้แบ่งข้อมูลของน้ำตกทั้ง 4 แห่งออกเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

4.3.1 น้ำตกเจ็ดสาวน้อย

4.3.1.1 ด้านความสะดวกในการเข้าถึง

นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกเนื่องจากมีป้ายบอกทางที่ชัดเจน ติดตั้งในตำแหน่งที่เห็นได้ง่าย และมีป้ายบอกทางตลอดเส้นทาง ถึงแม้ระยะทางการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจากถนนเส้นหลัก (ถนนมิตรภาพ) จะค่อนข้างไกล แต่สภาพถนนดีมากไม่ใช่อุปสรรคในการเดินทาง นอกจากนี้พื้นที่ในส่วนลานจอดรถของแหล่งท่องเที่ยวยังสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เป็นจำนวนมากอีกด้วย

4.3.1.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

ในแหล่งท่องเที่ยวมีการจัดเจ้าหน้าที่คอยตรวจตราพร้อมทั้งให้ข้อมูลนักท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ มีการแจ้งและตรวจห้ามมิให้นักท่องเที่ยวนำสุราเข้าไปดื่มในบริเวณน้ำตก เป็นการลดปัญหาในเรื่องของการเกิดอุบัติเหตุได้เป็นอย่างดี สัญญาณโทรศัพท์ที่ดีมากและสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวค่อนข้างครบแต่ไม่มีที่พักแรมในพื้นที่ นอกจากนี้หากนักท่องเที่ยวต้องการเจ้าหน้าที่ในการนำชมต้องมีการติดต่อล่วงหน้า

4.3.1.3 ด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

เป็นแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่พักผ่อนในเชิงธรรมชาติที่สวยงาม มีการจัดการในพื้นที่อย่างเป็นระบบ และมีการจัดภูมิทัศน์ที่สวยงามมาก ถึงแม้จะมีการตัดแปลงพื้นที่บางส่วนบ้างก็เป็นไปเพื่อความสะดวกในการเดินและเพื่อเพิ่มความสวยงามให้กับพื้นที่ นอกเหนือจากกิจกรรมการเล่นน้ำแล้ว ยังมีกิจกรรมการพายเรือไว้บริการนักท่องเที่ยวอีกด้วย

4.3.1.4 ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวมีการปรับภูมิทัศน์ให้สวยงามแต่การปรับภูมิทัศน์นั้นไม่กระทบกับธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้เพราะมีการดูแลและรักษาความสะอาดเป็นอย่างดี

4.3.1.5 ด้านการบริหารจัดการ

เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในความดูแลของอุทยานแห่งชาติทำให้มีระบบการบริหารจัดการที่ดี มีการทำงานร่วมกับเครือข่ายอื่นๆ เช่น อบต. และชุมชนในพื้นที่ มีการจัดการพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นระเบียบ เช่น พื้นที่ร้านค้าของ พื้นที่สำหรับร้านให้เช่าห่วงยาง เช่าเสื้อ พื้นที่สำหรับเก็บขยะ มีป้ายความรู้ ป้ายสื่อความหมาย และข้อควรระวังต่างๆ ที่ชัดเจน และเจ้าหน้าที่คอยตรวจตราและให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยว

4.3.1.6 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

มีความร่วมมือกับคนในชุมชนในการจัดตั้งชมรมเพื่อประสานความร่วมมือในการทำงาน ทำให้ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหารและเครื่องดื่ม การขายสินค้า ของที่ระลึก การให้เช่าห่วงยาง รวมทั้งยังมีการจ้างงานคนในชุมชนให้ทำงานในแหล่งท่องเที่ยว

4.3.1.7 ด้านการมีชื่อเสียงในปัจจุบัน

เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีการประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์ของจังหวัดและเว็บไซต์ทางด้านการท่องเที่ยวอื่นๆ อย่างต่อเนื่อง

4.3.2 น้ำตกคงพญาเย็น

4.3.2.1 ด้านความสะดวกในการเข้าถึง

การเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวก่อนข้างสะดวกเนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวอยู่ติดถนนสายหลัก และสภาพถนนค่อนข้างดี อย่างไรก็ตามป้ายบอกทางและป้ายชี้ทางเข้าเป็นเพียงป้ายไววนิล และมีขนาดค่อนข้างเล็กทำให้สังเกตเห็นได้ยาก นอกจากนี้ทางเข้าลานจอดรถจากถนนใหญ่มีความลาดชันมาก ทำให้ลานจอดรถไม่สามารถรองรับรถขนาดใหญ่ได้

4.3.2.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวมีเพียงร้านค้า ร้านอาหารเท่านั้น และร้านอาหารยังมีการสร้างเพิงสำหรับรับประทานอาหารยื่นลงไปในพื้นที่น้ำตก ทำให้มีระยะจากการรับประทานอาหารตกค้างอยู่ค่อนข้างมาก ถึงแม้ร้านอาหารจะมีบริการจุดไอน้ำให้นักท่องเที่ยวไว้ใส่ขยะก็ตาม มีส่วนของการบริการข้อมูลแต่ไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำ จึงไม่มีเจ้าหน้าที่คอยตรวจตราและให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว

4.3.2.3 ด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้ถนนสายหลัก เดินทางค่อนข้างสะดวกและสามารถทำกิจกรรมเล่นน้ำและพายเรือได้ อย่างไรก็ตามมีการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ค่อนข้างมากเพื่อตัดแปลงเป็นส่วนของร้านอาหารและพื้นที่รับประทานอาหาร ทำให้สูญเสียความงดงามตามธรรมชาติไปมาก

4.3.2.4 านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

มีการตัดแปลงสภาพแวดล้อมเป็นส่วนของร้านอาหารที่สร้างรูก่อเข้าไปในตัวน้ำตก จึงทำให้ทัศนียภาพโดยรวมขาดความงดงามตามธรรมชาติ มีการทานอาหารและทิ้งเศษอาหารบางส่วนลงไปในตัวน้ำตก ทำให้ตัวน้ำตกดูไม่สะอาดและมีกลิ่นอับในบริเวณรอบๆ และยังไม่เห็นการจัดการด้านขยะและของเสียในแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจน

4.3.2.5 ด้านการบริหารจัดการ

ยังขาดความชัดเจนในส่วนของการบริหารดูแลแหล่งท่องเที่ยว ไม่มีการจัดการเรื่องของป้ายสื่อความหมาย ป้ายข้อมูล ป้ายเตือนนักท่องเที่ยว รวมถึงไม่มีการจัดการด้านความสะอาดในพื้นที่ เจ้าหน้าที่ประจำอยู่ที่แหล่งท่องเที่ยวก็ใช้เวลาส่วนใหญ่ในการดำเนินงานร้านอาหาร ทำให้ไม่มีเวลาในการดูแลแหล่งท่องเที่ยว

4.3.2.6 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

ไม่เห็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นอย่างชัดเจน เห็นแต่ในส่วนของการให้ประชาชนบางส่วนเข้ามาใช้พื้นที่ในการขายอาหาร และให้เช่าห้วงยางสำหรับการเล่นน้ำ

4.3.2.7 ด้านการมีชื่อเสียงในปัจจุบัน

เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีการประชาสัมพันธ์ในเว็บไซต์ kapook.com และเว็บไซต์อื่นๆ อยู่บ้าง แต่ไม่สม่ำเสมอ

4.3.3 น้ำตกเจ็ดคด (ศูนย์ศึกษาธรรมชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า)

4.3.3.1 ด้านความสะดวกในการเข้าถึง

เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ค่อนข้างไกลจากถนนใหญ่ แต่สภาพถนนในการเข้าถึงจะดีและมีป้ายบอกทางและบอกระยะทางสลับกันตลอดเส้นทาง อย่างไรก็ตามไม่มีพาหนะรับจ้างจากถนนสายหลักเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวที่ไม่มียานพาหนะส่วนตัวเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ยาก

4.3.3.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกค่อนข้างครบ มีบ้านพักหลากหลายรูปแบบมีที่จอดรถที่อยู่ในสภาพที่ดี มีทั้งห้องน้ำ ห้องสุขา ซึ่งมีทั้งชักโครก ส้วมซึมและห้องน้ำสำหรับผู้พิการ มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวที่มีเจ้าหน้าที่ประจำ และมีร้านขายสินค้าอาหาร ไม่มีร้านอาหารในศูนย์ แต่หากนักท่องเที่ยวเดินทางเป็นหมู่คณะตั้งแต่ 40 คนขึ้นไปสามารถจัดอาหารให้ได้ รวมทั้งอาจมีปัญหาเรื่องไฟฟ้าตก หรือ ไฟฟ้าดับอยู่บ้างในกรณีที่มีฝนตกหนักหรือมีพายุ

4.3.3.4 ด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยังคงความสมบูรณ์ของธรรมชาติอยู่มาก สามารถทำกิจกรรมทางการท่องเที่ยวได้หลายรูปแบบ เช่น การเดินป่า การปั่นจักรยาน การตั้งแคมป์ การส่องสัตว์ การเล่นน้ำตก การดูดาว บ้านพักมีการปรับรูปแบบให้เข้ากับสภาพแวดล้อม สถานที่มีความเหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ

4.3.3.5 ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

สภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวมีความสมบูรณ์ค่อนข้างมาก อากาศดีมาก มีการตัดแปลงภูมิทัศน์เพียงเล็กน้อย แต่สามารถจัดพื้นที่ได้อย่างลงตัวเพื่อให้ดูสวยงามตามสมัยนิยมและยังความคงความเป็นธรรมชาติไว้ได้

4.3.3.6 ด้านการบริหารจัดการ

มีการบริหารจัดการที่เป็นระบบดีมาก ทั้งในส่วนของการดูแลแหล่งท่องเที่ยว และการดูแลนักท่องเที่ยว แต่ควรจัดให้มีกิจกรรมเพิ่มเติมในช่วงฤดูร้อน เนื่องจากน้ำตกจะแห้งและไม่มีน้ำให้เล่น

4.3.3.7 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

ยังไม่ค่อยมีโครงการความร่วมมือระหว่างศูนย์ฯ และชุมชนท้องถิ่นมากนัก แต่มีการจ้างคนในชุมชนให้เป็นเจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ และมีการขอความร่วมมือจากชุมชนเป็นครั้งคราว

4.3.3.8 ด้านการมีชื่อเสียงในปัจจุบัน

มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องทั้งในเว็บไซต์ของจังหวัด และเว็บไซต์อื่นๆ รวมทั้งทางศูนย์ฯ ยังมี Facebook เป็นของศูนย์ฯ เพื่อเพิ่มการประชาสัมพันธ์อีกด้วย

4.3.4 น้ำตกมวกเหล็ก

4.3.4.1 ด้านความสะดวกในการเข้าถึง

เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีป้ายบอกทางชัดเจน สภาพถนนในการเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวค่อนข้างดี และถึงแม้บริเวณลาดจอดรถจะเป็นลักษณะของหินคลุกแต่รถก็ยังสามารถวิ่งได้สะดวก

4.3.4.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกค่อนข้างครบ แต่ไม่ค่อยสะอาดและขาดการดูแลรักษา ทั้งในส่วนที่บ้านพัก ห้องน้ำ ห้องอาบน้ำและบริเวณที่นั่งพัก มีถึงขยะเพียงพอแต่ไม่มีการเก็บขยะอย่างสม่ำเสมอ และมีป้ายสื่อความหมาย ป้ายข้อมูลน้อย รวมทั้งไม่มีเจ้าหน้าที่เดินตรวจตราดูแลและให้ข้อมูลนักท่องเที่ยว

4.3.4.3 ด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

มีการประชาสัมพันธ์ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพแต่ไม่เห็นความหลากหลายทางชีวภาพ และสภาพพื้นที่ค่อนข้างแห้งแล้ง ขาดการดูแลรักษาภูมิทัศน์ กิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่ทำได้จริงมีเพียงการเล่นน้ำและการพายเรือ แหล่งท่องเที่ยวมีจุดขายคือ 2 จังหวัด 2 อำเภอ (อ.ปากช่องและอ.มวกเหล็ก) แต่ไม่มีการทำให้จุดขายนี้เกิดความน่าสนใจมากนัก

4.3.4.4 ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

ตัวน้ำตกยังมีความงดงามตามธรรมชาติแต่สภาพแวดล้อมถูกตัดแปลงค่อนข้างมาก รวมทั้งขาดการดูแลรักษาทำให้ความงดงามน้อยลง มีมลภาวะทางด้านขยะ น้ำและทัศนียภาพ

4.3.4.5 ด้านการบริหารจัดการ

ขาดการบริหารจัดการที่ดี และไม่มีการปรับปรุงทัศนียภาพในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มความสะดวก ขาดการรักษาความสะอาดอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องทำให้พื้นที่ดูสกปรก ยังไม่มีมาตรการเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

4.3.4.6 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในส่วนของ การขายสินค้า เครื่องดื่มและอาหารให้กับนักท่องเที่ยวเท่านั้น

4.3.4.7 ด้านการมีชื่อเสียงในปัจจุบัน

มีการประชาสัมพันธ์ทางเว็บไซต์ท่องเที่ยวแต่ไม่สม่ำเสมอ ภาพประชาสัมพันธ์ในเว็บไซต์และแผ่นพับทำได้น่าสนใจ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้สรุปรายละเอียดผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 4 แหล่งในภาพรวมและด้านต่างๆ ดังตารางที่ 50

ตารางที่ 50 สรุปศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกทั้ง 4 แหล่ง ในจังหวัดสระบุรี

ศักยภาพ	น้ำตกเจ็ดสาวน้อย		น้ำตกคงพญาเย็น		น้ำตกเจ็ดคด		น้ำตกมวกเหล็ก	
	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
1.ด้านความสะดวกในการเข้าถึง	4.09	ค่อนข้างสูง	3.41	ปานกลาง	3.88	ค่อนข้างสูง	3.85	ค่อนข้างสูง
2.ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว	4.14	ค่อนข้างสูง	2.07	ค่อนข้างต่ำ	4.40	ค่อนข้างสูง	3.15	ปานกลาง
3.ด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว	3.36	ปานกลาง	1.26	ต่ำ	3.56	ค่อนข้างสูง	2.30	ค่อนข้างต่ำ
4.ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว	4.10	ค่อนข้างสูง	1.63	ค่อนข้างต่ำ	4.66	สูง	2.96	ปานกลาง
5.ด้านการบริหารจัดการ	4.70	สูง	1.00	ต่ำ	4.23	ค่อนข้างสูง	1.80	ค่อนข้างต่ำ
6.ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น	3.76	ค่อนข้างสูง	2.26	ค่อนข้างต่ำ	2.59	ปานกลาง	2.20	ค่อนข้างต่ำ
7.ด้านการมีชื่อเสียงในปัจจุบัน	4.15	ค่อนข้างสูง	1.31	ต่ำ	4.45	ค่อนข้างสูง	3.00	ปานกลาง
ภาพรวม	4.03	ค่อนข้างสูง	1.90	ค่อนข้างต่ำ	3.95	ค่อนข้างสูง	2.75	ปานกลาง

จากตารางที่ 50 การสรุปการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกในจังหวัดสระบุรีทั้ง 4 แหล่ง โดยการใช้แบบประเมินและการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญ พบว่าโดยภาพรวมน้ำตกเจ็ดสาวน้อยมีค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวสูงที่สุดคือมีค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับค่อนข้างสูง (4.03) โดยมีแหล่งท่องเที่ยวศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า (น้ำตกเจ็ดคด) อยู่ในระดับรองลงมาคือมีค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับค่อนข้างสูง (3.95) ส่วนน้ำตก

มวกเหล็กมีค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับปานกลาง (2.75) และน้ำตกคงพญาเย็นมีระดับค่าเฉลี่ยของ ศักยภาพทางการท่องเที่ยวในภาพรวมที่ค่อนข้างต่ำ (1.90)

เมื่อพิจารณาศักยภาพในแต่ละด้านของแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 4 แหล่งพบว่าแหล่งท่องเที่ยว แต่ละแหล่งมีจุดเด่นทางการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน ได้แก่ น้ำตกเจ็ดสาวน้อยมีศักยภาพที่สูงสุดใน ด้านการบริหารจัดการโดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 4.70 โดยมีการบริหารจัดการในส่วนงานต่างๆอย่างมี ระบบ อาทิเช่น การดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวโดยจัดให้มีเจ้าหน้าที่คอยตรวจตรามิให้มีการนำ อาหารและเครื่องดื่มประเภทแอลกอฮอล์เข้าไปรับประทานในแหล่งท่องเที่ยว การจัดให้มีป้ายสื่อ ความหมาย ป้ายเตือนภัยและข้อควรระวังที่เห็นได้อย่างที่ชัดเจนและทั่วถึง การจัดระเบียบร้านค้า ร้านขายของ การร่วมมือกับชาวบ้านในการจัดตั้งชมรมดูแลแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

สำหรับศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า (น้ำตกเจ็ดคด) มี ศักยภาพที่สูงสุดในด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวโดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 4.66 โดย สามารถคงสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวไว้ได้ค่อนข้างสมบูรณ์ ถึงแม้จะมีการตัดแปลงสภาพ ทางธรรมชาติในบางส่วนเพื่อให้เข้ากับสมัยนิยม

ในขณะที่น้ำตกมวกเหล็กและน้ำตกคงพญาเย็นมีศักยภาพที่สูงสุดในด้านความสะดวก ในการเข้าถึงโดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.85 และ 3.43 ตามลำดับ โดยน้ำตกทั้งสองแห่งมีข้อได้เปรียบ ในเรื่องของที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกจากถนนสายหลักและมีพาหนะ รับจ้างในการเข้าถึงได้หลากหลาย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบว่าแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 4 แหล่งมีระดับคะแนนเฉลี่ยที่น้อยสุดในด้าน ที่แตกต่างกัน ได้แก่ น้ำตกเจ็ดสาวน้อยมีศักยภาพที่น้อยสุดในด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการ ท่องเที่ยวโดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.36 ทั้งนี้เนื่องจากประเภทของกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่ ค่อนข้างจำกัดทำให้แหล่งท่องเที่ยวนี้มีศักยภาพด้านความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวต่ำกว่าด้านอื่นๆ

สำหรับศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า (น้ำตกเจ็ดคด) มี ศักยภาพที่น้อยสุดในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นโดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.59 เนื่องจากศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า (น้ำตกเจ็ดคด) มีการ บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมทุกด้านโดยไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วน ร่วมแต่อย่างใด

ในขณะที่น้ำตกมวกเหล็กและน้ำตกคงพญาเย็นมีศักยภาพที่น้อยสุดในด้านการบริหาร จัดการโดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 1.80 และ 1.00 ตามลำดับเห็นได้จากการขาดความเป็นระบบในการ ดูแลบริหารแหล่งท่องเที่ยว การมีป้ายสื่อความหมายหรือการให้ข้อมูลต่างๆน้อยมาก ไม่มีการจัด เจ้าหน้าที่เพื่อให้ข้อมูลนักท่องเที่ยวก่อนการเข้าชม ไม่มีมาตรการหรือการรักษาความปลอดภัยใน

ชีวิตและทรัพย์สิน ไม่มีการควบคุมเรื่องของความสะอาดและการกำจัดขยะ บางบริเวณในแหล่งท่องเที่ยวถูกปล่อยให้รกร้างขาดการดูแลรักษา ทำให้สภาพโดยรวมของแหล่งท่องเที่ยวไม่เป็นที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร

DPU

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทน้ำตกที่สำคัญในจังหวัดสระบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้คือ 1) ประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทน้ำตกที่สำคัญในจังหวัดสระบุรีและ 2) เพื่อจัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดสระบุรี

ขอบเขตในด้านพื้นที่ของการวิจัยคือ น้ำตกที่ได้รับความนิยมซึ่งมีฐานข้อมูลทางระบบอินเทอร์เน็ต และอยู่ในเอกสารสิ่งพิมพ์ของทั้งทางจังหวัดสระบุรีและของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำหรับขอบเขตเชิงประชากรที่ใช้มี 2 กลุ่มคือ 1) นักท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวที่ผู้วิจัยได้เลือกไว้จำนวนแหล่งท่องเที่ยวละ 50 คน และ 2) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คนจาก 3 ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพื่อทำการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่ผู้วิจัยได้เลือกไว้ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยว และใช้แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยผู้เชี่ยวชาญโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ผลการสอบถามนักท่องเที่ยว

แบบสอบถามนักท่องเที่ยวประกอบไปด้วย 4 ตอน คือ 1) ข้อมูลทั่วไป 2) ข้อมูลพฤติกรรมนักท่องเที่ยว 3) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยว และ 4) แนวโน้มในการกลับมาท่องเที่ยวและข้อเสนอแนะด้านอื่นๆ โดยข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 206 คนสามารถสรุป ได้ดังนี้

5.1.1.1 ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวเพศหญิงได้รับการสอบถามมากกว่านักท่องเที่ยวเพศชายแต่เป็นอัตราส่วนที่ไม่แตกต่างกันมากนัก (เพศหญิง ร้อยละ 51.90 และเพศชาย ร้อยละ 48.10) ช่วงอายุของนักท่องเที่ยวที่พบมากที่สุดคือ 21-25 ปี ซึ่งสอดคล้องกับอาชีพของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือ นักเรียน/นักศึกษา โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรีมีจำนวนมากที่สุดอยู่ที่ 118 คน นักท่องเที่ยว 3 อันดับแรกที่ยื่นชมแหล่งท่องเที่ยวในงานวิจัยนี้มากที่สุดมาจากจังหวัด มหาสารคาม กรุงเทพมหานคร และสระบุรี โดยนักท่องเที่ยวส่วน

ใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาเพื่อการท่องเที่ยวเป็นหลักและเคยได้ยินหรือรู้จักแหล่งท่องเที่ยวมาก่อน โดยเป็นการรู้จักจากคนแนะนำมากที่สุดที่ 94 คนรองลงไปคือ อินเทอร์เน็ต โซเชียลมีเดีย และสื่อโทรทัศน์ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เพิ่งมาเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเป็นครั้งแรก นิยมเดินทางมากันเองกับครอบครัวและเพื่อนด้วยรถส่วนตัว ไม่นิยมพักค้างคืน และใช้เวลาในแหล่งท่องเที่ยวประมาณ 1 - 3 ชั่วโมง โดยมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการเดินทางท่องเที่ยวอยู่ที่ 2,300 บาท เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการเดินทางมากที่สุด ทั้งนี้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่ได้ไปเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่อยู่ใกล้เคียง

5.1.1.2 ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยว

ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อภาพรวมของแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกทั้ง 4 แห่งในจังหวัดสระบุรีอยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยน้ำตกทั้งเจ็ดสาวน้อยมีค่าเฉลี่ยรวมในทุกด้านสูงที่สุดอยู่ที่ 4.07 ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า (น้ำตกเจ็ดคด) น้ำตกมวกเหล็ก และน้ำตกคงพญาเย็น ได้ระดับค่าเฉลี่ยรองลงมาที่ 3.90 3.73 และ 3.58 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวแต่ละน้ำตกพบว่า น้ำตกเจ็ดสาวน้อยได้ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวมากกว่า 4.00 ในทุกด้าน โดยด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวได้รับค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ 4.22 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นและด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวได้ค่าเฉลี่ยรองลงมาที่ 4.15 และ 4.05 ตามลำดับ

สำหรับศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า (น้ำตกเจ็ดคด) ได้ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวสูงที่สุดคือ 4.22 โดยด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวและด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวได้ค่าเฉลี่ยรองลงมาที่ 4.08 และ 3.99 ตามลำดับ

น้ำตกมวกเหล็กและน้ำตกคงพญาเย็นได้ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวน้อยกว่า 4.00 ในทุกด้าน โดยน้ำตกมวกเหล็กได้ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในด้านความสะดวกในการเข้าถึงสูงที่สุดคือ 3.98 ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวและด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นได้ค่าเฉลี่ยรองลงมาที่ 3.82 และ 3.80 ตามลำดับ ในขณะที่น้ำตกคงพญาเย็นได้ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นสูงที่สุดคือ 3.98 ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวและด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวได้ค่าเฉลี่ยรองลงมาที่ 3.94 และ 3.67 ตามลำดับ

สำหรับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่น้อยที่สุดพบว่าทั้ง 3 น้ำตกคือ น้ำตงดงพญาเย็น น้ำตกเจ็ดคด และน้ำตกมวกเหล็กมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่น้อยที่สุดในด้านเดียวกันคือด้านการบริหารจัดการ โดยได้ค่าเฉลี่ยคือ 3.08 3.52 และ 3.53 ตามลำดับ ส่วนน้ำตกเจ็ดสาวน้อยมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่น้อยที่สุดในด้านสิ่งแวดล้อมและความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยว โดยได้ค่าเฉลี่ยคือ 4.00 และมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่น้อยที่สุดในระดับรองลงมาคือ 4.01 ในด้านการบริหารจัดการ

5.1.1.3 ข้อมูลแนวโน้มในการกลับมาท่องเที่ยวและข้อเสนอแนะด้านอื่นๆ

จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 206 คน มีนักท่องเที่ยวจำนวน 196 ที่ให้ข้อมูลว่าจะกลับมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอีก ด้วยเหตุผลที่ว่า แหล่งท่องเที่ยวมีความเป็นธรรมชาติ บรรยากาศดี ใกล้กรุงเทพฯ เดินทางสะดวก จัดบริเวณพื้นที่ได้อย่างสวยงามและมีความปลอดภัย

ในขณะที่นักท่องเที่ยวจำนวน 10 คนให้ข้อมูลว่าจะไม่กลับมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วยเหตุผลว่า ทางเข้าออกไม่สะดวก ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ปัญหาเรื่องความสะอาดของพื้นที่ ห้องน้ำและความปลอดภัยของที่จอดรถ

นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังได้ให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหรือปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวดังนี้ 1) ควรมีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว 2) ควรปรับปรุงการบริหารจัดการในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ควรจัดให้มีที่พักในแหล่งท่องเที่ยว มีบริเวณที่พักผ่อน มีป้ายชี้ทาง ป้ายแนะนำนักท่องเที่ยว และควรจัดให้มีถังขยะที่เพียงพอ 3) ควรเพิ่มการดูแลรักษาความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยว 4) ควรเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ห้องน้ำ ห้องอาบน้ำ ลานจอดรถ 5) ควรจัดให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายในแหล่งท่องเที่ยว 6) ควรจัดให้มีร้านจำหน่ายของที่ระลึก 7) ควรมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ 8) ควรจัดให้มีเอกลักษณ์หรือจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวจดจำได้ง่าย

5.1.2 ผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยได้นำผู้เชี่ยวชาญทั้ง 10 ท่านจาก 3 ภาคส่วนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวคือ สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวภายในประเทศ บริษัทนำเที่ยวชั้นนำในกรุงเทพฯ และมัคคุเทศก์อาชีพ ลงพื้นที่เพื่อทำการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว โดยใช้แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งในแบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวมีการประเมินทั้งหมด 7 ด้านคือ 1) ด้านความสะอาดในการเข้าถึง 2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว 3) ด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว 4) ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว 5) ด้านการบริหารจัดการ 6) ด้านการมีส่วนร่วม

ร่วมของประชาชนในท้องถิ่น และ 7) ด้านการมีชื่อเสียงในปัจจุบัน โดยข้อมูลจากแบบประเมินทั้งหมดสามารถสรุป ได้ดังนี้

การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกในจังหวัดสระบุรีทั้ง 4 แห่ง โดยการใช้แบบประเมินและการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญ พบว่าในภาพรวมน้ำตกเจ็ดสาวน้อยมีค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวสูงที่สุดคือมีค่าเฉลี่ยที่ 4.03 ซึ่งอยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยมีแหล่งท่องเที่ยวศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า (น้ำตกเจ็ดคด) อยู่ในระดับรองลงมาคือมีค่าเฉลี่ยที่ 3.95 ซึ่งอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ส่วนน้ำตกมวกเหล็กมีค่าเฉลี่ยที่ 2.75 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง และน้ำตกคงพญาเย็นมีระดับค่าเฉลี่ยที่ 1.90 ซึ่งอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ

เมื่อพิจารณาศักยภาพในแต่ละด้านของแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 4 แห่งพบว่าน้ำตกเจ็ดสาวน้อยมีศักยภาพที่สูงสุดในด้านการบริหารจัดการ โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 4.70 โดยมีการบริหารจัดการในส่วนงานต่างๆ อย่างมีระบบ สำหรับศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า (น้ำตกเจ็ดคด) มีศักยภาพที่สูงสุดในด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 4.66 โดยสามารถคงสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวไว้ได้ค่อนข้างสมบูรณ์ ถึงแม้จะมีการตัดแปลงสภาพทางธรรมชาติในบางส่วนเพื่อให้เข้ากับสมัยนิยม

ในขณะที่น้ำตกมวกเหล็กและน้ำตกคงพญาเย็นมีศักยภาพที่สูงสุดในด้านความสะดวกในการเข้าถึง โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.85 และ 3.43 ตามลำดับ โดยน้ำตกทั้งสองแห่งมีข้อได้เปรียบในเรื่องของที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกจากถนนสายหลักและมีพาหนะรับจ้างในการเข้าถึงได้หลากหลาย

สำหรับค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวที่น้อยที่สุดพบว่าทั้ง 4 แห่งมีค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุดในด้านที่แตกต่างกัน ดังนี้ น้ำตกเจ็ดสาวน้อยมีศักยภาพที่น้อยสุดในด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.36 ทั้งนี้เนื่องจากประเภทของกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่ค่อนข้างจำกัดทำให้แหล่งท่องเที่ยวนี้มีศักยภาพด้านความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวต่ำกว่าด้านอื่นๆ

ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า (น้ำตกเจ็ดคด) มีศักยภาพที่น้อยสุดในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.59 เนื่องจากศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า (น้ำตกเจ็ดคด) มีการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมทุกด้าน โดยไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมแต่อย่างใด

ในขณะที่น้ำตกมวกเหล็กและน้ำตกคงพญาเย็นมีศักยภาพที่น้อยสุดในด้านการบริหารจัดการ โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 1.80 และ 1.00 ตามลำดับ เนื่องจากการขาดความเป็นระบบในการดูแลบริหารแหล่งท่องเที่ยว การมีป้ายสื่อความหมายหรือการให้ข้อมูลต่างๆ น้อยมาก ไม่มีการจัด

เจ้าหน้าที่เพื่อให้ข้อมูลนักท่องเที่ยวก่อนการเข้าชม ไม่มีมาตรการหรือการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ไม่มีการควบคุมเรื่องของความสะอาดและการกำจัดขยะ บางบริเวณในแหล่งท่องเที่ยวถูกปล่อยให้รกร้างขาดการดูแลรักษา ทำให้สภาพโดยรวมของแหล่งท่องเที่ยวไม่เป็นที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร

5.2 การอภิปรายผล

5.2.1 ผลการสอบถามนักท่องเที่ยว

ผลการสอบถามนักท่องเที่ยวจำนวน 206 คนใน 4 แหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลที่ได้สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทน้ำตกในจังหวัดสระบุรีได้ดังนี้

- เพศ ผลจากแบบสอบถามพบว่า เพศหญิงมากกว่าเพศชาย ถึงแม้จำนวนของเพศหญิงและเพศชายที่ตอบแบบสอบถามจะไม่แตกต่างกันอย่างชัดเจนแต่ก็สามารถนำข้อมูลนี้มาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกหรือกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อให้สอดคล้องกับเพศ เช่น ควรปรับปรุงให้มีห้องน้ำผู้หญิงมากกว่าห้องน้ำผู้ชาย มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย และจัดให้มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่ผู้หญิงสามารถมีส่วนร่วมได้มากขึ้น ทั้งนี้ Mill (1990, p 24-26) ได้กล่าวว่าสิ่งอำนวยความสะดวกที่สำคัญในแหล่งท่องเที่ยวมี 4 ประการ คือ 1) ที่พัก 2) ร้านอาหารและเครื่องดื่ม 3) บริการต่างๆ เช่น ร้านขายของที่ระลึก สถานที่นันทนาการ และ 4) ปัจจัยพื้นฐาน เช่น ระบบสื่อสาร ระบบสาธารณูปโภค เป็นต้น

- อายุ ผลจากแบบสอบถามพบว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มอายุ 21 – 25 ปี มีจำนวนมากถึงร้อยละ 37.40 ซึ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มอายุดังกล่าวนี้เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่อยู่ในวัยศึกษาหรือทำงานแล้วซึ่งมีสภาพร่างกายแข็งแรง มีความกระตือรือร้น และชอบการผจญภัย (เลิศพร ภาระสกุล, 2555) ดังนั้นการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวจึงควรมีความสอดคล้องกับกลุ่มอายุเหล่านี้

- อาชีพ ผลจากแบบสอบถามพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่หรือร้อยละ 48.10 มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา ดังนั้นในแหล่งท่องเที่ยวจึงควรเพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้ หรือส่งเสริมการเรียนรู้เช่น การจัดทำป้ายความรู้ แผ่นพับสื่อความรู้ หรือจัดนิทรรศการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน/นักศึกษา

- นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาจากจังหวัดใกล้เคียงและเป็นนักท่องเที่ยวในจังหวัดสระบุรีเอง แสดงให้เห็นว่าความสะดวกในการเดินทางมีผลอย่างมากต่อการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว (ณัฐกฤษณ์ เอกวรรณัง, 2552) ดังนั้นจึงควรรักษาจุดเด่นในด้านนี้

พร้อมกับส่งเสริมความสะดวกในการเดินทางเช่นการจัดทำป้ายชี้ทาง/บอกทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวให้ชัดเจนขึ้น

- จุดประสงค์ในการเดินทาง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาเพื่อการท่องเที่ยวเป็นหลักโดยมีนักท่องเที่ยวบางส่วนเดินทางมาเพื่อจุดประสงค์อื่นแล้วจึงมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลนี้ทำให้ทราบว่าควรจะต้องมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มหลักอย่างเหมาะสม และกิจกรรมการท่องเที่ยวควรมีความหลากหลายเพื่อดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวกลับมาเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวอีก (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2545 น. 5-7) สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาด้วยจุดประสงค์อื่นนั้น ส่วนใหญ่จะมาทำบุญ เยี่ยมญาติและหาที่ประชุมสัมมนา ดังนั้นหากต้องการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ก็ควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในเส้นทางเดินทาง หรือจัดให้มีการอำนวยความสะดวกในการจัดประชุมสัมมนา

- รายได้ของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน ดังนั้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวจึงควรเลือกจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่ไม่มีค่าใช้จ่ายหรือมีค่าใช้จ่ายที่ไม่สูงนัก รวมทั้งสินค้าของที่ระลึกต่างๆ ก็ควรมีราคาที่หลากหลายเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งตรงกับที่ เสรี วงษ์มณฑา (2542) ได้อธิบายไว้ในเรื่องของส่วนประสมทางการตลาดว่า ต้องมีสินค้าที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค และต้องขายสินค้าในราคาที่ผู้บริโภคยอมรับได้

- การรู้จักแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เคยได้ยินหรือรู้จักแหล่งท่องเที่ยวมาก่อน โดยเป็นการรู้จักแหล่งท่องเที่ยวผ่านคนแนะนำมากที่สุด รองลงมาคือรู้จักผ่านอินเทอร์เน็ต โซเชียลมีเดียต่างๆ จากข้อมูลนี้ทำให้ทราบว่าทำให้ให้นักท่องเที่ยวรู้สึกประทับใจในแหล่งท่องเที่ยวตั้งแต่ครั้งแรกเป็นสิ่งสำคัญมากเพราะนักท่องเที่ยวจะมีการบอกต่อถึงแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังควรมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ต่างๆ ให้มากขึ้นอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนิดวีปียา แสงเย็นพันธุ์ (2554) ที่พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้สื่อออนไลน์เพื่อค้นหาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ใช้ Search Engine ในการค้นหาและเข้าถึงข้อมูล เข้าชมข้อมูลเกี่ยวกับรีวิวความคิดเห็นของผู้ที่เคยใช้บริการและเลือกใช้ข้อมูลจากสื่อออนไลน์เนื่องจากความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล

- พาหนะในการเดินทาง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้รถส่วนตัวในการเดินทางมากที่สุด จากข้อมูลที่ได้ทำให้ทราบว่าแหล่งท่องเที่ยวควรจะต้องมีการจัดที่จอดรถหรือปรับปรุงลานจอดรถให้มีเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมทั้งยังต้องมีการดูแลเรื่องความปลอดภัยในลานจอดรถให้นักท่องเที่ยวอีกด้วย

- ลักษณะของการเดินทาง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมากับครอบครัวและเพื่อน จากลักษณะการเดินทางเช่นนี้ทำให้ทราบว่าต้องมีการจัดการเพื่อรองรับการท่องเที่ยวอย่างไร โดยปกติแล้วนักท่องเที่ยวที่เดินทางมากับครอบครัวมักจะมีจำนวนหลายคนและอาจมีเด็กร่วมเดินทางมาด้วยซึ่งจะมีการพูดคุยเสียงดัง และอาจมีการปรุงอาหารเพื่อทานกันเอง (เลิศพร ภาระสกุล, 2556) จึงควรจัดให้มีการแบ่งโซนในการรองรับนักท่องเที่ยวและจัดพื้นที่ในการประกอบอาหารเพื่อความ เป็นระเบียบเรียบร้อย ความสะอาดและความสวยงามของพื้นที่ นอกจากนี้นักท่องเที่ยวที่มา กับเพื่อนอาจมีพฤติกรรมเชิงชู้สาวหรือเสพของมีนเมา จึงควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ตรวจตราอย่างสม่ำเสมอ

- การพักผ่อน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่นิยมพักค้างคืนทั้งนี้อาจเป็นเพราะไม่มีที่พักใน แหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นจึงควรจัดให้มีที่พักที่เหมาะสมภายในแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ ฌฎฐกฤษณ์ เอกวรรณัง (2553) ได้อธิบายไว้ว่า ที่พักแรมในแหล่งท่องเที่ยวนับเป็นหนึ่งในสิ่งอำนวยความสะดวกที่แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ควรเตรียมพร้อมไว้เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้าเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยว นั้นๆ

- การใช้เวลาในแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวใช้เวลาในแหล่งท่องเที่ยวประมาณ 1 - 3 ชั่วโมงจากข้อมูลนี้ทำให้ทราบว่าควรจะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาในแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น ทั้งนี้การที่นักท่องเที่ยวใช้เวลาในแหล่งท่องเที่ยวค่อนข้างน้อยอาจเนื่องมาจาก ในแหล่งท่องเที่ยวยังขาดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย หรือขาดสิ่งอำนวยความสะดวก อื่นๆ เช่น ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก จึงควรจัดให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เพิ่มเติมในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของธรรมศักดิ์ โรจนสุนทร (2542: 43-44) ที่กล่าวถึงปัจจัยจูงใจหลักของการท่องเที่ยว ว่ามี 3 ด้านคือ ปัจจัยจูงใจด้าน ธรรมชาติ ปัจจัยจูงใจในด้านประวัติศาสตร์และศาสนา และปัจจัยจูงใจทางด้านกิจกรรมที่มนุษย์ สร้างขึ้น

- ค่าใช้จ่ายในแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการเดินทางมาท่องเที่ยว อยู่ที่ 2,300 บาทโดยเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางมากที่สุด จากข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่าควรจะต้องมีการปรับปรุงในเรื่องของยานพาหนะในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ยังต้องใช้รถส่วนตัวในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง

- การเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่อยู่ใกล้เคียง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่ได้ไปเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวอื่นที่อยู่ใกล้เคียง จากข้อมูลนี้ทำให้ทราบว่าควรจะต้องเพิ่มการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ในจังหวัดให้นักท่องเที่ยวทราบ และควรจัดให้มีการคมนาคมขนส่งที่สะดวก ระหว่างแต่ละแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางได้สะดวกขึ้น

- ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 4 แหล่งได้ค่าเฉลี่ยในด้านนี้อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ทั้งนี้เนื่องจากสภาพถนนในการเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวที่มีสภาพดี มีป้ายบอกทาง ชี้ทางค่อนข้างสมบูรณ์ สามารถใช้ยานพาหนะประเภทต่างๆ ในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ ทำให้การเดินทางเป็นไปได้อย่างสะดวก อย่างไรก็ตาม น้ำตกคงพญาเย็นได้ค่าเฉลี่ยในด้านนี้น้อยที่สุด ทั้งนี้เพราะระยะทางจากถนนสายหลักถึงตัวน้ำตกค่อนข้างไกล

- ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 แหล่งคือ น้ำตกเจ็ดสาวน้อย ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า (น้ำตกเจ็ดคด) และน้ำตกมวกเหล็ก ได้ค่าเฉลี่ยในด้านนี้อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ทั้งนี้เนื่องจากในแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้มีสิ่งอำนวยความสะดวกค่อนข้างครบครันไม่ว่าจะเป็นลานจอดรถ ร้านอาหารที่ระลึก ร้านอาหาร ห้องน้ำและห้องอาบน้ำ รวมทั้งการรักษาความปลอดภัย อย่างไรก็ตาม ในส่วนของน้ำตกคงพญาเย็นได้ค่าเฉลี่ยในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลางเนื่องจากการมีอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวมีเพียงร้านอาหารและห้องน้ำไว้คอยบริการนักท่องเที่ยวเท่านั้น อย่างไรก็ตาม จากค่าเฉลี่ยที่ได้ทำให้สันนิษฐานได้ว่า กิจกรรมหลักของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่คือ การพักผ่อนและเล่นน้ำในแหล่งท่องเที่ยวทำให้ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ในแหล่งท่องเที่ยวยังคงไม่สูงนัก

- ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 4 แหล่งได้ค่าเฉลี่ยในด้านนี้อยู่ในระดับค่อนข้างสูง เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ยังสามารถคงความสวยงามตามธรรมชาติเอาไว้ได้เป็นอย่างดี และแสดงให้เห็นถึงว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับความงามตามธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งตรงกับที่ จารุจน์ กลิ่นดีปิติ (อ้างใน วิภา ศรีระทุ, 2551) ได้กล่าวไว้ว่า หนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ คือ ทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีลักษณะเฉพาะ หรือมีความเป็นเอกลักษณ์ ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวจึงควรต้องมีการเพิ่มมาตรการในการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวให้คงความสวยงามในขณะเดียวกันก็ควรเพิ่มกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ด้วย

- ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 4 แหล่งได้ค่าเฉลี่ยในด้านนี้อยู่ในระดับค่อนข้างสูง เนื่องจากการที่แหล่งท่องเที่ยวยังมีลักษณะทางธรรมชาติที่ค่อนข้างสมบูรณ์ สภาพแวดล้อมที่สมบูรณ์ การไม่มีมลภาวะในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งนับเป็นจุดแข็งทางการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (สุวัฒน์จุฬากรณ์, 2553)

- ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในด้านการบริหารจัดการ แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 แหล่งคือน้ำตกเจ็ดสาวน้อย ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า (น้ำตกเจ็ดคด) และน้ำตกมวกเหล็กได้ค่าเฉลี่ยในด้านนี้อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ทั้งนี้เนื่องจากในแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้มีการบริหารจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวเป็นอย่างดี มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว มีป้าย มีสัญลักษณ์สื่อความหมาย มีเจ้าหน้าที่คอยให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว มีเส้นทางศึกษาธรรมชาติ มีจุดชมวิว มีการบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมและมีกฎระเบียบในแหล่งท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจเพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามในส่วนคองน้ำตกคงพญาเย็นได้ค่าเฉลี่ยในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลางเนื่องจากการไม่มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ไม่มีเจ้าหน้าที่คอยดูแลนักท่องเที่ยวและไม่มีการมีกฎระเบียบใดๆ ในแหล่งท่องเที่ยว

- ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 4 แหล่งได้ค่าเฉลี่ยในด้านนี้อยู่ในระดับค่อนข้างสูง เนื่องจากมีการจ้างงานคนในท้องถิ่น มีการจัดให้คนท้องถิ่นมีรายได้จากการขายสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวด้านอื่นๆ สิ่งเหล่านี้ทำให้คนท้องถิ่นเต็มใจต้อนรับนักท่องเที่ยวและทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจอยากกลับไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวอีก ซึ่งตรงกับหลักการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism)

ในภาพรวมนักท่องเที่ยวให้ค่าเฉลี่ยในด้านต่างๆ ของน้ำตกทั้ง 4 แหล่งในระดับค่อนข้างสูง แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวยังคงมีความพึงพอใจกับแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 4 แหล่ง ถึงแม้บางแหล่งท่องเที่ยวอาจได้ค่าเฉลี่ยในบางด้านเช่น ด้านการบริหารจัดการ และ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสนใจกับความพึงพอใจที่ได้รับจากเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวมากกว่าการให้ความสำคัญกับสิ่งอื่นๆ ในแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นแต่ละแหล่งท่องเที่ยวจึงควรรักษาสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวให้ยังคงความสวยงามตามธรรมชาติเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมีการบอกต่อและมาเยี่ยมชมแหล่งในจำนวนที่เพิ่มขึ้น

5.2.2 ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ

ข้อมูลที่ได้จากการประเมินและการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญทั้ง 10 ท่านจาก 3 ภาคส่วนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทน้ำตกในจังหวัดสระบุรีได้ดังนี้

การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสระบุรี คือน้ำตกเจ็ดสาวน้อย น้ำตกคงพญาเย็น ศูนย์ศึกษาธรรมชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า (น้ำตกเจ็ดคด) และน้ำตกมวกเหล็ก ในส่วน

ของผู้เชี่ยวชาญพบประเด็นที่น่าสนใจว่า แหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกในจังหวัดสระบุรีมีความสะดวกในการเข้าถึงอยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างสูงเนื่องจากจังหวัดสระบุรีมีข้อได้เปรียบในเรื่องของการเดินทางและการคมนาคมขนส่งที่สะดวกและมียานพาหนะในการเข้าถึงหลากหลายซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฌ็องกูญญัตต์ เอกวรรณัง (2553) ที่ว่าหากนักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกหรือรวดเร็ว นักท่องเที่ยวจะเกิดอรรถรสในการท่องเที่ยวได้มาก ดังนั้นหากแหล่งท่องเที่ยวไม่มีความสะดวกในการเข้าถึง นักท่องเที่ยวอาจจะไม่เดินทางไปเที่ยวชมก็ได้

จากการสำรวจและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกในจังหวัดสระบุรีแต่ละแหล่งพบว่า น้ำตกส่วนใหญ่มีศักยภาพที่เป็นจุดเด่นหรือสิ่งดึงดูดใจหลายด้าน แต่น้ำตกบางแห่งมีศักยภาพที่เป็นจุดเด่นเพียงด้านเดียว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ที่ได้อธิบายไว้ว่าแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งต้องมีสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม ซึ่งสรุปได้ดังนี้

น้ำตกเจ็ดสาวน้อยมีศักยภาพที่เป็นจุดเด่นในด้านการบริหารจัดการ สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว และการมีชื่อเสียงในปัจจุบัน เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวทั้งในด้านการให้ข้อมูลความรู้ การดูแลความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว และการบำรุงรักษาสถานที่แวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ การมีสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ เช่น การจัดให้มีห้องอาบน้ำและห้องสุขาอย่างเพียงพอ มีการกำจัดขยะอย่างสม่ำเสมอ การอำนวยความสะดวกด้านสถานที่จอดรถ การจัดระเบียบร้านค้าประเภทต่างๆ และมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย จุดเด่นเหล่านี้ทำให้น้ำตกเจ็ดสาวน้อยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมเป็นจำนวนมากตลอดทั้งปี เนื่องจากได้รับความพึงพอใจในการเดินทางท่องเที่ยว (รุจิรา ไหญ่สว่าง, 2552) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Yuksel&Yuksel(2002) ที่ว่าความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการบริการทางการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดการเดินทางเพื่อเยี่ยมชมแหล่งเที่ยวนั้นๆ

ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า (น้ำตกเจ็ดคด) มีศักยภาพที่เป็นจุดเด่นในด้าน สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว การมีชื่อเสียงในปัจจุบัน และสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากมีการจัดการและดูแลสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติได้อย่างสมบูรณ์ รวมทั้งมีการรักษาระบบนิเวศไม่ให้เกิดผลกระทบจากการท่องเที่ยว จนทำให้แหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้มีชื่อเสียงในด้านการเป็นแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้เชิงนิเวศ โดยงานวิจัยของ Mehmetoglu (2007) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติว่าเป็นหนึ่งในการท่องเที่ยวที่มีการเติบโตเร็วที่สุดในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourist) มีเป็นจำนวนมากที่สุดในการบรรดานักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ

น้ำตกมวกเหล็กมีศักยภาพที่เป็นจุดเด่นในด้าน ความสะดวกในการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวและการมีชื่อเสียงในปัจจุบัน เนื่องจากสถานที่ตั้งของน้ำตกอยู่ใกล้ตัวอำเภอมวกเหล็กทำให้เดินทางเข้าถึงได้โดยสะดวก มีสิ่งอำนวยความสะดวกค่อนข้างครบ เช่น ห้องอาบน้ำและห้องสุขา ร้านอาหารและเครื่องดื่ม และร้านเช่าชุดเล่นน้ำในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้แหล่งท่องเที่ยวยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจึงทำให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั่วไป

น้ำตกคงพญาเย็นมีศักยภาพที่เป็นจุดเด่นเพียงด้านเดียวคือความสะดวกในการเข้าถึง เนื่องจากที่ตั้งของน้ำตกอยู่ติดถนนสายหลักจึงทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าถึงได้โดยสะดวก อย่างไรก็ตามพบว่าน้ำตกแห่งนี้ยังขาดศักยภาพในด้านอื่นๆ เช่น ด้านการบริหารจัดการ ด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว และด้านการมีชื่อเสียงในปัจจุบัน เนื่องจากการไม่มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ขาดเจ้าหน้าที่ในการให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว มีการตัดแปลงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติจนทำให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศในแหล่งท่องเที่ยว การขาดระบบการกำจัดขยะและของเสีย การมีความหลากหลายทางกิจกรรมทางการท่องเที่ยวน้อยเพราะสามารถทำได้เพียงการเล่นน้ำเท่านั้น นอกจากนี้ น้ำตกนี้ยังไม่เคยมีการประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ทางการท่องเที่ยวของจังหวัด

เมื่อพิจารณาการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวโดยผู้เชี่ยวชาญในภาพรวมทำให้พบว่า ผู้เชี่ยวชาญจัดให้แหล่งท่องเที่ยวเพียง 2 แหล่งคือ น้ำตกเจ็ดสาวน้อยและศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า (น้ำตกเจ็ดคด) มีค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในทุกด้านในระดับค่อนข้างสูง สำหรับน้ำตกมวกเหล็กค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในทุกด้านในระดับปานกลาง และน้ำตกคงพญาเย็นมีค่าเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวในทุกด้านในระดับค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวยังพบว่านักท่องเที่ยวยังให้ความสำคัญความคิดเห็นทั้ง 4 แหล่งท่องเที่ยวในระดับค่อนข้างสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวเป็นผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว (ในที่นี่ คือการมาเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยว) จึงไม่ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการ แต่จะให้ความสำคัญที่ตัวผลิตภัณฑ์ (แหล่งท่องเที่ยว) มากกว่า หากผลิตภัณฑ์สามารถทำให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจได้ นักท่องเที่ยวยังคงมีการมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวนั้นอยู่ อย่างไรก็ตามการผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่ดีได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการบริหารจัดการ การมีกฎระเบียบต่างๆ เพื่อดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นปัจจัยในการพัฒนาศักยภาพในด้านต่างๆ ของแหล่งท่องเที่ยวและยังทำให้เกิดความสมดุล

ระหว่างการรักษาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและการได้รับประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวของคนในชุมชน (อรระนุช โภสกล และ โชคชัย สุทธาเวศ, 2557)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในภาพรวม

จากการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกในจังหวัดสระบุรี ในภาพรวมพบว่าน้ำตกส่วนใหญ่มีศักยภาพในระดับปานกลางถึงค่อนข้างสูง โดยศักยภาพด้านที่เป็นจุดเด่นคือ ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นในส่วนของแหล่งท่องเที่ยวเอง ส่วนของการท่องเที่ยวของจังหวัด และ ส่วนของการคมนาคมขนส่ง จึงควรร่วมมือกันในการดูแลรักษาเส้นทางการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงเพิ่มทางเลือกของยานพาหนะในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรักษาจุดเด่นด้านนี้ต่อไป

ในขณะที่ศักยภาพด้านที่เป็นจุดด้อยในภาพรวมของแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกในจังหวัดสระบุรีคือ ด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นในส่วนของแหล่งท่องเที่ยวเอง ในส่วนของการท่องเที่ยวของจังหวัดจึงควรร่วมมือกันในการดูแลแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ให้ยังคงความสวยงามตามธรรมชาติ มีความหลากหลายทางชีวภาพและเพิ่มกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษาธรรมชาติให้มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

2.1 จากข้อค้นพบที่ว่าน้ำตกเจ็ดสาวน้อยมีศักยภาพที่เป็นจุดด้อยในด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น ทางอุทยานแห่งชาติน้ำตกเจ็ดสาวน้อย ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลจึงควรเพิ่มหรือจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวที่มากขึ้นเพื่อรองรับการเข้าเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยว เช่น ที่พักแรม ศาลาที่พัก ห้องน้ำ ห้องอาบน้ำ จุดรับประทานอาหาร นอกจากนี้ยังควรเพิ่มกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายขึ้นกว่าปัจจุบัน โดยควรเป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสสัมผัสธรรมชาติและเข้าใจประโยชน์ของการดูแลรักษาธรรมชาติ เช่น การเดินป่า การศึกษาธรรมชาติ หรือกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอื่นๆ

2.2 จากข้อค้นพบที่ว่าศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า (น้ำตกเจ็ดคด) มีศักยภาพที่เป็นจุดด้อยในด้านการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ดังนั้น ทางศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยวนี้จึงควรเพิ่มการจัดการให้มีกิจกรรมที่ทำให้คนในท้องถิ่นสามารถ

เข้ามามีส่วนร่วมกับแหล่งท่องเที่ยวได้มากขึ้นเพื่อเป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นให้มากขึ้น สำหรับกิจกรรมที่สามารถจัดให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมได้เช่น จัดให้มีร้านจำหน่ายสินค้าและอาหาร โดยคนในชุมชน การจัดให้มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เป็นต้น

2.3 จากข้อค้นพบที่ว่าน้ำตกมวกเหล็กมีศักยภาพที่เป็นจุดด้อยในด้านการบริหารจัดการ ดังนั้น ทางกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลสวนรุกขชาติและน้ำตกมวกเหล็ก จึงควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่เพื่ออำนวยความสะดวกและให้ข้อมูลความรู้ในด้านต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว รวมทั้งควรจัดให้มีป้ายสื่อความหมายในจุดต่างๆ ของแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ ควรจัดให้มีการกำจัดขยะอย่างสม่ำเสมอและควรเพิ่มการดูแลภูมิทัศน์ในภาพรวมเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวยังสามารถคงความสวยงามได้ในทุกฤดูกาล

2.4 จากข้อค้นพบที่ว่าน้ำตกคงพญาเย็น มีศักยภาพที่เป็นจุดด้อยในด้านการบริหารจัดการ ดังนั้น ทางศูนย์ควบคุมไฟฟ้า จังหวัดสระบุรีที่เป็นผู้ดูแลน้ำตกคงพญาเย็น จึงควรจัดให้มีหน่วยงานที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยวนี้โดยตรง เพื่อให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น และด้านการมีชื่อเสียงในปัจจุบัน รวมทั้งควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ประจำแหล่งท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกและให้ข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็นแก่นักท่องเที่ยว

3. ข้อเสนอแนะต่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกในจังหวัดอื่นๆ ที่เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวที่ใกล้เคียงกับจังหวัดสระบุรีเพื่อนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกับจุดเด่นและจุดด้อยเพื่อนำไปสู่การให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงศักยภาพในด้านต่างๆ ของแหล่งท่องเที่ยวให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และยังสามารถนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่างๆ ต่อไปอีกด้วย

3.2 ควรประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทอื่นๆ เพื่อนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบการจัดการในแหล่งท่องเที่ยวอันจะนำไปสู่แผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติต่อไป

3.3 ควรศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยว โดยแบ่งนักท่องเที่ยวออกเป็นกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มนักเรียน นักศึกษา กลุ่มครอบครัว กลุ่มวัยทำงาน กลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อนำ

ผลการศึกษาที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองพฤติกรรมในด้านต่างๆ ของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มต่อไป

DPU

บรรณานุกรม

- จริญญา ณพิกุล และ วาริชต์ มัชฌมบุรุษ. (2555). การศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย. สืบค้น 7 มีนาคม 2557, จาก <http://tar.thailis.or.th/bitstream/123456789/562/1/%E0%8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%88%E0%B8%B1%E0%B8%A2%2021.pdf>
- ชนิตวีปียา แสงเย็นพันธุ์ (2554). ผลของข้อมูลจากสื่อออนไลน์ที่มีต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย. ปรินญาวิทยาสาตร์มหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ณัฐกฤษณ์ เอกวรรณัง. (2553). การพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- ดรชณี เอมพันธุ์ และ เรณูกา รัชโน. (2550). การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพฯ: ททท.เตรียมแผนระยะสั้นรับมือท่องเที่ยวสะกดหลังรัฐประหาร สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2557 จาก <http://www.kaphoon.com/online/89338>
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิชาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูลและพัชรินทร์ เสริมการดี. (2556). การศึกษาศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านทุ่งมะปริง อำเภอควนโดนและบ้านโดนปานัน อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล. วารสารสุทธิปริทัศน์, 27 (83), 97-112.
- ประกอบศิริ กักดีพินิจ. (2551). การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน บริเวณกว๊านพะเยา. วารสารนเรศวรพะเยา, 1 (1) น. 37.
- มนัส สุวรรณ และคณะ. (2543). คู่มือการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และสภาตำบล (สต.) (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2548). พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ: บริษัท ธรรมสาร จำกัด.
- ราไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2545). ท่องเที่ยวยั่งยืน (ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์) ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายใต้โครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2545. หน้า 93-96. กรุงเทพฯ: กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

- รุจิรา ใหญ่สว่าง. (2552). การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของอุทยานแห่งชาติน้ำตกเจ็ดสาวน้อย จังหวัดสระบุรี (ปริญญาณิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เลิศพร ภาระสกุล. (2556). พฤติกรรมนักท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิภา ศรีระทุ. (2551). ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์. (ปริญญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- โว ไทย เชื้อง, พัชรภรณ์ ก้อนสิน, วัฒนาชัย มาลัย และนันทพร สุทธิประภา. (2555). การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเครือข่ายสามพันโบก, รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 122-129.
- ศิริจรรยา ประพุดกิจ. (2553). การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดตราด เพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สิริอร วิชชาวุธ. (2544). จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สถานที่ท่องเที่ยวจังหวัดสระบุรี. สืบค้น 12 กุมภาพันธ์ 2557, จาก <http://thai.tourismthailand.org/> ข้อมูลจังหวัด/สระบุรี/สถานที่ท่องเที่ยว
- สมชาย เลี้ยงพรพรรณ. (2547). การศึกษาศักยภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในบริเวณทะเลสาบสงขลา. รวมบทความวิจัยการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- สมาพร คล้ายวิเชียร, เกษสุดา บุรณพันธ์ศักดิ์ และกัญธิมา นาคินชาติ. (2550). แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างในอีสานใต้. บุรีรัมย์: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- เสีวรัชฌ์มณฑา. (2542). กลยุทธ์การตลาด การวางแผนการตลาด. กรุงเทพมหานคร: ธีระพี ลัมและไซเท็กซ์
- อารยา อินคชสาร. (2554). การประเมินศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- อรณัฐ โกลล และ โชคชัย สุทธาเวศ. (2557). การจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. *วารสารการเมืองการปกครอง*, 4(1), 220 – 232.
- Crompton, J. (1979). Motivations for pleasure vacations, *Annals of tourism Research*, 4 (Oct/Dec): 408-424.
- Dodds, R. & Butler, R. (2010). Barriers to implementing sustainable tourism policy in mass tourism destinations. *Tourismos*, 5 (1), 35-44.
- Marzuki, A., Hussin, A.A., Mohamed B., Othman, A.G. & Mat Som, A.P., (2011). Assessment of nature-based tourism in South Kelantan, Malaysia. *Tourismos: An International Multidisciplinary Journal of Tourism*, 6 (1), 281 - 295.
- Mehmetoglu, M. (2007). Typologising nature-based tourists by activity-theoretical and practical implications. *Tourism Management*, 28, 651 – 660.
- Naidoo, P., Ramseook-Munhurrun, P. & Seegoolam, P. (2011). An Assessment of visitor satisfaction with nature-based tourism attractions. *International Journal of Management and Marketing Research*, 4 (1), 87 - 98
- Priskin, J. (2001). Assessment of natural resources for nature-based tourism: the case of the Central Coast Region of Western Australia. *Tourism Management*, 22, 637 – 648
- Rea, L.M. and Parker, R.A. (1997). *Designing and Conducting Survey Research: A Comprehensive Guide*. Jossey-Bass: New York.
- Swarbrooke, J. (1999). *Sustainable Tourism Management*. Oxford: CABI Publishing.
- World Tourism Organization. (2001). *Sustainable Development of Ecotourism A Compilation of Good Practices*. World Tourism Organization
- Yukel, A. & Yukel, F. (2002). Measurement of tourist satisfaction with restaurant services: a segment-based approach. *Journal of Vacation Marketing*. 9 (1), 52-68.

DPU

ภาคผนวก

ตอนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยว

1. นอกจากมาเที่ยวแล้ว ท่านมีเหตุผลอื่นหรือไม่ในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวนี้

- 1) ไม่มีเหตุผลอื่น 2) มีเหตุผลอื่น คือ.....

2. ท่านเคยได้ยินชื่อ รู้จัก หรือได้รับข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวนี้มาก่อนหรือไม่

- 1) ไม่เคย
- 2) เคย จาก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 1) คนแนะนำ 2) โทรทัศน์ 3) วิทยุ 4) สื่อสิ่งพิมพ์
- 5) บริษัทนำเที่ยว 6) อินเทอร์เน็ต/โซเชียลมีเดีย 7) อื่นๆ(ระบุ).....

3. การเดินทางครั้งนี้ท่านมายังแหล่งท่องเที่ยวนี้อย่างไร (ตอบได้เพียง 1 ข้อ)

- 1) รถส่วนตัว 2) รถโดยสารประจำทาง 3) รถเช่า

4. ท่านมาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนี้ในลักษณะใด(ตอบได้เพียง 1 ข้อ)

- 1) มาเอง ไปรระบุ
- 1) คนเดียว 2) กับเพื่อน 3) กับครอบครัว
- 2) มากับหมู่คณะ ไปรระบุ
- 1) สถาบันการศึกษา 2) ที่ทำงาน 3) กลุ่มชมรม
- 3) มากับบริษัทนำเที่ยว

5. การมาท่องเที่ยวครั้งนี้ ท่านได้ไปหรือจะไปได้ไปแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่อยู่ใกล้เคียงแหล่งนี้ หรือไม่

- 1) ไม่ไป 2) ยังไม่ตัดสินใจ
- 3) ได้ไป หรือ จะไป(ระบุชื่อแหล่งท่องเที่ยว).....

6. ในการท่องเที่ยวครั้งนี้ท่านพักค้างคืนหรือไม่

- 1) ไม่พัก 2) พักค้างคืนที่.....จำนวน.....คืน

7. ท่านใช้จ่ายในแหล่งท่องเที่ยวนี้ทั้งหมดประมาณ.....บาท

ประเภทของค่าใช้จ่าย	จำนวนเงินโดยประมาณ(บาท)
1) การเดินทาง	
2) ค่าที่พัก	
3) ค่าอาหารและเครื่องดื่ม	

4) ค่าซื้อของฝาก/ของที่ระลึก	
5) ค่าเข้าชม	
6) อื่นๆ (ระบุ)	

8. ท่านใช้เวลาท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยวนี้ประมาณ.....(ชั่วโมง/วัน)

9. ท่านมาแหล่งท่องเที่ยวนี้เป็นครั้งที่เท่าใด

- 1) ครั้งแรก 2) ครั้งที่ 2 3) ครั้งที่ 3 4) มากกว่า 3 ครั้ง

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยว

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึก/ ความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

3.1 ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	ดีมาก (5)	ดี (4)	ปานกลาง (3)	ไม่ดี (2)	ต้องปรับปรุง (1)	ความคิดเห็นเพิ่มเติม
1. ลักษณะถนนในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว						
2. ป้ายชี้ทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว						
3. พาหนะที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว						
3.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว	ดีมาก (5)	ดี (4)	ปานกลาง (3)	ไม่ดี (2)	ต้องปรับปรุง (1)	ความคิดเห็นเพิ่มเติม
4. น้ำอุปโภคบริโภคในแหล่งท่องเที่ยว						
5. ระบบไฟฟ้าในแหล่งท่องเที่ยว						
6. โทรศัพท์สาธารณะหรือสัญญาณโทรศัพท์ในแหล่งท่องเที่ยว						
7. ถังขยะและการกำจัดขยะในแหล่งท่องเที่ยว						
8. ที่จอดรถในแหล่งท่องเที่ยว						
9. ที่พักแรมในแหล่งท่องเที่ยวหรือบริเวณแหล่งท่องเที่ยว						
10. ที่พักผ่อน (ศาลาที่นั่งพัก) ในแหล่งท่องเที่ยว						

11. ร้านอาหาร ร้านขายเครื่องดื่ม ร้านค้า หรือร้านขายของที่ระลึกในแหล่งท่องเที่ยว						
12. สุขาหรือห้องน้ำในแหล่งท่องเที่ยว						
13. ระบบรักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว						
3.3 ด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว	ดีมาก (5)	ดี (4)	ปานกลาง (3)	ไม่ดี (2)	ต้องปรับปรุง (1)	ความคิดเห็นเพิ่มเติม
14. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ						
15. มีความหลากหลายทางกิจกรรมทางการท่องเที่ยว						
3.4 ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว	ดีมาก (5)	ดี (4)	ปานกลาง (3)	ไม่ดี (2)	ต้องปรับปรุง (1)	ความคิดเห็นเพิ่มเติม
16. มีลักษณะทางธรรมชาติที่สมบูรณ์ไม่ถูกตัดแปลงจากมนุษย์						
17. มีสภาพแวดล้อม/ระบบนิเวศที่สมบูรณ์						
18. ไม่มีมลภาวะภายในแหล่งท่องเที่ยว (ขยะ ทัศนียภาพ เสียง น้ำ อากาศ)						
3.5 ด้านการบริหารจัดการในแหล่งท่องเที่ยว	ดีมาก (5)	ดี (4)	ปานกลาง (3)	ไม่ดี (2)	ต้องปรับปรุง (1)	ความคิดเห็นเพิ่มเติม
19. การจัดการศูนย์บริการนักท่องเที่ยว						
20. จำนวนเจ้าหน้าที่หรือวิทยากรที่คอยให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว						
21. การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หรือวิทยากรที่คอยให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว						
22. จำนวนป้ายหรือสัญลักษณ์สื่อความหมายหรือสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว						

23. ความชัดเจน/ความละเอียดของป้ายหรือสัญลักษณ์สื่อความหมายหรือสื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว						
24. เส้นทางศึกษาธรรมชาติหรือจุดชมวิว						
25. การบำรุงรักษาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม						
26. มิกกู ระเบียบหรือข้อควรปฏิบัติในแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจน						
3.5 ด้านการบริหารจัดการในแหล่งท่องเที่ยว	ดีมาก (5)	ดี (4)	ปานกลาง (3)	ไม่ดี (2)	ต้องปรับปรุง (1)	ความคิดเห็น เพิ่มเติม
27. ประชาชนในท้องถิ่นเต็มใจต้อนรับนักท่องเที่ยว						
28. ประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้จากการขายสินค้าหรือบริการให้นักท่องเที่ยว						

ตอนที่ 4 แนวโน้มในการกลับมาท่องเที่ยวและข้อเสนอแนะด้านอื่นๆ

1. ท่านจะกลับมาท่องเที่ยว ณ แหล่งท่องเที่ยวนี้หรือไม่

1) กลับมาเที่ยวอีก เหตุผล.....

2) ไม่กลับมาเที่ยวอีก เหตุผล.....

2. ท่านเห็นว่า แหล่งท่องเที่ยวนี้ควรมีการพัฒนาหรือปรับปรุงในด้านใดอีกบ้างเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม

.....

.....

.....

.....

.....

*** ขอขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ***

แบบประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญในจังหวัดสระบุรี

วัน/เดือน/ปี.....ชื่อแหล่ง.....
 ที่ตั้ง.....
 ผู้ประเมิน.....

1. ด้านความสะดวกในการเข้าถึง

- 1.1 ระยะทางจากถนนสายหลักถึงแหล่งท่องเที่ยว คะแนน
- 1) น้อยกว่า 1.00 กิโลเมตร 5
 - 2) 1.00 – 3.00 กิโลเมตร 4
 - 3) 3.01 – 6.00 กิโลเมตร 3
 - 4) 6.01 – 10.00 กิโลเมตร 2
 - 5) มากกว่า 10.00 กิโลเมตร 1
- 1.2 ลักษณะถนนจากสายหลักถึงแหล่งท่องเที่ยว คะแนน
- 1) คอนกรีตเสริมเหล็ก หรือ ลาดยางตลอดสาย สภาพผิวถนนสมบูรณ์ 5
 - 2) คอนกรีตเสริมเหล็ก หรือ ลาดยาง แต่สภาพผิวถนนชำรุดบางส่วน 4
 - 3) คอนกรีตเสริมเหล็ก หรือ ลาดยางไม่ตลอดสาย 3
 - 4) ดูกรัง หรือ หินคลุก 2
 - 5) ดิน 1
- 1.3 พาหนะในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจากถนนสายหลัก คะแนน
- 1) รถบัสใหญ่ 40-50 ที่นั่ง และ รถที่มีขนาดเล็กกว่า 5
 - 2) รถบัสเล็ก 15-40 ที่นั่ง รถยนต์ 4 ล้อ และรถที่มีขนาดเล็กกว่า 4
 - 3) รถโดยสารส่วนตัว รถยนต์ 4 ล้อ และรถที่มีขนาดเล็กกว่า 3
 - 4) รถจักรยานและพาหนะท้องถิ่น เช่น เกวียน รถสามล้อเครื่อง 2
 - 5) เดิน / ไม่มีพาหนะจากถนนสายหลักเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 1
- 1.4 พาหนะรับจ้างที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจากถนนสายหลัก คะแนน
- 1) รถโดยสารประจำทาง 5
 - 2) รถยนต์รับจ้างเช่าเหมา 4

- 3) รถสามล้อเครื่องรับจ้าง รถจักรยานยนต์รับจ้าง 3
- 4) รถสามล้อถีบรับจ้าง 2
- 5) เดิน 1

1.5 ป้ายบอกทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว คะแนน

- 1) ป้ายบอกชื่อแหล่ง ลูกศรชี้ทาง และ ระยะทาง 5
- 2) ป้ายบอกชื่อทาง และ ลูกศรชี้ทาง หรือ ระยะทาง ใดอย่างหนึ่ง 4
- 3) ป้ายบอกชื่อแหล่งท่องเที่ยว 3
- 4) ป้ายบอกชื่อเส้นทางที่แหล่งนั้นตั้งอยู่หรือสถานที่ใกล้เคียงกับแหล่งนั้น และ มีลูกศรชี้ทาง หรือ ระยะทาง 2
- 5) มีป้ายบอกชื่อแหล่งท่องเที่ยวเฉพาะบริเวณที่ตั้ง 1

1.6 ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการเดินทางจากพื้นที่ต้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว คะแนน

- 1) ค่าใช้จ่ายสูงมาก(มากกว่า 1,000 บาทขึ้นไป) 5
- 2) ค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง (801-1,000 บาท) 4
- 3) ค่าใช้จ่ายปานกลาง(501-800 บาท) 3
- 4) ค่าใช้จ่ายน้อย(301-500 บาท) 2
- 5) ค่าใช้จ่ายน้อยมาก(1-300 บาท) 1

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

2.1 น้ำ ไฟฟ้า โทรศัพท์สาธารณะ (สัญญาณโทรศัพท์) คะแนน

- 1) มีครบทั้ง 3 อย่างเพียงพอ 5
- 2) มีครบทั้ง 3 อย่าง ไม่เพียงพอ 4
- 3) มี 2 อย่างคือ(1).....(2).....เพียงพอ 3

- 4) มี 2 อย่างคือ(1).....(2).....ไม่เพียงพอ 2
 5) มี 1 อย่างคือ(1).....เพียงพอ /ไม่เพียงพอ 1

2.2 ภาชนะรองรับขยะ และการกำจัดขยะ

คะแนน

- 1) มีภาชนะรองรับขยะเพียงพอ และ มีการกำจัดขยะอย่างสม่ำเสมอ 5
 2) มีภาชนะรองรับขยะเพียงพอ แต่ การกำจัดขยะไม่สม่ำเสมอ 4
 3) มีภาชนะรองรับขยะไม่เพียงพอ แต่ มีการกำจัดขยะอย่างสม่ำเสมอ 3
 4) มีภาชนะรองรับขยะไม่เพียงพอ และ การกำจัดขยะไม่สม่ำเสมอ 2
 5) ไม่มีภาชนะรองรับขยะ แต่ มีการกำจัดขยะ 1

2.3 สถานที่จอดรถ

คะแนน

- 1) มีที่จอดรถบัสใหญ่ รถสามล้อเครื่อง รถจักรยานยนต์
เป็นลานคอนกรีต หรือ ลาดยาง 5
 2) มีที่จอดรถบัสใหญ่ รถสามล้อเครื่อง รถจักรยานยนต์
เป็นลานลูกรัง หินคลุก ทราย หรือ ดิน 4
 3) มีเฉพาะที่จอดรถสามล้อเครื่อง รถจักรยานยนต์ จักรยาน
เป็นลานคอนกรีต หรือ ลาดยาง 3
 4) มีเฉพาะที่จอดรถสามล้อเครื่อง รถจักรยานยนต์ จักรยาน
เป็นลานลูกรัง หินคลุก ทราย หรือ ดิน 2
 5) ไม่มีที่จอดรถในแหล่งท่องเที่ยว 1

2.4 ที่พักแรม (บ้านพัก เต็นท์) ที่พักผ่อน

คะแนน

- 1) มีที่พักแรม และ ที่พักผ่อนเพียงพอ 5
 2) มีที่พักแรม และ ที่พักผ่อน แต่ไม่เพียงพอ 4
 3) มีที่พักผ่อนเพียงพอ แต่ ที่พักแรมไม่เพียงพอ หรือ ไม่มีที่พักแรม 3
 4) มีที่พักแรม หรือ ที่พักผ่อน ไม่เพียงพอ 2
 5) มีที่พักผ่อนไม่เพียงพอ และ ไม่มีที่พักแรม 1

- 2.5 ร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม ร้านค้า และร้านขายของที่ระลึก คะแนน
- 1) มีครบทั้ง 4 ประเภท 5
- 2) มี 3 ประเภทคือ (1)..... (2).....
(3)..... 4
- 3) มี 2 ประเภทคือ (1)..... (2)..... 3
- 4) มี 1 ประเภทคือ (1)..... 2
- 5) มีร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม ร้านค้า และร้านขายของที่ระลึก
อยู่นอกแหล่งท่องเที่ยว 1
- 2.6 ห้องสุขาและห้องอาบน้ำ คะแนน
- 1) มีห้องสุขาและห้องอาบน้ำอย่างเพียงพอ 5
- 2) มีห้องสุขาและห้องอาบน้ำ แต่ไม่เพียงพอ 4
- 3) มีห้องสุขาหรือห้องอาบน้ำอย่างเพียงพอ 3
- 4) มีห้องสุขาหรือห้องอาบน้ำ แต่ไม่เพียงพอ 2
- 5) มีห้องน้ำอยู่ภายนอกแหล่งท่องเที่ยว 1
- 2.7 ลักษณะของห้องสุขา คะแนน
1. แบบส้วมซึม 2. แบบชักโครก 3. แบบสำหรับผู้ใช้รถเข็น
- 1) มีครบทั้ง 3 แบบอย่างเพียงพอ 5
- 2) มีครบทั้ง 3 แบบแต่ไม่เพียงพอ 4
- 3) มี 2 แบบคือ(1).....(2).....เพียงพอ 3
- 4) มี 2 แบบคือ(1).....(2).....ไม่เพียงพอ 2
- 5) มี 1 แบบคือ(1).....เพียงพอ /ไม่เพียงพอ 1
- 2.8 มัคคุเทศก์หรือเจ้าหน้าที่ผู้ให้ความรู้ในแหล่งท่องเที่ยว คะแนน
- 1) มีครบทั้ง 2 รูปแบบอย่างเพียงพอ 5
- 2) มีครบทั้ง 2 รูปแบบอย่างแต่ไม่เพียงพอ 4
- 3) มี 1 รูปแบบคือ.....เพียงพอ 3
- 4) มี 1 รูปแบบคือ.....ไม่เพียงพอ 2
- 5) ไม่มีมัคคุเทศก์หรือเจ้าหน้าที่ผู้ให้ความรู้ในแหล่งท่องเที่ยว 1

- 2.9 การดูแลและการรักษาความปลอดภัย คะแนน
- 1) มีมาตรการและเจ้าหน้าที่ดูแลและรักษาความปลอดภัย
อย่างทั่วถึงตลอดเวลา 5
 - 2) มีมาตรการ และ เจ้าหน้าที่ดูแลและรักษาความปลอดภัยตลอดเวลา 4
 - 3) มีมาตรการ หรือ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยอยู่ประจำบางเวลา 3
 - 4) มีมาตรการ หรือ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยตรวจตราบางเวลา 2
 - 5) มีมาตรการ และ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยอยู่นอกแหล่ง 1

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

3. ด้านคุณค่าและความตั้งใจทางการท่องเที่ยว

- 3.1 คุณค่าและความสำคัญของธรรมชาติ คะแนน
- 1) มีความงามตามธรรมชาติ เป็นแหล่งรวมความหลากหลายทางชีวภาพ
ที่ยังไม่ถูกตัดแปลงหรือถูกรบกวนจากมนุษย์ 5
 - 2) มีความงามตามธรรมชาติ เป็นแหล่งรวมความหลากหลายทางชีวภาพ
ถูกตัดแปลงหรือถูกรบกวนจากมนุษย์เพียงเล็กน้อย 4
 - 3) มีความงามตามธรรมชาติ และมีความหลากหลายทางชีวภาพน้อย
ถูกตัดแปลงหรือถูกรบกวนจากมนุษย์ค่อนข้างมาก 3
 - 4) มีความงามตามธรรมชาติ และมีความหลากหลายทางชีวภาพน้อย
ถูกตัดแปลงหรือถูกรบกวนจากมนุษย์ค่อนข้างมาก 2
 - 5) สภาพธรรมชาติถูกตัดแปลงหรือถูกรบกวนโดยมนุษย์
จนเปลี่ยนแปลงไปจากสภาพเดิม 1

- 3.2 ความสวยงาม คะแนน
- 1) เป็นที่ยอมรับด้านความสวยงาม โดยมีการเผยแพร่ผ่านทาง
สื่อ เอกสาร และเว็บไซต์ของททท. และของต่างประเทศ 5
 - 2) เป็นที่ยอมรับด้านความสวยงาม โดยมีการเผยแพร่ผ่านทาง
สื่อ เอกสาร และเว็บไซต์ของททท. 4

- 3) เป็นที่ยอมรับด้านความสวยงาม โดยมีการเผยแพร่ผ่านทางสื่อ เอกสาร และเว็บไซต์ของจังหวัดสระบุรี 3
- 4) เป็นที่ยอมรับด้านความสวยงาม โดยมีการเผยแพร่ผ่านทางสื่อและเอกสารต่างๆของจังหวัดสระบุรี 2
- 5) ไม่เคยได้รับการเผยแพร่ในสื่อใดๆในด้านความสวยงาม 1

3.3 ความหลากหลายของกิจกรรมทางการท่องเที่ยว คะแนน

- 1) มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวตั้งแต่ 5 กิจกรรมขึ้นไป 5
- 2) มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวตั้งแต่ 4 กิจกรรมขึ้นไป 4
- 3) มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวตั้งแต่ 3 กิจกรรมขึ้นไป 3
- 4) มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวตั้งแต่ 2 กิจกรรมขึ้นไป 2
- 5) มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยว 1 กิจกรรมเท่านั้น 1

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

4. ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

4.1 สภาพทางธรรมชาติ คะแนน

- 1) สภาพธรรมชาติสมบูรณ์มาก ไม่มีการตัดแปลงโดยมนุษย์ 5
- 2) สภาพธรรมชาติถูกตัดแปลงโดยมนุษย์เพียงเล็กน้อย 4
- 3) สภาพธรรมชาติถูกตัดแปลงโดยมนุษย์ปานกลาง 3
- 4) สภาพธรรมชาติถูกตัดแปลงโดยมนุษย์เป็นส่วนใหญ่ 2
- 5) สภาพธรรมชาติทั้งหมดถูกตัดแปลงโดยมนุษย์ 1

- 4.2 ระบบนิเวศ คะแนน
- 1) ระบบนิเวศสมบูรณ์ หรือ ก่อนข้างสมบูรณ์ 5
และยังไม่ได้รับผลกระทบใดๆ
 - 2) ระบบนิเวศก่อนข้างสมบูรณ์ มีแนวโน้มได้รับผลกระทบ 4
 - 3) ระบบนิเวศเริ่มได้รับผลกระทบเพียงเล็กน้อย 3
แต่สามารถแก้ไขปัญหาได้
 - 4) ระบบนิเวศได้รับผลกระทบค่อนข้างมาก และ ขาดต่อการแก้ไข 2
 - 5) ระบบนิเวศได้รับผลกระทบมากจนไม่สามารถแก้ไขได้ 1

- 4.3 มลภาวะภายในแหล่งท่องเที่ยว (ขยะ ทัศนียภาพ เสียง ดิน น้ำ อากาศ) คะแนน
- 1) ไม่มีมลภาวะ 5
 - 2) มี 1 มลภาวะ คือ 4
 - 3) มี 2 มลภาวะ คือ (1) 3
(2).....
 - 4) มี 3 มลภาวะ คือ (1)..... 2
(2).....
(3).....
 - 5) มีมากกว่า 3 มลภาวะ คือ (1)..... 1
(2).....
(3).....
(4).....

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

5. ด้านการบริหารจัดการ

5.1 การให้การศึกษา

คะแนน

- 1) มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว มีเจ้าหน้าที่หรือวิทยากร และมีป้ายหรือสัญลักษณ์สื่อความหมาย หรือฐานความรู้ 5
- 2) มีเจ้าหน้าที่หรือวิทยากร และมีป้ายหรือสัญลักษณ์สื่อความหมาย ฐานความรู้ หรือเส้นทางศึกษาทางธรรมชาติ 4
- 3) มีป้าย หรือ สัญลักษณ์สื่อความหมาย ฐานความรู้ หรือเส้นทางศึกษาทางธรรมชาติหรือ มีสื่อสิ่งพิมพ์ 3
- 4) มีนิทรรศการ ห้องสมุด จุดหรือหอชมวิว หรือ เส้นทางธรรมชาติ 2
- 5) มีการจัดการให้การศึกษา หรือ การสื่อความหมายน้อยมาก 1

5.2 การรักษาสัตว์แวดล้อม

คะแนน

- 1) มีการคุ้มครอง บำรุงรักษา พืชพันธุ์ อย่างสม่ำเสมอ 5
- 2) มีการคุ้มครอง บำรุงรักษา พืชพันธุ์ ค่อนข้างสม่ำเสมอ 4
- 3) มีการคุ้มครอง บำรุงรักษา พืชพันธุ์ ปานกลาง 3
- 4) มีการคุ้มครอง บำรุงรักษา พืชพันธุ์ น้อย 2
- 5) มีการคุ้มครอง บำรุงรักษา พืชพันธุ์ น้อยมาก 1

5.3 หน่วยงาน/องค์กรที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยว

คะแนน

- 1) มีองค์กรที่เป็นผู้รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวนั้น โดยเฉพาะอย่างชัดเจน มีความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และสร้างการมีส่วนร่วมกับคนในท้องถิ่น 5
- 2) มีองค์กรที่เป็นผู้รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวนั้น โดยเฉพาะอย่างชัดเจน และ มีความร่วมมือกันในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง 4
- 3) มีองค์กรที่เป็นผู้รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวนั้น โดยเฉพาะอย่างชัดเจน แต่มีความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมไม่ค่อยต่อเนื่อง 3
- 4) มีองค์กรที่เป็นผู้รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวนั้น โดยเฉพาะอย่างชัดเจน แต่ไม่มีความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม 2
- 5) มีองค์กรในการจัดการไม่ชัดเจน 1

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

6. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

- 6.1 การต้อนรับนักท่องเที่ยว คะแนน
- 1) ประชาชนในท้องถิ่นยินดีต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยความเต็มใจ 5
 - 2) ประชาชนส่วนใหญ่ยินดีต้อนรับ ส่วนที่เหลือไม่แสดงความคิดเห็น 4
 - 3) ประชาชนส่วนใหญ่ไม่แสดงความคิดเห็น ส่วนที่เหลือยินดีต้อนรับ 3
 - 4) ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยว ส่วนที่เหลือยินดีต้อนรับหรือไม่แสดงความคิดเห็น 2
 - 5) ประชาชนไม่ยินดีต้อนรับ หรือ ไม่ต้องการให้นักท่องเที่ยวเข้าไปในแหล่งท่องเที่ยว 1
- 6.2 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว คะแนน
- 1) มีส่วนร่วมในกระบวนการคิด ตัดสินใจ วางแผน และเข้าร่วมในทุกกิจกรรม 5
 - 2) มีส่วนร่วมในกระบวนการคิด ตัดสินใจ วางแผน และเข้าร่วมในบางกิจกรรม 4
 - 3) มีส่วนร่วมในกระบวนการคิด ตัดสินใจ วางแผน หรือเข้าร่วมในทุกกิจกรรม 3
 - 4) มีส่วนร่วมในกระบวนการคิด ตัดสินใจ วางแผน หรือเข้าร่วมในบางกิจกรรม 2
 - 5) มีโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมกับแหล่งท่องเที่ยว น้อยมาก 1
- 6.3 การได้รับประโยชน์ของคนในชุมชนจากแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่างๆ
- ก. ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหารหรือขายสินค้าพื้นเมืองให้นักท่องเที่ยว
 - ข. ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวหรือให้บริการในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว

- ค. ชุมชนมีรายได้หรือเงินเดือนจากการจ้างงานโดยองค์กรหรือผู้ประกอบการนำเที่ยวหรือธุรกิจอื่น
- ง. ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการที่พัก เช่น โฮมสเตย์
- จ. ชุมชนมีรายได้จากการแสดงวัฒนธรรมท้องถิ่น

- 1) มีครบทั้ง 5 ด้าน 5
- 2) มี 4 ด้านคือ 1.....2.....3.....4..... 4
- 3) มี 3 ด้านคือ 1.....2.....3..... 3
- 4) มี 2 ด้านคือ 1.....2..... 2
- 5) มี 1 ด้านคือ 1..... 1

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

7. ด้านการมีชื่อเสียงในปัจจุบัน

- 7.1 ความมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของสื่อต่างๆ ในประเทศ คะแนน
- 1) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการตีพิมพ์ภาพถ่ายและข้อมูลในเอกสารการท่องเที่ยวและเว็บไซต์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและของจังหวัดอย่างสม่ำเสมอ 5
- 2) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการตีพิมพ์ภาพถ่ายและข้อมูลในเอกสารการท่องเที่ยวและเว็บไซต์ของจังหวัดอย่างสม่ำเสมอ 4
- 3) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการตีพิมพ์ภาพถ่ายและข้อมูลในเอกสารการท่องเที่ยวและเว็บไซต์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและของจังหวัดเป็นบางครั้ง 3

- 4) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการตีพิมพ์ภาพถ่ายและข้อมูล
ในเอกสารการท่องเที่ยวหรือเว็บไซต์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
และของจังหวัดเป็นบางครั้ง 2
- 5) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่เคยได้รับการตีพิมพ์ภาพถ่ายและข้อมูล
ในเอกสารการท่องเที่ยวใดๆเลย 1

7.2 ความมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในกลุ่มนักท่องเที่ยวในประเทศ คะแนน

- 1) มีการเขียน Review หรือตั้งกระทู้ในเวปบอร์ดที่มีชื่อเสียง
ด้านการท่องเที่ยวในประเทศไทยมากกว่า 5 ครั้งต่อปี 5
- 2) มีการเขียน Review หรือตั้งกระทู้ในเวปบอร์ดที่มีชื่อเสียง
ด้านการท่องเที่ยวในประเทศไทยมากกว่า 4 ครั้งต่อปี 4
- 3) มีการเขียน Review หรือตั้งกระทู้ในเวปบอร์ดที่มีชื่อเสียง
ด้านการท่องเที่ยวในประเทศไทยมากกว่า 3 ครั้งต่อปี 3
- 4) มีการเขียน Review หรือตั้งกระทู้ในเวปบอร์ดที่มีชื่อเสียง
ด้านการท่องเที่ยวในประเทศไทยมากกว่า 2 ครั้งต่อปี 2
- 5) มีการเขียน Review หรือตั้งกระทู้ในเวปบอร์ดที่มีชื่อเสียง
ด้านการท่องเที่ยวในประเทศไทยเพียง 1 ครั้งในรอบปี 1

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ตัวอย่าง
จดหมายขอความอนุเคราะห์ประเมินแบบสอบถาม

7 กุมภาพันธ์ 2557

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินแบบสอบถาม

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัสวิน แสงพิบูล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญในจังหวัดสระบุรี

ด้วยดิฉัน อาจารย์กัลยา สว่างคง อาจารย์ประจำคณะกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ได้ทำวิจัยเรื่อง การสำรวจศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดสระบุรี

ในการวิจัยครั้งนี้ ดิฉันเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความชำนาญด้านนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจประเมินและให้ข้อเสนอแนะแบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือในการวิจัยที่แนบมาพร้อมจดหมายนี้ ดิฉันหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ กัลยา สว่างคง)

ผู้วิจัย

คณะกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม

โทร 02-954-7300 ต่อ 359

มือถือ 081-819 9518

ตัวอย่าง

จดหมายขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแบบประเมิน

7 กุมภาพันธ์ 2557

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแบบประเมิน

เรียน คุณกวีวัฒน์ ลีมถาวรรัตน์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญในจังหวัดสระบุรี

ด้วยดิฉัน อาจารย์กัลยา สว่างคง อาจารย์ประจำคณะกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ได้ทำวิจัยเรื่อง การสำรวจศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดสระบุรี

ในการวิจัยครั้งนี้ ดิฉันเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจประเมินและให้ข้อเสนอแนะแบบประเมินซึ่งเป็นเครื่องมือในการวิจัยที่แนบมาพร้อมจดหมายนี้ ดิฉันหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ กัลยา สว่างคง)

ผู้วิจัย

คณะกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม

โทร 02-954-7300 ต่อ 359

มือถือ 081-819 9518

ตัวอย่าง

จดหมายขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลวิจัย

31 มีนาคม 2557

เรื่อง ขออนุญาตและความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลงานวิจัย
 เรียน หัวหน้าศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามนักท่องเที่ยวและแบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

ด้วยดิฉัน อาจารย์ กัลยา สว่างคง อาจารย์ประจำคณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ได้ทำวิจัยเรื่อง การสำรวจศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดสระบุรี โดยศึกษาแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ 4 แห่งที่อยู่ในเว็บไซต์การท่องเที่ยวของทางจังหวัดสระบุรี ซึ่งศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้าเป็นหนึ่งในจำนวนดังกล่าวข้างต้น

เพื่อให้การดำเนินการวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามถามนักท่องเที่ยวชาวไทยในแหล่งท่องเที่ยวจำนวน 50 ท่านและนำผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 ท่านเข้าทำการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยใช้แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวตามที่แนบมากับจดหมายนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตและให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัยด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง และกราบขอบพระคุณ ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์กัลยา สว่างคง)

ผู้วิจัย

คณะกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม

โทร 02-954-7300 ต่อ 359

มือถือ 081-819 9518

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย (แบบประเมิน)
และร่วมประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

สมาคมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวภายในประเทศ(สทท.)

599/29 ถนนรัชดาภิเษก แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

โทร. (662) 192-1924-9 โทรสาร. (662) 192-1951-2

<http://www.domesticthailand.com>

1. นายปพนวัฒน์ สิทธิเดช อุปนายก
2. นายภูริวัจน์ ลิ่มถาวรรัตน์ ปฏิคม
3. นายพิศิษฐ์ ศิริรัตน์ นายทะเบียน

บริษัทนำเที่ยว

1. บริษัท พี.อินเซนทิฟ ทั่ว้อีเว้นท์ จำกัด

46/184 ชั้นที่ 5 หมู่ที่ 12 ถนนนวลจันทร์ แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10230

โทร/Fax : 0-2791-3810 มือถือ : 08-3615-1719 , 08-3715-1719

เว็บไซต์ : <http://www.pincentive.com>

ทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวเลขที่ : 11/06201

4. นายปริญญา ปัญจทวี ผู้จัดการฝ่ายขาย

2. บริษัท เซเวน ฮอลิเดย์ ดอทคอม จำกัด

39/38 โพธิ์แก้วเพลส ถนนโพธิ์แก้ว แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240

โทร : 02-9484561 มือถือ : 08-0947-1555

Facebook : www.facebook.com/pages/seven-holiday.

ทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวเลขที่ : 11/06207

5. นายวศิน สุขมากสิน Executive Director

3. บริษัทโซดาเมเนจเม้นท์ ฮอติเดย์ จำกัด

41/398 ซ.สมาคมแพทย์ ถ.นวมินทร์ แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพฯ 10230

โทร: 02 510 9216, 02 509 6581, 02 509 6573

เว็บไซต์: <http://www.sodatour.com>

6. คุณจิตรกร วิจารณ์รงค์ Manager

มัคคุเทศก์อาชีพ

7. นายฉัฐพล พันธุ์เสื่อ	บัตรมัคคุเทศก์ทั่วไป(ต่างประเทศ)	11-48402
8. นายรัชกฤษ รัตนธนาสุข	บัตรมัคคุเทศก์ทั่วไป (ไทย)	12-03429
9. นางสาวจิรภัทร ชุกล้อม	บัตรมัคคุเทศก์ทั่วไป(ต่างประเทศ)	11-53902
10. คุณศิวกร พระศรีธร	บัตรมัคคุเทศก์ทั่วไป (ต่างประเทศ)	11-50521

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อผู้วิจัย	กัญญา สว่างคง
วุฒิการศึกษา	Master degree in Hotel and Tourism Management, Southern Cross University, Australia ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการการ โรงแรมและการท่องเที่ยว นานาชาติ) มหาวิทยาลัยนเรศวร ศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช วิทยาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประกาศนียบัตร มัคคุเทศก์ทั่วไป (ต่างประเทศ) มหาวิทยาลัยศิลปากร
สถานที่ทำงาน	คณะกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต Email: kanlaya.swa@dpu.ac.th
หนังสือ	หลักการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว โครงการความร่วมมือระหว่าง 5 มหาวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยนเรศวร และ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์) และ กรมส่งเสริมการปกครอง ท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย โรงพิมพ์ ไอเดียสแควร์